

WIELEWAAL

maandblad
jaargang 49
oktober 1983

WIELEWAAL

maandblad voor vogel- en natuurstudie

uitgegeven met ondersteuning van het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur.

Vroegere hoofdredacteurs: E.H. Fr. SEGERS: jaargang 1 tot en met 23
Dr. Fr. GROOTAERS: jaargang 24 tot en met 46

Hoofdredacteur

Dr. H. MEEUS, Langvenstraat 25, 2300 Turnhout (014/41 57 58)

Redactieraad

H. FRANCKX, Dr. Fr. GROOTAERS, G. HUYSKENS, J. BLOEMEN, A. DE JONGHE, J. KIEBOOMS, R. WILLOCKX, Prof. Dr. U. LIBBRECHT, G. LUYTS, Prof. Dr. A. DHONDT, P. VAN DEN BREMT, M. BECUWE, Dr. R. EYCKERMAN, J. VAN WINKEL, H. VOET, Dr. M. LOUETTE, Ir. G. BULTEEL, J. GABRIELS, Dr. J. VAN GOMPEL, Dr. J. PAULUSSEN, G. BURGGRAEVE, J. MAES.

Koninklijke Vereniging voor Vogel- en Natuurstudie DE WIELEWAAL

De vereniging heeft tot doel: de kennis en de bescherming van de natuur en in het bijzonder van de in het wild voorkomende vogels te bevorderen door alle middelen, o.m. door het oprichten van plaatselijke afdelingen, het houden van studiedagen, het uitgeven van een tijdschrift, het verspreiden van vogelboeken en natuurboeken, het oprichten van natuurreervaten. De vereniging werd in 1933 opgericht door E.H. Fr. Segers.

SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR

Dagelijks bestuur:

H. FRANCKX, voorzitter, Vredelaan 29, 2500 Lier (03/480 47 32)
W. VAN SPAENDONK, ondervoorzitter en afgevaardigde Antwerpen, Zevenbergen 50, 2500 Lier (03/480 54 24).
F. VAN DEN BROECK, secretaris, De Wilgen 41, 2060 Merksem (03/645 02 52)
J. PEETERS, penningmeester, Hertevoetweg 3, 2958 Weerde (015/61 20 86)

Leden:

J. DHOLLANDER, afgevaardigde Oost-Vlaanderen, Bergstraat 25, 2780 St.-Gillis-Waas
P. HERROELEN, afgevaardigde Brabant, Van Asschestraat 33, 1910 Melsbroek.
R. DEBRUYNE, afgevaardigde West-Vlaanderen, Iepersteenweg 60, 8178 Woumen.
E. WELLENS, afgevaardigde Limburg, Statiestraat 89, 3900 Lommel.
W. ROGGMAN, Gentsessteenweg 161, 9300 Aalst
R. WILLOCKX, Sparrenstraat 23, 2930 Hombeek

Afgevaardigden Wielewaaljongeren:

J. ROYEAERD, St. Hubertstraat 277, 9800 Deinze
P. DELVAUX, Gierlesteenweg 351, 2300 Turnhout
A. VERBOVEN, Leeuwerikenstraat 45 bus 21, 3300 Heverlee.

Technisch Adviseur voor de Natuurreervaten:

Ir. S. TYS, Beekstraat 16, 2800 Mechelen (015/41 12 78)

LIDMAATSCHAP EN ABONNEMENTEN

Belgie: 400 F. Andere landen: 500 F. Bijlid (zonder abonnement): 50 F.
Administratie: De Wielewaal, Graatakker 11, 2300 Turnhout. Giro: 000-0319785-73. Tel.: 014/41 22 52.

De Bonte Strandloper *Calidris alpina schinzii* een nieuwe broedvogel voor België

Jacques van Impe en Guido Bulteel

First breeding of the Dunlin *Calidris alpina schinzii* in Belgium

Door de werken van de havenuitbreiding aan de linker Scheldeoever te Antwerpen komen sinds enkele jaren een groot aantal waadvogels in deze streek tot broeden. In het oorspronkelijk polderlandschap dat thans diep onder de spuitvelden begraven ligt, hoorden zij niet thuis. Misschien reeds in 1981, maar zeker in 1982, was ook de Bonte Strandloper *C.a. schinzii* broedvogel in het desolate landschap van Kallo-Doel.

In 1981 waren meerdere vogels betrokken in een of meer broedpogingen. Op 30 mei van dat jaar werd op terrein A een niet bekleed nestkuiltje gevonden. Vanop de weg, op ongeveer 200 m afstand, werd voordien een zittende vogel gedurende ongeveer 10 minuten op dit kuiltje gezien. Bij latere bezoeken bleek het nestkuiltje kaal en onafgewerkt. Hetzelfde jaar nog observeerden wij op een ander terrein B, circa 2 km van het vorige gelegen, territoriaal gedrag van twee vogels op 8 en 19 juni. Op laatst vermelde datum werd ook langdurige zang genoteerd.

Ook in 1982 bleven de waarnemingen tot twee terreinen beperkt. Op terrein B van vorig jaar kwam het op 4 juni tot achtervolgingsvluchten, die gepaard gingen met opvallende zang. Verder vertoonden op 4 en 6 juni twee vogels territoriaal gedrag op terrein C. Op 20 juni alarmeerde hier een paar hardnekkig en de dag nadien werd dit paar teruggevonden, nu met 2 pulli, door een van ons samen met J. de Ridder en P. Maes. Ook werd op dezelfde datum in de naaste omgeving een ledig nest gevonden, dat vermoedelijk aan deze pulli had toebehoord. Het paar is nog op 26 juni teruggezien door P. Maes en H. Voet, terwijl D. Symens nog de pulli vermeldt op 28 juni. Onafhankelijk van bovengenoemde waarnemers observeerde D. Symens, steeds op hetzelfde terrein, een baltsend paar op 31 mei en een alarmerend paar op 27 juni.

Volgens meerdere auteurs doet de Bonte Strandloper tijdens het broeden geheimzinnig aan, hetgeen een vaststelling van al of niet broeden erg bemoeilijkt. Hierdoor kan ondermeer verklaard worden, dat op de rand van het broedgebied van de Bonte Strandloper, zoals in Nederland, verschillende niet vaststaande broedgevallen geregistreerd werden (Schipper, 1972; Timmerman & Timmerman-Kloppenburger, 1977; Glutz von Blotzheim, Bauer & Bezzel, 1975). Om in de toekomst deze twijfel zoveel mogelijk uit te schakelen, werden enkele belangrijke facetten van het broedgebeuren in het kort samengevat.

De veldkenmerken van de ondersoort *Calidris alpina schinzii*

Van de Bonte Strandloper broedt de zuidelijke ondersoort *schinzii* in Zuidoost-Groenland, IJsland, Groot-Brittannië en aan de kusten van de Baltische Zee en van de Botnische Golf. Ook Denemarken en Nederland behoren tot dit broedareaal (vele auteurs in Vielliard, 1972; Glutz von Blotzheim & Blotzheim *et al.*, 1975). Alleen de ondersoort *schinzii* mocht dus als broedvogel in België verwacht worden.

Door hun weinig schuw gedrag waren de Bonte Strandlopers van Kallo-Doel bijzonder goed te observeren. Verschillende van dichtbij geziene vogels vertoonden nogal bleke bovendelen en brede, roodgele vederzomen aan de mantelveren, die fel contrasteerden met hun donker centrum. Dit laatste kenmerk is door Ferns & Green (1979) zeer mooi weergegeven in enkele kleurfoto's. Volgens deze auteurs is het bij voorjaarsvogels in de hand een betrouwbaar differentieel kenmerk tussen *schinzii* en *alpina*, de bij ons doortrekkende nominaatvorm. Bij deze laatste zijn de vederranden van de mantelveren i.p.v. roodachtig geel, geelachtig rood. Dit onderscheid tussen *schinzii* en *alpina* leek ons een weinig geschikt veldkenmerk, zelfs op korte afstand. De zwarte buikvlek bood een betere houvast; deze was gedeeld en niet erg uitgebreid. Tevens kon bij het dicht te benaderen paar met pulli het onderscheid tussen ♂ en ♀ gezien worden: het ♂ met grijze nek, contrasterend met de rosse kruin en mantel, het ♀ met langere snavel. De geringe uitdijning van de zwarte buikvlek kon de determinatie van *schinzii* verzekeren.

Waarnemingen betreffende het broedgedrag

Vogels met een territoriaal gedrag waren opvallend weinig schuw. Zij mochten tot op enkele meter benaderd worden en in plaats van de vlucht te nemen, renden zij dan in een gebochelde houding wijd omheen de waarnemer weg ("rodent-running", "muis-rennen"). Tijdens het rennen werd even halt gehouden; de vogels drukten zich vervolgens tegen de grond, zodat zij door de grauwe kleur van de omgeving moeilijk zichtbaar werden. Even nadien begon het rennen opnieuw, waarbij meermaals de kenmerkende „triii"-roep geuit werd. Toch kwam het niet altijd tot een ijlings vluchten. Soms stapte de vogel zeer gestatig, als het ware met stijve pootjes, van de

Pullus van *Calidris alpina schinzii*: Doel (Antwerpen), 21 juni 1982.

Foto's: J. de Ridder

waarnemer weg, onder een ijlings rekken van de hals. Tijdens zulke gang werden de vleugels meermaals volledig verticaal gestrekt en enkele tientallen seconden in deze positie gehouden.

Achtervolgingsvluchten waren frequent. Zowel twee als drie vogels namen aan die opvallende zig-zag-vluchten deel. Met grote snelheid hielden zij gedurende enkele minuten aan, tot een der vogels afhaakte.

De *zang* was het meest merkwaardige uit het gehele broedgebeuren. Hij werd zittend of lopend voorgedragen vanop de grond of vanop een stukje hout, dat iets boven de omgevende moddervlakte uitstak. Ook tijdens de gewone vlucht of een achtervolgingsvlucht werd geregeld gezongen. Twee soorten zang kwamen dus voor: een gewone zang tijdens het zitten en lopen en een zang tijdens de vlucht.

De gewone zang was wel erg verbazend voor waarnemers, die alleen het eenvoudige „triii” van de Bonte Strandloper vernemen. Het ging om een melodieuze, soms tot meerdere minuten aangehouden triller, waarin het timbre van de gewone roep nog een weinig te herkennen viel. Dit eenvoudige wijsje, dat naar het einde toe vertragend, in toonhoogte daalde, werd met tussenpozen van een halve tot meerdere minuten voorgedragen. De „zangvlucht” van het ♂ daarentegen verliep helemaal anders. In een eerste fase steeg de vliegende vogel snel, om vervolgens in een brede boog te dalen met naar beneden gestrekte en vlug trillende vleugels. Tijdens het dalen werd steeds dezelfde melodieuze zang gezongen.

Het broedgedrag van de Bonte Strandloper is door veel auteurs bestudeerd. In vergelijking met de uitvoerige waarnemingen van König (1956), Heldt (1966), Holmes (1966) en Soikkeli (1967) bevatten onze gegevens dan ook geen nieuwe elementen. Wel leek het verwonderlijk, dat de zang tijdens de vlucht van het ♂ nog laat in het broedseizoen werd voorgedragen: in 1982 noteerden wij nog volle zang op 8 juni, terwijl de jongen rond 19 juni kipten. Holmes (1966) vermeldt evenwel dat *C. a. pacifica* in Alaska zingt tot midden juli, tijdstip waarop de jongen nog aan het kippen zijn.

Het nest en de jongen

Het niet beklede nestkuiltje dat in 1981 gevonden werd had 82 mm diameter en 41 mm diepte. Door de aanzienlijke diepte viel het te onderscheiden van de nestkuiltjes van de Kleine Plevier en van de Strandplevier *Charadrius dubius* en *C. alexandrinus*. Deze hebben volgens Glutz von Blotzheim *et al.* (1975) een diepte van respectievelijk ± 25 mm en 16 - 30 mm.

In 1982 bestond het broedterrein uit een zandig tot kleiig strand, dat in de naastliggende plas overging onder de vorm van kleine strandweitjes. Hierop bevond zich een dichte, zodenvormende grasgroei, terwijl de hogere, zandiger delen van het strand vleksgewijze begroeid waren met Klein Hoefblad *Tussilago farfara*. Oppervlakkig leek dit terrein enigszins op de broedplaatsen van *C. a. schinzii* aan de Botnische kust in Zuidwest-Finland.

Pullus van *Callidris alpina*: Varangerfjord, Noorwegen, juni 1974.

Foto: G. Bulteel

Het nestkuiltje van 1982, dat vermoedelijk aan het paar Bonte Strandlopers had toebehoord, lag in een graspol. Het was begrensd met de bladeren van Klein Hoefblad en bevatte enkele stukjes eischaa. Nabij dit nest zijn nog enkele andere kuiltjes gevonden, maar het is evenmin met zekerheid geweten of deze door de Bonte Strandloper werden gemaakt. Het ♂ Bonte Strandloper maakt meerdere „speelnesten” en vaak wordt nabij andere soorten gebroed (Glutz von Blotzheim *et al.*, 1975). Op het broedterrein van Kallo-Doel broedden ondermeer Kluten *Recurvirostra avosetta*, Kleine Plevier en Strandplevier en op de hogere delen enkele paren Vissdiefjes *Sterna hirundo* en Kokmeeuwen *Larus ridibundus*. Een broedende Kuifeend *Aythya fuligula* vertoefde op slechts enkele meter van het vermoedelijk nestkuiltje van de Bonte Strandloper.

De pulli waren op 21 juni maximum enkele dagen oud. Zij renden reeds snel en drukten zich bij benadering. Het fraaie en kenmerkende, als wit gevoederd uitzien donspatroom, vormde een uitstekende camouflage (beschrijving en afbeeldingen in Glutz von Blotzheim *et al.* 1975 en in Fjeldsa 1977; zie ook de foto's). Op 20 en 21 juni werden de pulli door beide alarmerende ouders solidair verdedigd. Op 26 juni daarentegen alarmeerde slechts één oudervogel, terwijl de andere op enige afstand als het ware onverschillig bleef toekijken. Van de Bonte Strandloper is immers bekend dat het ♀ slechts korte tijd bij de jongen blijft en spoedig het broedgebied verlaat (Glutz von Blotzheim *et al.*, 1975).

In het zuidwestelijk deel van het broedareaal gaat het broedbestand van *C. a. schinzii* op schrikbarende manier achteruit. Reeds ingezet tijdens vorige eeuw, gaat deze vermindering ook thans nog gestadig voort. Zo zijn in de D.D.R. talrijke broedplaatsen verdwenen; het totale broedbestand van dit land daalde van 200 à 250 paar in de vijftiger jaren, tot maximum 160 paar in 1974 (Nehls, 1977). Ook Denemarken moet rekening houden met gevoelige achteruitgang. In de eerste helft der zeventiger jaren werd het broedbestand op 400 à 600 paar gesteld, met een dalende trend in vele landsdelen (Dybbro, 1976). Voor Groot-Brittannië vermeldt Sharrock (1976) 4000 à 8000 broedpaar; hier is de achteruitgang niet overal duidelijk.

In onze naaste buurlanden is het met de Bonte Strandloper droevig gesteld. In de Duitse Bondsrepubliek is de soort met uitsterven bedreigd. Zelfs de kleine populatie van Sleeswijk-Holstein, 30 paar in 1979, kan geen stand houden (Bauer & Thielcke, 1982). In Nederland werden na 1960 slechts twee zekere broedgevallen vermeld: in 1962 op Terschelling (Tanis, 1963) en in 1965 op het Balgzand (Van Orden, 1967). Overigens houdt Teixeira (1979) het broeden van enkele paren in Nederland gedurende de jaren 1973-1977 voor mogelijk.

Vermelden we tenslotte een recent broedgeval in Frankrijk: één paar aan de noordkust van Bretagne in 1976 (Guermeur & Monnat, 1980). Enkele jaren voordien vermeldde Yeatman (1976) deze soort nog niet als broedvogel.

Het broeden van de Bonte Strandloper op volledig kunstmatige, „man-made” terreinen is zeker een heuglijk nieuws. Helaas kan geen bestendigheid van zulke broedgevallen in het vooruitzicht worden gesteld. Deze terreinen zijn immers aan een al te intense milieudynamiek onderworpen. Een vlugge en overmatige begroeiing is hiervan een ingrijpend gevolg.

Samenvatting

In 1982 kwam de Bonte Strandloper *Calidris alpina schinzii* voor het eerst tot broeden in België; het broeden in 1981 bleef twijfelachtig. Het broedgeval vond plaats op een kunstmatig terrein op de linker Scheldeoever te Antwerpen, dat door opspuitingen met zand op een vroeger poldergebied ontstond. Het territoriaal gedrag, de achtervolgingsvluchten en de zang van het broedpaar worden in het kort beschreven.

Het zandig tot kleiig substraat van de broedplaats was begroeid met een korte grassenvegetatie en vleksgewijze met Klein Hoefblad *Tussilago farfara*. Het vermoedelijk nest lag in een graspol, begrensd door bladeren van deze plant. In het zuidelijk deel van het broedareaal gaat het bestand van de Bonte Strandloper gestadig achteruit. Daarom is het broeden op terreinen die ontstaan zijn door het rechtstreeks ingrijpen van de mens bijzonder heuglijk.

Dankwoord

De heren J. de Ridder, P. Maes en D. Symens stelden ons hun gegevens over dit broedgeval bereidwillig ter beschikking. De heer B. van Damme en de heer H. Voet waren ons behulpzaam bij het literatuuronderzoek. Wij zijn hen allen een hartelijk dankwoord verschuldigd.

Bibliografie

- Bauer S., G. Thielcke, 1982. Gefährdete Brutvogelarten in der Bundesrepublik Deutschland und im Land Berlin. *Vogelwarte* 31: 183-391.
- Dybbro T., 1976. *De Danske Ynglefugles Udbredelse*. København, Dansk Ornithologisk Forening.
- Ferns P.N., G.H. Green, 1979. Observations on the breeding plumage and prenuptial moult of Dunlins, *Calidris alpina*, captured in Britain. *Gerfaut-Giervalk* 69: 286-303.
- Fjeldsa J., 1977. *Guide to the young of european precocial birds*. Tisvildeleje, Skarv Nature Publications.
- Glutz von Blotzheim U.N., K.M. Bauer, E. Bezzel, 1975. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*, Band 6, *Charadriiformes* (I. Teil). Wiesbaden, Akademische Verlagsgesellschaft.
- Guermeur Y., J.-Y. Monnat, 1980. *Histoire et Géographie des oiseaux nicheurs de Bretagne*. Ministère de l'Environnement et du Cadre de Vie, Direction de la Protection de la Nature.

- Heldt R., 1966. Zur Brutbiologie des Alpenstrandläufers. *Corax* 1: 173-188.
- Holmes R.T., 1966. Breeding ecology and annual cycle adaptations of the Red-backed Sandpiper (*C. alpina*) in northern Alaska. *Condor* 68: 3-46.
- König D., 1956. Der Alpenstrandläufer als Brutvogel an der schleswig - holsteinischen Westküste. *Vogelwelt* 75: 108-114.
- Nehls H.W., 1977. Alpenstrandläufer - *Calidris alpina* (L.). In: Klafs G., J. Stübs (ed.), *Die Vogelwelt Mecklenburgs*, Band I, pp. 173-174. Jena, Gustav Fischer Verlag.
- Schipper W.J.A., 1972. Vermoedelijk broedgeval van de Bonte Strandloper, *Calidris alpina*, in Oostelijk Flevoland. *Limosa* 45: 95-96.
- Sharrock J.T.R., 1976. *The Atlas of Breeding Birds in Britain and Ireland*. Tring, British Trust for Ornithology.
- Soikkeli M., 1967. Breeding cycle and population dynamics in the Dunlin (*Calidris alpina*). *Ann. Zool. Fenn.* 4: 158-198.
- Tanis J.J.C., 1963. *De Vogels van Terschelling*. Leeuwarden, Fryske Akademy.
- Timmerman A. Azn., A. Timmerman-Kloppenburger, 1977. Kleine Bonte Strandloper - *Calidris alpina schinzii* (Brehm). In: Stichting Avifauna van Friesland (ed.), *Vogels in Friesland*, deel 2 pp. 729-731. Leeuwarden, De Tille.
- Teixeira R.M., 1979. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels*. Deventer, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland te 's-Graveland.
- Van Orden Chr., 1967. In: Boer P. Jr., G.R. Monsees. Avifaunistisch overzicht van het Balgzand en enkele omliggende terreinen. *Limosa* 40: 188-205.
- Viellard J., 1972. Définition du Bécasseau variable *Calidris alpina* (L.). *Alauda* 40: 321-342.
- Yeatman L., 1976. *Atlas des oiseaux nicheurs de France de 1970 à 1975*. Société Française d'Ornithologie.

Résumé

En 1982, la première nidification du Bécasseau variable *Calidris alpina schinzii* fut constatée à la rive gauche d'Anvers, par la trouvaille de deux poussins. Déjà l'année précédente, sa nidification y fut présumée. L'endroit de nidification fut d'origine artificielle, par un remblai d'anciens polders. Le comportement territorial, les poursuites aériennes et le chant du couple nidificateur sont décrits en bref.

Le sol sablonneux et argileux du lieu de nidification fut couvert d'une végétation à herbes courtes, entrecoupée de Tussilage *Tussilago farfara*. Le nid présumé se trouvait dans une touffe d'herbes et fut entouré des feuilles du Tussilage. Dans la partie méridionale de son aire de reproduction, les effectifs du Bécasseau variable se caractérisent par une forte régression. Pour cette raison, une nidification dans un lieu créé par l'homme est un évènement particulièrement réjouissant.

Summary

The first breeding case of Dunlins *Calidris alpina schinzii* in Belgium was proved in 1982, following presumed breeding in 1981. Two chicks were found on an artificial site, raised for harbour works along the left bank of the river Scheldt on the former polders of Doel and Kallo. Territorial behaviour, flight pursuits and song of the breeding pair are briefly described.

The sandy to silty soil of the breeding site was covered by short grasses, with patches of Coltsfoot *Tussilago farfara*. The presumed nest was found in a grass turf bordered by Coltsfoot leaves.

Population of Dunlins are regressing in the southern part of the breeding area, which makes breeding cases on man made sites somehow consoling.

Dr. J. van Impe, Dr. Van de Perrelei 51 B, B-2200 Borgerhout - Antwerpen.
Ir. G. Bulteel, Gitschotellei 281, B-2200 Borgerhout - Antwerpen.

ontvangen op 19 juni 1983

Nieuwe broedgevallen van Bonte Strandloper *Calidris alpina schinzii* op linker Scheldeoever in 1983.

Chris Steeman

Second and third breeding of the Dunlin *Calidris alpina schinzii* near Antwerp

De hoop bestond dat in 1983 deze soort terug tot broeden zou komen op de linker Scheldeoever bij Antwerpen, net zoals in 1982 en mogelijk reeds in 1981. (Van Impe & Bulteel, 1983). Dit jaar noteerden we twee broedgevallen in Kallo-Doel.

Broedterreinen:

1) Broedgebied A

De eerste 4 vogels werden opgemerkt op 4 mei. Vanaf 10 mei zagen we nog slechts 2 vogels, die

territoriaal gedrag vertoonden bij een klein plasje. Wanneer de vogels werden benaderd deden ze geheimzinnig en vlogen of liepen steeds in de omgeving.

Op 14 mei werd zang genoteerd. De dagen nadien werd dikwijls slechts 1 ex. opgemerkt. Op 26 juni werd door Leo Janssen e.a. een paartje waargenomen met 2 pulli die nog een eitand vertoonden.

Op 29 juni vonden we in de omgeving een niet uitgekomen ei; het nestkuiltje zelf werd niet gevonden. De vogels met jongen werden gedurende nog enkele dagen opgemerkt.

2) Broedgebied B

Op ongeveer 1 km ten zuiden van broedgebied A, vond ik op 30 mei een nest met 4 eieren. Het nest lag volledig open en was niet verborgen onder overhangende grasbundels. Het nestkuiltje was bekleed met droog plantenmateriaal (zie foto). In de omgeving van het nest werd nooit alarm gehoord, behalve op 6 juni een 300-tal meter verder. Bij enkele bezoeken aan het nest viel op dat de broedende vogel zeer geheimzinnig was. We zagen hem eenmaal van het nest lopen, waarna hij een 30-tal meter verder erg onopvallend deed en zich poetste. De eieren zijn vermoedelijk uitgekomen op 19 juni. Ik vond de

Adulte Bonte Strandloper *Calidris alpina schinzii*, 1983, broedgebied A.

Foto: J. de Ridder

Pullus van broedgebied A ($\pm$ 3 dagen oud).

Foto: C. Steeman

Nest in broedgebied B.

Foto: V. Dupont

volgende dag een ledig nestkuiltje. Adulte noch pulli werden toen waargenomen. We vermoeden dat door het langzame uitdrogen van de twee nabijgelegen plassen de vogels genoodzaakt werden vochtigere delen van het terrein op te zoeken.

Biotoopbeschrijving:

1) Broedgebied A

Dit was een oud opgespoten terrein, licht glooiend, reeds sterk begroeid met voornamelijk Zeeaster *Aster tripolium*, diverse zodevormende grassoorten, Rode Ganzevoet *Chenopodium rubrum* en Klein Hoefblad *Tussilago farfara*.

Hier en daar in het terrein lagen kleine ondiepe plassen en onbegroeide schelpenstranden.

Broedgebied B

Totaal verschillend van broedgebied A. Dit was een spuitveld, kunstmatig ingezaaid met een grassoort, op rijen van ± 15 cm breed, waartussen op de schelpenbodem veel klaver *Trifolium* sp. groeide (zie foto).

Samenvatting:

In 1983 konden wij opnieuw broedgevallen van de Bonte Strandloper *Calidris alpina schinzii* vaststellen te Kallo-Doel. Deze zijn het tweede en derde bewezen geval voor België.

Door de slechts tijdelijke geschiktheid van deze

Broedgebied A.

Foto: C. Steeman

Broedgebied B

Foto: C. Steeman

kunstmatige gebieden en de steeds toenemende recreatiedruk blijft de vraag of deze tendens zich in de toekomst zal handhaven.

Bibliografie

Van Impe J., G. Bulteel, 1983. De Bonte Strandloper *Calidris alpina schinzii* een nieuwe broedvogel voor België. *Wielewaal* 49: 333-337

Summary

The second and third breeding case of Dunlins *Calidris alpina schinzii* in Belgium was recorded in 1983 at Kallo-Doel near Antwerp.

C. Steeman, St.-Benedictusstraat 82, B-2510 Mortsel
ontvangen op 2 september 1983

De verspreiding en het aantalsverloop van pleisterende waadvogels op de Westvlaamse en Zeeuwsvlaamse Noordzeekust 1972 - 1979.

Mark Becuwe, Guido Burggraeve, Joël Burny, Paul Lingier, Guido Rappé en John van Gompel

The distribution and numbers of coastal waders along the North Sea coast of Belgium and the adjoining part of the Netherlands south of the river Scheldt, 1972-1979.

1. INLEIDING

In de jaren zeventig is het waadvogelonderzoek in West-Europa in een stroomversnelling terecht gekomen. Door het Internationaal Waterwild Onderzoeksbureau (IWRB) werden op internationale schaal gecoördineerde waadvogeltellingen georganiseerd. In het buitenland begon het ringwerk zeer planmatig te werken. Het verzamelen en publiceren van biometrische gegevens stond centraal. Hierdoor verkreeg men op korte tijd een véél beter inzicht in de trekbewegingen en overwinteringsgebieden van de ondersoorten, in de rui en de gewichtsveranderingen als onderdeel van de jaarcyclus. Bovendien maakte het onderzoek in de broedgebieden op Groenland, IJsland en Noord-Europa samen met de exploratie van de N.W.-Afrikaanse overwinteringsgebieden het overzicht compleet. De resultaten van al deze activiteiten kan men reeds terugvinden in de naslagwerken *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*, Band 6 en 7 (Glutz von Blotzheim *et al.*, 1975 en 1977) en *The Birds of the Western Palearctic*, Vol. III (Cramp & Simmons, 1983).

Wat de waadvogeltellingen betreft hebben wij op de bescheiden schaal van onze Vlaamse kustwaadvogelmilieus de jaren zeventig bewust meegemaakt. Het is goed de aanloop hiervoor even te schetsen. In het begin van de jaren vijftig waren M.R. Hautekiet uit Oostende, Graaf L. Lippens uit Knokke en A. Rodts uit Leffinge zeldzame en deskundige waarnemers (Hautekiet, diverse bijdragen in *Wielewaal*; Lippens, 1954; Rodts, 1954). Enkele jaren later werd ringgroep Tringa uit Roeselare actief aan de IJzermonding (De Roo & Houwen, 1959) en vanuit de afdelingen Brugge van De Wielewaal en de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie werd het Zeebrugse slik regelmatig bezocht (Kuyken, 1961 en talloze excursieverslagen in *Wielewaal*, *Roerdomp* [B.J.N. Brugge] en *Fonteyntje* [B.J.N. Blankenberge]).

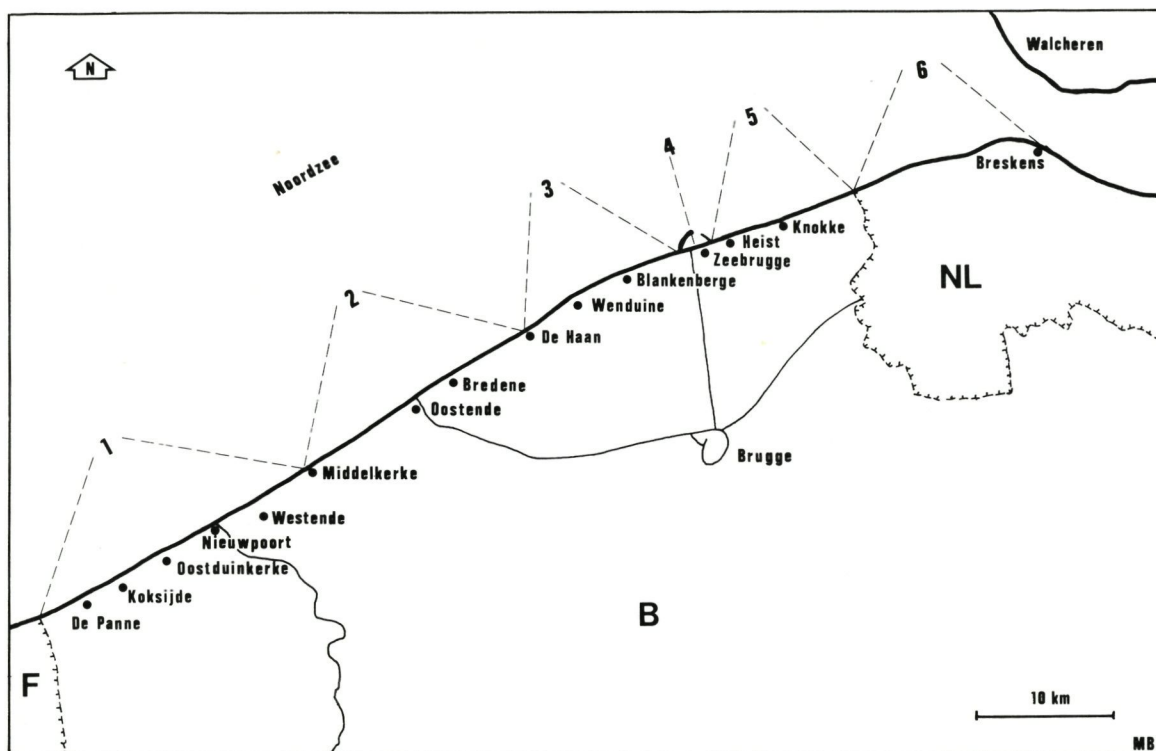
In de jaren zestig trokken enkele BJN-ers, als op pelgrimage naar de gespecialiseerde waadvogelkampen van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie, de legendarische „Schiermonnikoog III” en „Terschelling IV”-zomerkampen. De BJN-kampen rond de Oosterschelde en aan het Veerse Meer verliepen in dezelfde sfeer en men

verleende vaak medewerking aan de simultane tellingen van watervogels in het Deltagebied (Van Gompel, 1969a; Saeys & Baptist, 1977). Terug thuis, in Oostende, Blankenberge of Knokke werd ijverig verder naar waadvogels gekeken (Becuwe, 1967 en 1971; Van Gompel, 1969b; Burny, 1973). Graaf Lippens, G. Burggraeve en R. Trio verzorgden consequent, jaarlijks een verslag van de belangrijkste ornithologische waarnemingen in het Zwin, dat o.a. de waadvogels behandelt. Op het symposium van de Wader Study Group in augustus 1975 te Liverpool legde M. Becuwe persoonlijk contact met Tony Prater, de IWRB-coördinator van het waadvogelonderzoek. Voortaan was er een vlotte uitwisseling van gegevens en de Belgische resultaten verschenen in de totaaloverzichten van de overwinterende waadvogels op de Atlantische kusten van West-Europa (Prater, 1976, 1977 en 1981a). In 1977 en 1978 werden 4 tellingen georganiseerd in overleg met Nederlandse veldornithologen waardoor het volledige Noordzeestrand geteld werd van De Panne tot Schiermonnikoog (Meininger, 1977; Meininger & Becuwe, 1979).

Kortom, in de jaren zeventig werd door zoveel mensen, zo intensief kustwaadvogels gekeken dat, na het beknopt tussentijds verslag van 1977 (Voet & Becuwe, 1977) een gezamenlijk eindrapport de moeite loonde. Wij hebben gekozen voor een globaal overzichtsartikel, een referentiekader dat in de toekomst als vergelijkingsmateriaal kan dienst doen. Nieuwe geïsoleerde waarnemingen of gecoördineerde tellingen kunnen hieraan steeds getoetst worden. Niet eerder is zo'n massa cijfermateriaal over onze kustwaadvogels samengebracht. Als men in het veen is ziet men op een turfje niet: wij zijn dan ook geen enkel detail uit de weg gegaan. Wij hopen dat de lezer doorheen de koele cijfers moge doorstoten naar de gang der seizoenen, waarvan het komen en gaan van onze kustwaadvogels een zeer getrouwe afspiegeling is.

Het behandelde gebied omvat de Westvlaamse en Zeeuwsvlaamse kuststrook vanaf de Frans-Belgische grens tot de veerhaven van Breskens, met de polders als hinterland in zover deze voor kustwaadvogels van belang zijn. Deze kuststrook werd in 6 teltrajecten ingedeeld (Figuur 1):

1. De Panne tot Middelkerke met het natuur-

Figuur 1: Schets van de Westvlaamse en Zeeuwsvlaamse Noordzeekust met de indeling in de 6 teltrajecten.

reservaat de IJzermonding. Verantwoordelijke: M. Becuwe. Tellingen uitgevoerd met medewerking van P. de Groot, H. de Groot en L. Vanhercke.

2. Middelkerke - De Haan. Verantwoordelijke: P. Lingier. Tellingen uitgevoerd met medewerking van L. Boudolf, C. Maenhout en L. Vandecasteele.

3. De Haan - Zeebrugge. Verantwoordelijke: J. van Gompel. Tellingen uitgevoerd met medewerking van D. Content, M. Peeters, F. Beidts en C. Rabaut.

4. Zeebrugge - Voorhaven. Verantwoordelijke: G. Rappé. Tellingen uitgevoerd met medewerking van Patrick Lust, Peter Lust en B. Vandepitte.

5. Knokke - Heist met het natuurreservaat Het Zwin. Verantwoordelijke voor Het Zwin: G. Burggraefe. Tellingen uitgevoerd met medewerking van G. Orbie en de talloze natuurgidsen en vogelwachters die in het Zwin werkzaam zijn geweest. Verantwoordelijke voor het strand: G. Rappé.

6. Belgisch-Nederlandse grens tot de veerhaven van Breskens. Verantwoordelijken: J. Burny en G. Rappé. Tellingen uitgevoerd met medewerking van P.-P. van Laake en van de deelnemers aan de Paaskampen van de B.J.N.-Vogelwerkgroep. Bij de bespreking van elk traject wordt een tabel gepresenteerd met voor elke soort het maximum (M) en als het verantwoord is het gemiddeld ($\bar{x}$) aantal pleisterende vogels per maand. Over-

vliegende doortrekkers zijn in de tabellen niet opgenomen. Alle cijfers hebben betrekking op de periode 1 juli 1972 tot 30 juni 1977. In elke tabel staat tevens aangegeven hoeveel tellingen er per maand gerealiseerd werden. Voor het traject Knokke-Heist met het Zwin is dit gegeven niet opgenomen omdat hier vrijwel dagelijks waarnemingen geschieden. In tabel 7 worden de resultaten van de simultane half-januaritellingen 1975 - 1979 weergegeven. Tot slot worden 22 soorten afzonderlijk besproken waarbij onze waarnemingen in een ruimer kader worden gesitueerd.

Iedere trajectverantwoordelijke heeft zelf het verslag van zijn telgebied opgesteld; vandaar het heterogene karakter van de bijdragen onder 2.1 tot 2.6. De andere teksten, tabel en figuren zijn door M. Becuwe verzorgd. De volledige ontwerp-tekst werd tenslotte door alle auteurs verbeterd.

Dank

Dr. E. Kuyken (Rijksuniversiteit Gent), afgevaardigde voor België bij het I.W.R.B., heeft herhaaldelijk literatuur over kustwaadvogels doorspeeld. Baron Henri d'Udekem d'Acoz (Proven) en Paul Dezutter (Oostduinkerke) hebben hun beste waadvogeldia's, opgenomen aan de Westkust, ter beschikking gesteld.

2. DE WAADVOGELGEMEENSCHAPPEN VAN DE VLAAMSE NOORDZEEKUST.

2.1. Traject 1. De Panne tot Middelkerke met het natuurreserveaat De IJzermonding.

2.1.1. Beschrijving van het traject.

De hier behandelde gebieden zijn terug te vinden op de topografische kaarten N.G.I. 11/7-8 De Panne-Oostduinkerke; 12/5-6 Nieuwpoort en 12/1-2 Middelkerke-Oostende.

Dit traject is ca 22 km lang. Bij laagwater omvat deze kuststrook maximaal 750 ha strand dat bij hoogwater tot ca 100 ha droog strand teruggebracht wordt. De golfbrekers die hier voorkomen zijn niet van wezenlijk belang voor deze waadvogelgemeenschap. De waterlijn, het natte strand en de randen van de kellen zijn, samen met IJzermonding de voornaamste voedselgebieden. Sinds het begin van de eeuw is het landschap rond dit reservaat grondig veranderd. Deze evolutie is reeds beschreven door Duvigneaud en Lambinon (1963), Becuwe (1975) en Goetghebeur (1976). Uiteindelijk blijven langs de kreek van Lombardsijde en de IJzer nog ca 10 ha slik over. Zelfs tijdens laagwater worden soms Bonte Strandlopers en Tureluurs gezien langs de kreek van Nieuwendamme en de IJzer tot Stuivekenskerke. De Wulpen die nabij de IJzermonding

overnachten gaan tijdens de dag in de polders voedselzoeken tot ruim 20 km ver (Becuwe, 1981).

Als hoogwatervluchtplaatsen fungeren:

- het strand: voor Drieteenstrandlopers. Alleen bij storm komt deze soort in het IJzermondingreservaat overtijen.
- de IJzermonding: de hoogst gelegen delen van het slik en het schor;
- het opgespoten terrein tussen de kreek van Lombarsijde en de militaire basis;
- het akker- en weiland tussen de IJzer en de Koninklijke Baan (thans grotendeels ingenomen door de nieuwe jachthaven);
- het akkerland in de Lenspolder (tussen Nieuwpoort-Stad en Nieuwpoort-aan-Zee);
- akker- en weiland achter het sluisencomplex van Nieuwpoort.

De Wulpen overnachten:

- in het reservaat: op slik en schor;
- op het opgespoten terrein tussen de kreek en de militaire basis;
- op het akkerland in de Lenspolder.

2.1.2. De resultaten van de waadvogeltellingen 1972 - 1977.

Zie Tabel 1.

De IJzermonding te Nieuwpoort: belangrijk foerageermilieu en ultieme hoogwatervluchtplaats voor waadvogels die zich bij laagwater op het strand verspreiden tussen De Panne en Middelkerke.

Foto: M. Becuwe

Tabel 1: De resultaten van de waadvogeltellingen uitgevoerd tussen 1 juli 1972 en 30 juni 1977 op het traject 1, De Panne tot Middelkerke, met het natuurreservaat De IJzermonding.

Soort		jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maa.	apr.	mei	jun.
Scholekster	M	50	60	80	160	452	430	350	400	375	100	120	54
<i>Haematopus ostralegus</i>	$\bar{x}$	28	53	75	96	187	221	157	231	175	80	66	34
Kluut	M	2	—	—	12	1	—	1	—	—	4	—	8
<i>Recurvirostra avosetta</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kleine Plevier	M	4	13	12	1	—	—	—	—	—	1	5	7
<i>Charadrius dubius</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bontbekplevier	M	60	80	135	149	60	70	75	100	60	20	40	10
<i>Charadrius hiaticula</i>	$\bar{x}$	35	57	98	95	50	62	58	60	41	13	24	—
Strandplevier	M	100	50	60	20	2	5	1	4	—	5	30	16
<i>Charadrius alexandrinus</i>	$\bar{x}$	63	45	55	7	2	3	1	2	—	5	17	14
Woestijnplevier	M	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Charadrius leschenaultii</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morinelplevier	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Charadrius morinellus</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Goudplevier	M	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—
<i>Pluvialis apricaria</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zilverplevier	M	—	10	50	53	60	30	44	22	29	10	4	2
<i>Pluvialis squatarola</i>	$\bar{x}$	—	8	24	32	30	23	19	16	14	6	—	—
Kievit	M	1	—	2	2	1	—	15	6	—	—	—	—
<i>Vanellus vanellus</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kanoetstrandloper	M	1	3	40	10	1	—	—	10	—	—	5	—
<i>Calidris canutus</i>	$\bar{x}$	—	—	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drieteenstrandloper	M	—	1	7	260	350	300	250	232	280	100	16	—
<i>Calidris alba</i>	$\bar{x}$	—	—	—	165	225	232	205	213	118	77	4	—
Kleine Strandloper	M	3	9	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Calidris minuta</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Temmincks Strandloper	M	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Calidris temminckii</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Krombekstrandloper	M	—	2	7	1	—	—	—	—	—	—	1	—
<i>Calidris ferruginea</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paarse Strandloper	M	—	—	—	1	1	8	2	—	—	—	—	—
<i>Calidris maritima</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bonte Strandloper	M	50	55	120	220	400	550	620	450	300	120	150	6
<i>Calidris alpina</i>	$\bar{x}$	22	35	87	165	249	483	460	433	278	105	76	—
Kemphaan	M	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	7
<i>Philomachus pugnax</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bokje	M	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
<i>Lymnocyrtus minimus</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Watersnip	M	1	—	2	4	5	2	—	3	—	—	—	—
<i>Gallinago gallinago</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grutto	M	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—
<i>Limosa limosa</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rosse Grutto	M	2	7	30	41	10	1	3	4	1	82	5	—
<i>Limosa lapponica</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Regenwulp	M	10	12	2	—	2	—	—	—	—	—	4	—
<i>Numenius phaeopus</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wulp	M	215	150	100	100	100	100	115	100	205	75	2	115
<i>Numenius arquata</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zwarte Ruiter	M	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—
<i>Tringa erythropus</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tureluur	M	150	120	100	125	200	164	200	170	130	90	20	15
<i>Tringa totanus</i>	$\bar{x}$	81	80	90	100	118	128	126	120	107	75	18	10
Groenpootruiter	M	1	6	2	—	—	—	—	—	—	1	3	—
<i>Tringa nebularia</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Witgatje	M	3	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Tringa ochropus</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bosruiter	M	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Tringa glareola</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oeverloper	M	15	25	10	4	1	—	—	—	—	1	4	1
<i>Actitis hypoleucos</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Steenloper	M	3	6	10	26	20	37	51	40	50	30	10	—
<i>Arenaria interpres</i>	$\bar{x}$	2	4	8	15	15	21	25	31	19	12	7	—
Grauwe Franjepoot	M	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Phalaropus lobatus</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rosse Franjepoot	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Phalaropus fulicarius</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal aantal tellingen		4	7	7	7	6	5	6	5	5	3	4	3

2.1.3. Bespreking bij enkele soorten.

Scholekster. Vanaf 1974 zijn de Scholeksters als wintergast fors toegenomen van gemiddeld een 100-tal tot ruim 1.000 in 1980/81.

Terzelfdertijd heeft deze soort zich als broedvogel gevestigd in de Westhoekpolders (Voet *et al.*, 1982). De tabel met de cijfers uit 1972 tot 1977 situeert zich midden in die periode van sterke toename, vandaar de grote verschillen tussen de maxima en de gemiddelden.

Bontbekplevier. De IJzermonding herbergt in de waarnemingsperiode de grootste groep overwinterende Bontbekplevieren van de hele Vlaamse kust. Ze zijn er toegenomen van enkelingen in het begin van de jaren vijftig tot maximaal 75 exemplaren (Becuwe, 1975).

Strandplevier. De geregelde winterwaarnemingen van november tot februari zijn merkwaardig.

Zilverplevier. Vanaf 1972/73 is deze soort duidelijk toegenomen van enkelingen tot maximaal 60 exemplaren.

Drieteenstrandloper. Deze soort is het talrijkst op het strand tussen De Panne en Nieuwpoort en minder abundant tussen Nieuwpoort en Middel-

kerke. Tijdens de zachte winters 1972-1977 vinden we maximaal 250 tot 300 vogels; in de koude januarimaand 1979 telden we op dit traject 550 Drieteentjes.

Bonte Strandloper. Sinds het begin van de jaren zestig handhaaft het maximum aantal overwinterende Bontjes zich opvallend constant rond de 500 - 600 exemplaren. Dit contrasteert met de jaren vijftig toen als maximum een 100-tal exemplaren werden opgegeven.

Wulp. De slaappleaatsen nabij de IJzermonding worden zeer onregelmatig gebruikt doordat meerdere secundaire slaappleaatsen in de Westhoekpolders een gemakkelijke uitwijk bieden. De cijfers in de tabel zijn daardoor helemaal geen weerspiegeling van het aantalsverloop en te onbetrouwbaar om gemiddelden te berekenen. Bij het begin van de vorstperiode, op 13 januari 1980 werden 1.220 exemplaren geteld. Dit is het hoogste aantal ooit in Nieuwpoort vastgesteld (Becuwe, 1981).

2.2. Traject 2. Middelkerke - De Haan.

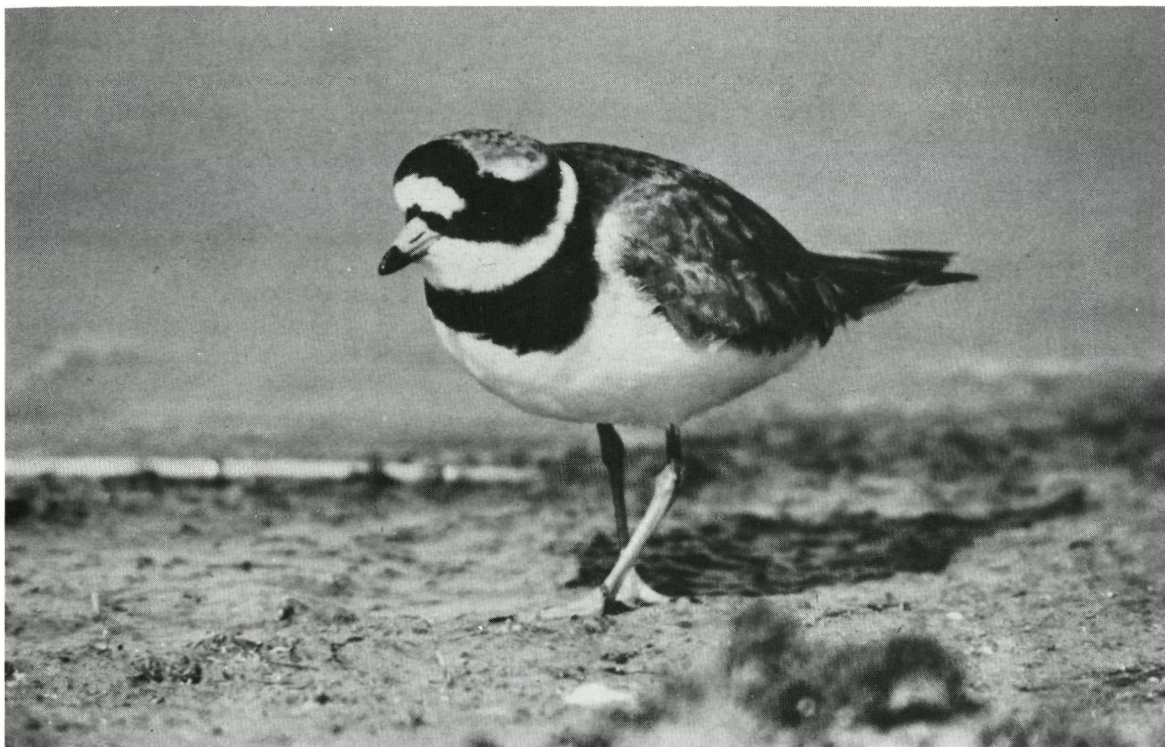
2.1. Beschrijving van het traject.

De hier behandelde gebieden zijn terug te vinden op de topografische kaarten N.G.I. 12/1-2

De Scholekster nam in de loop van de jaren zeventig als wintergast flink in aantal toe en terzelfdertijd verscheen hij talrijker als broedvogel in de polders.

Foto: H. d'Udekem d'Acoz & P. Dezutter.

Doortrekkende Bontbekplevieren kunnen zowel afkomstig zijn uit Groenland als uit de Euraziatische broedgebieden.

Foto: H. d'Udekem d'Acoz & P. Dezutter.

Middelkerke-Oostende, 12/3-4 Bredene-Houtave en 4/7-8 De Haan-Blankenberge. De 18 km lange kuststrook Middelkerke - De Haan bestaat uit zandig Noordzeestrand. De kustlijn wordt halverwege het traject onderbroken door de vaargeul van Oostende.

a. Deeltraject Middelkerke Casino - Oostende vaargeul.

De golfbrekers zijn hier van groot belang voor bijna alle soorten. Ze worden zowel gebruikt als foerageerterrein, als voorverzamelplaats (vvp) bij opkomend water en als uiteindelijke hoogwatervluchtplaats (hvp) bij vloed. Het aantal golfbrekers bedroeg eind 1978 ongeveer 27; enkele nieuwe waren nog in aanbouw. In de jaren 1968 tot 1978 werden er minstens 8 nieuwe afgewerkt tussen Raversijde en Middelkerke.

Bij laagwater zoeken veel waadvogels voedsel op de golfbrekers, uitgezonderd de Drieteenstrandloper die uitsluitend in de waterlijn op het zandstrand foerageert. Op het zandige strand is het voedselaanbod echter klein. Heel wat soorten vindt men voedselzoekend op de veenbanken tussen Raversijde en Middelkerke. Dit geldt vooral voor Scholekster, Zilverplevier, Bontbekplevier, Tureluur en Bonte Strandloper. Op dit stuk strand werden ook de meeste waarnemingen verricht van pleisterende Rosse Grutto's, Groen-

pootruiters, Kemphanen en Kluten. Door de aanleg van de nieuwe golfbrekers dreigen de veenbanken langzaam onder het zand bedolven te worden. Daardoor zou dit gebied veel van zijn aantrekkingskracht verliezen.

Bij ieder hoogtij loopt het strand volledig onder van Middelkerke tot Raversijde-Bad en van Oostende-Kursaal tot het Monument der Zeelieden. Vòòr Mariakerke zijn er ook nog twee stukken strand die regelmatig volledig onderlopen. Op alle andere plaatsen blijft bij hoogwater een deel van het strand droog. Deze „badstranden” zijn door de grote recreatiedruk bijna nooit bruikbaar als vvp of hvp, alhoewel Drieteenstrandlopers hier soms verder blijven voedsel zoeken. Enkele golfbrekers, vooral tussen Raversijde en Middelkerke zijn onregelmatige hvp's voor Scholekster, Drieteenstrandloper en Steenloper, heel uitzonderlijk ook voor Tureluur, Kanoetstrandloper en Bontbekplevier. In de polder ligt een tweede onregelmatig gebruikte hvp: de weiden en akkers van en rond het vliegveld van Raversijde herbergen soms Scholekster, Steenloper, Tureluur en Bontbekplevier.

Met uitzondering van de Drieteenstrandloper liggen de vaste hvp's van bijna alle soorten in het Oostendse havengebied dat hierna wordt besproken.

De beste plaatsen voor de Zilverplevier zijn de Westkust, het Zwin en Zeeuws-Vlaanderen.

Foto: H. d'Udem d'Acoz & P. Dezutter.

b. Deeltraject Oostende-vaargeul - De Haan-Leopoldlaan.

Vanaf de vaargeul liggen 31 golfbrekers tot De Haan-Vosseslag, waarvan er 17 lang genoeg zijn (tot Bredene-Renbaan) om een interessant foerageermilieu te vormen. Tussen de Vosseslag en de Leopoldlaan ligt een zandstrand zonder golfbrekers. Hier is de Drieteen de meest frequente soort. Daar op dit deeltraject geen veenbanken voorkomen is het qua soortensamenstelling armer dan het voorgaande.

Bij hoogtij is de oppervlakte droog strand erg klein; toch blijven bij lage vloed dikwijls vogels langs het strand overtijen. De recreatiedruk is hier minder groot dan aan de overzijde van de vaargeul.

Bij extreem gunstige omstandigheden (lage vloed en weinig recreanten) blijven de Scholeksters op één welbepaalde golfbreker overtijen. Daarnaast hebben ze zich een merkwaardige hvp toegemeten: het platte dak van de Stedelijke Vismijn, waar ze de laatste jaren soms zelfs het gezelschap van de Steenlopers krijgen! Vanop het dak vliegen de Scholeksters soms tijdelijk naar de plassen rond Fort Napoleon om er te baden. Bij hevige wind wijken ze steeds uit naar de Vikogneweiden waar vooral van november tot maart ook gefoerageerd wordt.

De Bontbek- en de Zilverplevier blijven bij hoogtij als regel op het strand. De Kanoetstrandloper foerageert tijdens de doortrekperiodes op de

golfbrekers en volgt er de Steenlopers naar dezelfde hvp's. De Paarse Strandloper is de meest regelmatige soort, jaar op jaar.

Het is fascinerend steeds opnieuw hetzelfde klassieke activiteitspatroon te kunnen volgen. De vogels hebben hun hvp op de Kuisbank, bij zeer rustig weer en lage vloed dikwijls het houten beschuttingsstaketsel langsheen het Ooststaketsel, de betonnen onderbouw ervan en de golfbreker ernaast.

De Steenloper is de enige soort die duidelijk in een dag-nacht ritme leeft waarin tijdens de dag het getijritme primeert. Deze soort is bij hoogwater meestal op de Kuisbank te vinden. Bij verstoring verspreiden ze zich over de gehele omgeving. Tijdens de wintermaanden ligt de hvp in de Vikogneweiden waar steeds verder naar voedsel gezocht wordt. De Steenlopers gaan slapen op een houten staketsel in de Spuikom. Tenslotte moet nog vermeld worden dat de plassen rond Fort Napoleon in het Vuurtorendok herschapen zijn en aldus ieder belang voor waadvogels verloren hebben. Hetzelfde zal gebeuren met de Vikogneweiden en de Kievitweide (Opex) die gaandeweg door woonwijken worden ingenomen.

2.2.2. De resultaten van de waadvogeltellingen 1972 - 1977.

Zie Tabel 2.

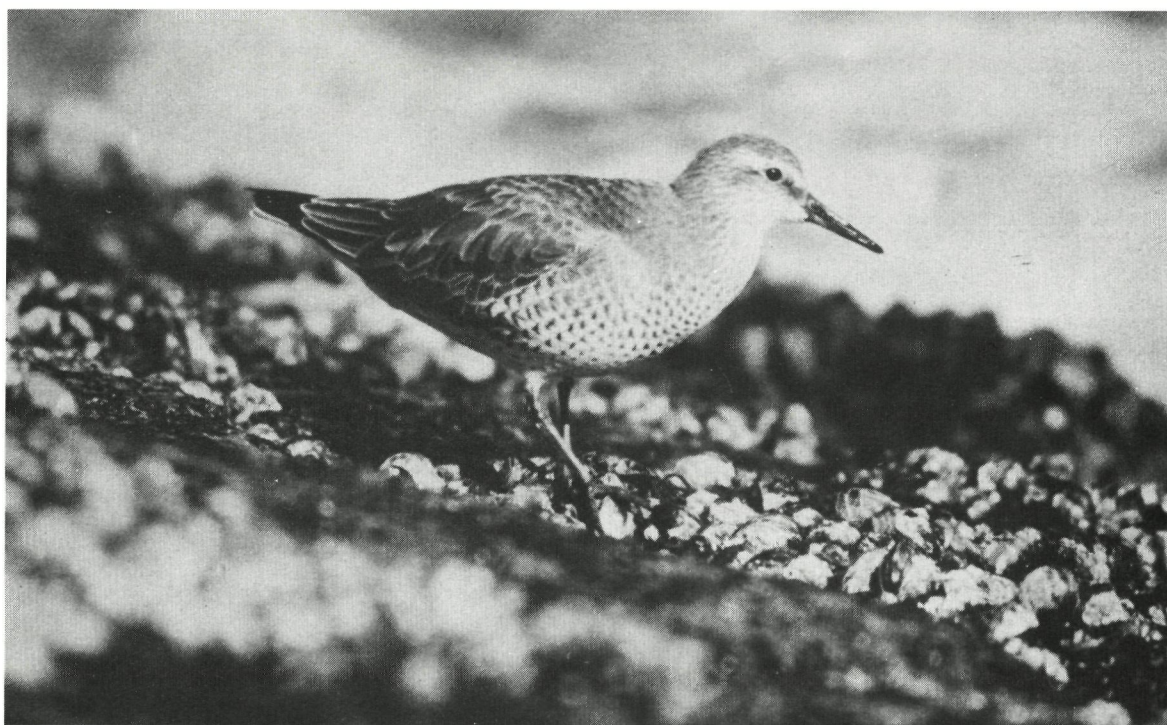
Tabel 2: De resultaten van de waadvogeltellingen uitgevoerd tussen 1 juli 1972 en 30 juni 1977 op het traject 2, Middelkerke tot tot De Haan.

Soort		jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maa.	apr.	mei	jun.
Scholekster	M	74	83	97	108	139	204	241	194	104	111	103	69
<i>Haematopus ostralegus</i>	$\bar{x}$	43	46	47	61	69	76	84	81	69	72	62	41
Kluut	M	1	2	7	—	—	—	2	4	31	9	2	3
<i>Recurvirostra avosetta</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kleine Plevier	M	2	6	3	—	—	—	—	—	—	3	3	1
<i>Charadrius dubius</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bontbekplevier	M	16	24	27	29	19	33	29	24	17	9	11	14
<i>Charadrius hiaticula</i>	$\bar{x}$	3	5	11	15	14	17	15	14	9	4	4	2
Strandplevier	M	2	3	1	—	1	—	1	—	—	2	—	—
<i>Charadrius alexandrinus</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Woestijnplevier	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Charadrius leschenaultii</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morinelplevier	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Charadrius morinellus</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Goudplevier	M	—	—	—	2	17	4	19	26	3	1	2	—
<i>Pluvialis apricaria</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zilverplevier	M	1	1	16	14	21	17	17	18	14	7	4	2
<i>Pluvialis squatarola</i>	$\bar{x}$	—	—	3	3	6	5	8	9	7	4	1	—
Kievit	M	—	—	12	19	33	—	—	—	1	1	3	2
<i>Vanellus vanellus</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kanoetstrandloper	M	6	19	46	21	19	3	2	4	14	16	24	9
<i>Calidris canutus</i>	$\bar{x}$	1	6	25	7	4	—	—	1	2	2	10	1
Drieteenstrandloper	M	18	29	26	159	273	287	299	510	407	284	19	2
<i>Calidris alba</i>	$\bar{x}$	4	11	14	63	94	126	154	198	173	91	6	—
Kleine Strandloper	M	—	3	2	1	—	—	—	—	—	—	2	—
<i>Calidris minuta</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Temmincks Strandloper	M	—	1	3	—	—	—	—	—	—	1	1	—
<i>Calidris temminckii</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Krombekstrandloper	M	—	—	1	3	—	—	—	—	—	1	1	—
<i>Calidris ferruginea</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paarse Strandloper	M	11	19	21	51	148	167	181	172	167	169	103	2
<i>Calidris maritima</i>	$\bar{x}$	10	13	16	27	104	113	149	147	134	117	53	—
Bonte Strandloper	M	2	24	28	103	109	179	113	97	94	21	9	4
<i>Calidris alpina</i>	$\bar{x}$	—	1	4	14	19	39	41	37	31	6	2	—
Kemphaan	M	1	7	19	4	—	—	1	3	8	17	2	1
<i>Philomachus pugnax</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bokje	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Lymanocryptes minimus</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Watersnip	M	—	—	—	—	1	—	2	4	—	—	—	—
<i>Gallinago gallinago</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grutto	M	—	2	—	—	—	—	—	4	3	—	—	—
<i>Limosa limosa</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rosse Grutto	M	—	1	71	21	3	2	1	3	9	141	79	2
<i>Limosa lapponica</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Regenwulp	M	39	21	9	2	1	—	—	—	3	14	7	1
<i>Numenius phaeopus</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wulp	M	27	41	4	1	7	19	7	69	2	—	—	6
<i>Numenius arquata</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zwarte Ruiter	M	1	2	1	—	1	—	1	1	—	3	1	1
<i>Tringa erythropus</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tureluur	M	11	24	39	15	24	19	47	61	41	13	7	2
<i>Tringa totanus</i>	$\bar{x}$	7	14	21	11	13	14	26	29	21	10	4	—
Groenpootruiter	M	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Tringa nebularia</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Witgatje	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Tringa ochropus</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bosruiter	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Tringa glareola</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oeverloper	M	14	29	34	2	—	—	1	—	1	6	11	3
<i>Actitis hypoleucos</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Steenloper	M	124	223	325	351	309	281	408	390	427	468	452	26
<i>Arenaria interpres</i>	$\bar{x}$	83	120	271	307	280	239	243	293	351	374	201	—
Gauwe Franjepoot	M	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Phalaropus lobatus</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rosse Franjepoot	M	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—
<i>Phalaropus fulicarius</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal aantal tellingen		106	108	76	52	32	21	22	22	24	31	38	34

Het golfbrekermilieu in de omgeving van Oostende: erg aantrekkelijk voor een beperkt aantal waadvogelsoorten.

Foto: M. Becuwe.

De Kanoetstrandloper trekt het talrijkst door in september en mei: op het Noordzeestrand verkiest hij dan vaak golfbrekers om naar voedsel te zoeken.

Foto: H. d'Udekem d'Acoz & P. Dezutter.

2.2.3. Bespreking bij enkele soorten.

Scholekster. De telresultaten tonen soms van dag op dag enorme schommelingen. Het gebruik van verschillende hvp's en uitwisseling met aangrenzende trajecten - vooral met Nieuwpoort-Middelkerke - kunnen hiervan de oorzaak zijn. Het gemiddeld aantal kent een duidelijke toename in vergelijking met de jaren zestig. Het maximum aantal wordt steeds bij een koudegolf vastgesteld.

Kleine Plevier. De waarnemingen op het strand hadden betrekking op de broedvogels van het Fort Napoleon gebied.

Strandplevier. Naast doortrekkers kwamen ook de broedvogels van de plassen rond Fort Napoleon op het strand voor.

Zilverplevier. Is duidelijk toegenomen in vergelijking met de jaren zestig.

Kievit. De soort broedde in sommige jaren op de golf tussen Bredene en De Haan; de oudervogels werden dan frequent boven het strand gezien, vooral in het vroege voorjaar.

Drieteenstrandloper. Zeer moeilijk te volgen soort. Ze zwerft onder invloed van recreatieve versterking heen en weer over het strand. Daar de grootste concentraties zich aan de grenzen van

het traject ophouden bestaat er sterke uitwisseling met de aangrenzende trajecten. Dubbeltellingen zijn niet uit te sluiten.

Paarse Strandloper. Duidelijk toegenomen in vergelijking met de jaren vijftig (max. 40-60 ex.) en zestig (max. 40-80 ex.) (Becuwe, 1971). In de jaren zeventig werden maximaal van 100 tot 190 vogels geteld.

Bonte Strandloper. Zeer onregelmatige verschijning; het talrijkst in koude periodes.

Rosse Grutto's. Spectakulaire doortrekker over zee, vooral in april.

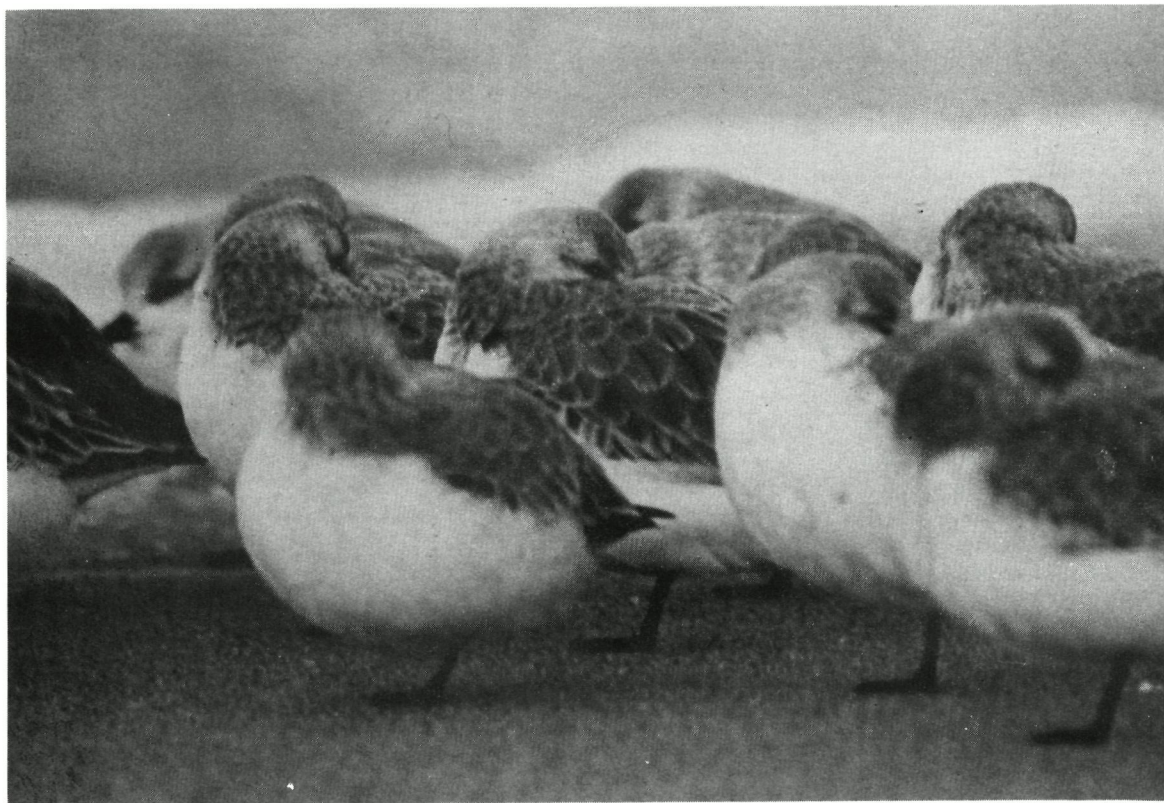
Sommige dagen duizenden exemplaren, de volgende dagen géén enkele meer.

Precies in deze periodes op het strand aan te treffen.

Regenwulp. Foeragerende vogels worden tijdens de doortrekperiodes waargenomen op de golfbrekers.

Wulp. Tijdens periodes van sterke doortrek, vaak enkelingen tot kleine troepjes rustend op het strand; nooit langer ter plaatse blijvende vogels.

Tureluur. Bijna steeds aanwezig tijdens laagwattertellingen, de maximum aantallen bij koudegolven. Er bestaat vermoedelijk uitwisseling met de aangrenzende trajecten.

Een winters sfeerbeeld: roestende Drieteentjes op het zandstrand.

Foto: d'Udekem d'Acoz & P. Dezutter

Steenloper. Sterk in aantal toegenomen in vergelijking met de jaren vijftig (max. 80 - 120 ex.) en zestig (max. 150-310 ex.) (Becuwe, 1971). In de jaren zeventig werden maximaal van 290 tot 470 ex. geteld.

Rosse Franjepoot en Grauwe Franjepoot. De waarnemingen betreffen steeds op zee zittende vogels die soms slechts enkele minuten ter plaatse zijn gebleven.

2.3. Traject 3. De Haan - Zeebrugge.

2.3.1. Beschrijving van het traject.

De hier behandelde gebieden zijn terug te vinden op de topografische kaarten N.G.I. 4/7-8 De Haan - Blankenberge en 5/5-6 Heist-Westkapelle. Dit traject omvat 13 km Noordzeestrand vanaf De Haan tot aan de oude havenmuur van Zeebrugge. Van Wenduine tot Zeebrugge komen een 40-tal golfbrekers voor. Te Blankenberge bevindt zich een havengeul met aan weerszijden een staketsel; het westerstaketsel werd vanaf het einde van de jaren zestig herbouwd. De vroegere spuikom van Blankenberge vormde bij laag tij een 7 ha groot, voedselrijk slik. Vanaf 1972 verblijven hier vrijwel geen waadvogels meer. Tussen Zeebrugge en Blankenberge enerzijds en tussen Blankenberge en Wenduine anderzijds bevinden zich weidegebieden die door meerdere soorten gebruikt worden als hvp. De drieteenstrandloper overtijt steeds op het strand, meestal op een golfbreker. Als zodanig staan o.m. de eerste en de zesde golfbreker tussen Blankenberge en Wenduine bekend. Steenlopers en Scholeksters blijven op het strand indien er geen verstoring is, zoniet verplaatsen ze zich naar de polder. De overige soorten overtijt steeds in de polder. Steenlopers en Drieteenstrandlopers die bij laagwater foerageren tussen Blankenberge en Zeebrugge gebruiken de hvp's tussen Blankenberge en Wenduine. De vogels van het traject tussen Wenduine en De Haan verplaatsen zich bij hoogwater naar de golfbrekers van Wenduine, ofwel zuidwestwaarts richting Bredene.

Belangrijke foerageergebieden zijn:

1. het strand, met als interessantste delen en iets slijkgig stuk ten ZW van Blankenberge, en — overal elders — de slijkgige oevers van de kellen, de plassen die bij eb op het strand achterblijven.
2. alle golfbrekers en de staketsels van de Blankenbergse vaargeul.

Ten gevolge van permanente verstoring is de Steenloper op de Pier van Blankenberge nooit waargenomen.

2.3.2. De resultaten van de waadvogeltellingen 1972 - 1977.

Zie Tabel 3

2.3.3. Bespreking bij enkele soorten.

Scholekster. Deze soort is de laatste jaren veel talrijker geworden. Er zit een kleine groep tussen Blankenberge en Zeebrugge met een vaste hvp in de achterliggende polder. Een grote groep vertoeft tussen Blankenberge en Wenduine met een hvp in de polder van Uitkerke. Daar zit ook een vaste groep overzomeraars die echter wel minder op het strand komt wegens de verstoring. Zowel broedvogels als overzomeraars worden elk jaar talrijker. Tussen Wenduine en De Haan zit meestal een in aantal schommelende groep Scholeksters: een deel ervan is zeker afkomstig van Wenduine - Blankenberge, een deel verplaatst zich bij hoogwater wellicht naar het traject De Haan - Oostende. Het hoge aantal in augustus is te wijten aan tijdens de trek uitrustende vogels. Scholeksters leven in een dag-nacht ritme en slapen in groep of op het strand zelf, niet op de golfbrekers. Dit milieu gebruiken ze wel gedeeltelijk als foerageergebied en bij geringe verstoring ook wel eens als hvp.

Bontbekplevier. Komt vooral geconcentreerd voor op de eerste 2 à 3 km strand ten ZW van de vaargeul. Vóór 1970 was er bovendien een intense uitwisseling met de groep pleisteraars van de spuikom. Op het strand tussen Blankenberge en Zeebrugge is deze soort in veel kleiner aantal maar wel regelmatig aanwezig; tussen Wenduine en De Haan is ze slechts onregelmatig waargenomen. De laatste jaren neemt ze 's winters iets toe. De hvp ligt in de polder, net als de slaappleats. Bij lage vloed blijven er soms ook op het strand achter, kort bij de vloedlijn. Dit gebeurt meestal tussen de eerste en de derde golfbreker ten ZW van Blankenberge.

Eerder (Van Gompel, 1969 b) berekenden we dat deze soort in de periodes van voor- en najaarstrek waarin zij het talrijkst voorkomt, ondanks de combinatie van dag- nacht- en getijderitme erin slaagt elke dag ongeveer evenveel tijd aan het foerageren te besteden. Bovendien konden we vaststellen dat de vogels minder lang pleisteren tijdens de voorjaarstrek dan tijdens de najaarstrek. Dit bleek o.m. uit het minder goed navolgen van de plaatselijke getijdentreggewoontes in het voorjaar i.v.g. met najaar.

Strandplevier. In het voorjaar zien we sporadisch verspreide exemplaren over het hele traject. In het najaar toeven ze regelmatig maar gedurende een kortere periode dan de Bontbekplevier. Wel vertonen ze ongeveer dezelfde verspreiding, d.w.z. dat ze steeds aanwezig zijn ten ZW van de vaargeul, onregelmatiger aan de overzijde ervan.

Drieteenstrandloper. Er is steeds een groep Drieteentjes aanwezig tussen Blankenberge en Wenduine. Ze hebben er vaste hvp's op de hoogste golfbrekers. De groepjes die tussen Blankenberge en Zeebrugge foerageren overtijten eveneens tussen Blankenberge en Wenduine.

Tabel 3: De resultaten van de waadvogeltellingen uitgevoerd tussen 1 juli 1972 en 30 juni 1977 op het traject 3, De Haan tot Zeebrugge.

Soort		jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maa.	apr.	mei	jun.
Scholekster	M	30	230	49	78	107	75	175	290	50	51	44	30
<i>Haematopus ostralegus</i>	Σ	—	30	31	31	63	66	107	105	38	33	25	—
Kluut	M	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—
<i>Recurvirostra avosetta</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kleine Plevier	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Charadrius dubius</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bontbekplevier	M	—	40	152	85	23	30	24	18	64	2	22	—
<i>Charadrius hiaticula</i>	Σ	—	27	54	40	11	10	15	11	20	1	8	—
Strandplevier	M	—	10	85	15	—	—	—	—	—	15	20	10
<i>Charadrius alexandrinus</i>	Σ	—	2	37	4	—	—	—	—	—	7	8	—
Woestijnplevier	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Charadrius leschenaultii</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morinelplevier	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Charadrius morinellus</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Goudplevier	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Pluvialis apricaria</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zilverplevier	M	—	—	5	9	3	9	11	4	2	1	4	—
<i>Pluvialis squatarola</i>	Σ	—	—	2	4	1	5	8	2	1	1	1	—
Kievit	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Vanellus vanellus</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kanoetstrandloper	M	—	—	4	2	—	—	13	5	—	1	3	—
<i>Calidris canutus</i>	Σ	—	—	1	—	—	—	2	2	—	—	—	—
Drieteenstrandloper	M	—	2	91	335	245	201	320	275	198	83	19	—
<i>Calidris alba</i>	Σ	—	—	27	112	204	174	246	227	142	44	6	—
Kleine Strandloper	M	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Calidris minuta</i>	Σ	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Temmincks Strandloper	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Calidris temminckii</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Krombekstrandloper	M	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Calidris ferruginea</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paarse Strandloper	M	—	—	2	8	33	44	41	40	24	5	20	—
<i>Calidris maritima</i>	Σ	—	—	—	3	9	24	23	14	13	2	12	—
Bonte Strandloper	M	—	20	25	36	61	275	284	435	48	10	10	—
<i>Calidris alpina</i>	Σ	—	3	10	12	36	155	230	240	29	8	—	—
Kemphaan	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Philomachus pugnax</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bokje	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Lymnocyrtus minimus</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Watersnip	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Gallinago gallinago</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grutto	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
<i>Limosa limosa</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rosse Grutto	M	1	—	25	8	3	—	—	6	—	39	7	—
<i>Limosa lapponica</i>	Σ	—	—	9	3	1	—	—	2	—	10	4	—
Regenwulp	M	—	13	15	—	—	—	—	—	—	55	4	—
<i>Numenius phaeopus</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	1	—
Wulp	M	—	5	8	—	—	32	—	—	—	—	—	—
<i>Numenius arquata</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zwarte Ruiter	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Tringa erythropus</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tureluur	M	2	3	—	—	10	95	40	52	10	5	15	—
<i>Tringa totanus</i>	Σ	—	2	—	—	3	23	17	26	3	2	6	—
Groenpootruiter	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
<i>Tringa nebularia</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Witgatje	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Tringa ochropus</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bosruiter	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Tringa glareola</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oeverloper	M	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Actitis hypoleucos</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Steenloper	M	—	—	30	46	63	64	84	103	39	34	39	—
<i>Arenaria interpres</i>	Σ	—	—	15	27	41	45	59	62	28	29	—	—
Grauwe Franjepoot	M	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Phalaropus lobatus</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rosse Franjepoot	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Phalaropus fulicarius</i>	Σ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal aantal tellingen		4	5	8	11	10	8	6	7	7	6	5	4

Verenigingsberichten De Wielewaal - oktober

- 1 **Gent.** Werknamiddag entomologie in het gemeentelijk reservaat te Sint-Martens-Latem. Leiding: S. de Gryse. Begin om 14 u. aan kerk van S.M.L.
- 1 **-8-15-22-29. De Kievit.** Trekellingen op het Blak te Beerse. Vertrek: Meergoorstraat tegen kleiput om 8 u. Leiding: L. Berckvens, J. Joris - W. Machielsens. Mee te brengen: Telescoop en vogelgids. Einde: tegen de middag.
- 2 **Brussel.** Ochtendwandeling in het Arboretum te Tervuren, met speciale aandacht voor de loofbomen. Vertrek: 9 u. Parking aan het eindpunt van tram 44 in Tervuren. Vertrek van tram 44 aan halte Montgomery te 8.30. Aankomst Tervuren 8.50 u. Leiding: W. Penninckx tel: 767.76.50 Mee te brengen: Wandelschoenen of laarzen. Einde: 12.30 u.
- 2 **Krekenland.** Halve dagtocht naar de Westerschelde. Vertrek: Markt te Assenede om 8 u. Leiding: R. de Lust. Einde: 12 u.
- 2 **Land van Waas-Zuid.** Steltloper trek op de Oosterschelde. Vertrek: 9.30 u. Sint-Niklaas stadhuis. Leiding: J. de Laet.
- 2 **Mechelen.** Paddestoelenwandeling. Vertrek: Station NMBS Mechelen 8.15 u. Leiding: Dhr. Cnops. Mee te brengen: Laarzen of stevig schoeisel. Einde: Station NMBS Mechelen 13 u.
- 2 **Meetjesland.** Westerscheldetocht. Vertrek: markt Eeklo om 8 u. Leiding: M. Boone en G. van Bastelaere. Mee te brengen: tele, veldkijker, veldgids, laarzen en regenkleid. Einde: 12 u.
- 2 **Mol.** BNVR-tocht in Reservaat De Maat. Vertrek: Brug Sas 3 (baan Mol-Postel) om 9.30 u. Leiding: Conserv. J. Henderickx. Mee te brengen: Kijkers en laarzen. Einde: De Maat 12 u.
- 2 **Mortsel.** Autocartocht naar het Zwin. Prijs 325 F, 275 F (3e lft.), 225 F (-21 j.). Vertrek: Parking station Oude God 8 u. Leiding: A. Deceuninck tel. 449.46.56 en plaatselijke gids. Mee te brengen: Laarzen - picknick.
- 2 **De Stern.** Boswandeling in het kader v.d. „Week v.h. Bos“. Vertrek: 14.30 u. Hospicebos te Nazareth, ingang militair domein. Leiding: J. de Meester.
- 6 **Turnhout + Beerse.** Filmavond „Roofvogels“ door Dr. W. Suetens. Vertrek: Zaal Lambert, Vredestraat Beerse, 20 u.
- 7 **Meetjesland.** Les over de zoogdieren van België. Herbakkershuis, Garenstraat, Eeklo om 20 u. Leiding: G. van Bastelaere. Einde: 22 u.
- 7 **Netevallei.** Neteling maandelijkse bijeenkomst in ons lokaal, met diavertoning. Vertrek: 19.30 u. lokaal oud-gemeentehuis Hallaar.
- 7 **'s Heerenbosch.** Dia-avond over paddestoelen door A. Huysmans. Vertrek: Torenhof, Buggenhout-Opstal om 20 u.
- 8 **Antwerpen-Centrum.** Geleid bezoek aan Fort VI te Wilrijk. Trefpunt: Hoofdingang Fort VII om 9 u., Legerstraat 40, Wilrijk (zijstraat van de Jules Moretuslei nabij Schoonselhof). Leiding: A. Uytendaele. Einde: 12 u.
- 8 **Gent.** Werkgroep Botanie, bezoek aan het Cruydenhof te Oosterlele. Bijeenkomst om 14 u. aan de ingang van het Cruydenhof, Keiberg 50, Oosterlele.
- 8 **Gent.** Eerste winteravond: Kenia door L. van Dievel. Begin om 20 u. in de Conferentiezaal van het Sint-Lievens college, Zilverenberg Gent.
- 8 **Mechelen.** Filmvoorstelling over Sri Lanka. Vertrek: Zaal „De Leeuw van Vlaanderen“ te Hombeek om 20 u. Leiding: R. Absillij.
- 8 **Mol.** Meeuwentelling: slaapvluchten naar de Grote Zandput (Sas 4). Vertrek: Brug Zilvermeer (kant Mol) om 15.30 u. Leiding: J. Loos (014/31.87.03). Mee te brengen: kijker. Einde: Grote zandput - zonsondergang.
- 9 **Brussel.** Trekwaarnemingen te Sterrebeek vanaf 6.30 u. Vertrek: Het nieuwe kerkhof van Sterrebeek, Bosdelle. Busvervoer: NL, vertrek Brussel Noord 6.50 u. aankomst Sterrebeek, Oud Station, 7.23 u. Kerkhof is 10 minuten daar vandaan. Belangstellenden worden verwacht tussen 6.30 u. en 8 u. Er wordt gezorgd voor warme en andere dranken. Leiding: P. Herroelen, tel. 751.85.76. Mee te brengen: Wandelschoenen of laarzen. Einde: 12 u.
- 9 **Gent.** Bezoek aan Paddestoelententoonstelling in de Plantentuin te Gent. Bijeenkomst om 10 u. aan de ingang. Leiding: H. Evrard en E. van Renterghem.
- 9 **Herentals.** Namiddagtocht in Peertsbos te Herentals met het oog op het determineren van paddestoelen. Vertrek: Parking Boerderij Herentals om 14 u. Leiding: K. Verheyen. Einde: rond 17 u. terug op de parking.
- 9 **Kortrijk.** Herfstwandeling rond de Patersberg (halve dag) Vertrek: Verzameling om 9 u. aan de kerk van Kwaremont. Leiding: M. Verstraeten.
- 9 **Leuven WA + JNM.** Trekwaarneming aan de Zoete Waters o.l.v. H. Blockx (gaat niet door bij aanhoudende mist en/of regen!). Vertrek: Station Leuven 7.15 u. Zoet Water - Kruispunt Waverse baan: 8 u. Mee te brengen: fiets of auto. Einde: middag.
- 9 **Lier.** Bezoek aan Nierijk (Grobendonk). Vertrek: 9 u. station Lier, 14 u. trefpunt villa 'Jagersrust' Grobendonk. Leiding: Y. Peeters. Mee te brengen: knapzak + drank. Einde: 17 u. Grobendonk.
- 9 **Mortsel.** Herfstwandeling in het Meerdaalwoud. Vertrek: Parking Station Oude-God 8.30 u. of om 10 u. Kapel Meerdaalwoud. Eigen Wagens. Leiding: Familie Jaeken. Mee te brengen: Laarzen, picknick.
- 9 **'s Heerenbosch.** Op zoek naar paddestoelen. Vertrek: Buggenhout, Dubehault. Samenkomen om 14 u. aan Kapelleken Bowater-Phillips — Lippelo-bos: aan de ingang om 9.30 u.
- 10 **Netevallei.** Maandelijks Bijeenkomst Werkgroep Fotografie. om 20 u. lokaal. Leiding: S. Imbrechts - M. Geens.
- 13 **De Kievit.** film-diaavond ten voordele van het F.J.R., door W. Suetens in de Zaal Lambeer, Vredestraat te Beerse om 20 u.
- 13 **Mechelen.** Gespreksavond over Braakballen. Vertrek: „Den Halm“ Korenmarkt 10 Mechelen. Leiding: Van Goethem en Lebrun.
- 14 **Meetjesland.** Les over bomen. Herbakkershuis, Garenstraat, Eeklo om 20 u. Leiding: J. de Langhe. Einde: 22 u.
- 15 **Mechelen.** Watervogeltelling. Vertrek: station NMBS Mechelen 8.45 u. Leiding: S. Tys
- 15 **Mortsel.** Eerste winteravond. Onze voorzitter A. Deceuninck brengt enkele hoogtepunten van vele jaren macro- en natuurfotografie. 20 u. auditorium Agfa-Gevaert. Septestr. Einde: 22 u.
- 16 **Antwerpen-Centrum.** Herfstwandeling in de omgeving van Nisme (tussen Samber en Maas) - autocaruitstap. Vertrek: Fr. Rooseveltplein, Antwerpen om 7 u. Leiding: P. de Clercq. Inschrijven door storting van 350 F (gepensioneerden en jongeren 300 F) op Girorekening 000-0087473-76 van de Wielewaal Merksem - Tel. M. Lambert 646.19.68.
- 16 **Brugge.** Paddestoelentocht naar het Meerdaalbos en het Zoniënwood. Voor verdere inlichtingen (prijs v/d bus uur v. vertrek, enz...) cfr. „Doedeljoe“
- 16 **Brussel.** Paddestoelenwandeling in het Laarbeekbos. Vertrek: 14 u. aan het AZ-VUB te Jette, hoek Dikke Beuklaan en Laarbeeklaan. Busvervoer: bus 13 uit Brussel Noord, stelplaats buurtspoorwegen 13.40 u. Aankomst 14 u. De deelnemers ontvangen ter plaatse een tekst over de indeling van de genera bij de paddestoelen. Leiding: H. Devrieze tel. 479.85.02. Mee te brengen: laarzen.
- 16 **Gent.** Paddestoelentocht in het Gentbos o.l.v. E. van Renterghem. Bijeenkomst om 14 u. aan de kerk van Merelbeke Centrum.
- 16 **Klein-Brabant.** Bustocht naar de Maasvallei. Vertrek: Peleman 7 u., Romeo 7.15 u. Leiding: H. D'Hertefelt, V. Gabriels.
- 16 **Kortrijk.** Paddestoelentocht in Vloesberg (halve dag). Verzameling om 8 u. op de markt van Ronse. Leiding: K. Hanssens.
- 16 **Krekenland.** Halve dagtocht naar het Leen. Vertrek: Markt te Assenede om 8 u., verzameling parking het Leen om 8.30 u. Leiding: E. Windey en W. Hamelincx. Einde: ter plaatse 12 u.
- 16 **Land van Waas Zuid.** Herfsttocht in de Stroopbosse. Vertrek: 13.30 u. Sint-Niklaas stadhuis. Leiding: M. Vranken.

- 16 Lier.** Neerloop en Mushaag. Vertrek: 14 u. café „Den Draaiboom" (begin Nazarethdreef). Leiding: M. Voorspoels. Mee te brengen: laarzen. Einde: 17.30 u. Draaiboom.
- 16 Maasland.** Dagwandeling Hoge Venen St.-Vith - Burg Reuland. Vogeltrek. Vertrek per auto om 7.30 u. markt Maasmechelen. Leiding: Dhr. Pfeiffert. Mee te brengen: picknick, laarzen, vogelgids, verrekijker.
- 16 Mandelstreek.** Daguitstap naar Braakman en het Leen (bij Eeklo). Vertrek: Polenplein 8 u. - eigen wagens.
- 16 Mol.** Nationale **Watervogelteldag**. Zware fietstocht! Hele of halve dag naar keuze. Vertrek: Parking Prinsenveld Retie om 8 u. of Brug Zilvermeer om 11.30 u. Leiding: J. Loos en G. Deckx. Mee te brengen: kijkers - knapzak - vogelgidsen.
- 16 Netevallei.** Maandelijkse Averegetenwandeling te Hallaar. Vertrek: 10 u. Grote Parking. Leiding: M. Geens. Mee te brengen: Stevig Schoeisel + kijker. Einde: 17 u. vertrekplaats.
- 16 Rupelstreek.** Tocht in de Averegeten te Hallaar. Vertrek: Verzameling aan F.C. Tribune van Boom. Leiding: H. de Ceulaer. Mee te brengen: Loupe, verrekijker, determinatieboek. Einde: 16.30 u.
- 16 Voorkempen i.s.m. Brechtse Heide.** Busuitstap Ardennen. Voormiddag: Hoge Venen, Namiddag: Vallei v/d Tros Marais. Vertrek: 7.30 u. Toverfluit - 7.45 u. Wijnegem. Inschrijven op PR. 000-0148034-12 Plaats van opstappen vermelden (voor 6 oktober). Prijs: 370 F - jeugd: 200 F Leiding: H. Ligtvoet.
- 16 De Stern.** Maandwandeling door de Scheldevallei, tevens watervogeltelling. Vertrek: 9 u. Zevegem-Dorp. Leiding: W. Galle.
- 20 Brugge.** Maandelijkse Fotowerkgroepavond in de Zaal „Retorica" te St.-Michiels. Meer hierover leest U in „Doedeljoe".
- 20 De Stern.** Werkgroep ornithologie. Vertrek: 20 u. Oud-Gemeentehuis, dorp, Zevegem. Leiding: V. Geers, J. Decock.
- 21 Meetjesland.** Les over roofvogels. Herbakkershuis, Garenstraat, Eeklo om 20 u. Leiding: M. Boone. Einde: 22 u.
- 22 Mechelen.** Diavoorstelling „Het Rivierlandschap". Lokaal Generale Bankmaatschappij van Benedenlaan 26, Mechelen. Leiding: R. Willockx.
- 22 Mol.** Meeuwentelling: zie 8/10.
- 23 Wielewaalcongres:** Symposium. zie maandblad „Wielewaal" blz. XLIII
- 29 Mandelstreek.** Weekend op Schouwen-Duiveland. Vertrek: 6.55 u. bij P. Desmet.
- 30 Brechtse Heide i.s.m. Voorkempen.** Paddestoelenuitstap in de trappistenbossen. Vertrek: 9.45 u. gemeentehuis Schilde, 10.00 u. of 13.30 u. St.-Antonius. aan buswissel (Handelslei - Bethaniëlei). Leiding: M. Wens.
- 30 Brussel.** Namiddagwandeling in de Maalbeekvallei, Grimbergen. Vertrek: 14 u. parking Fenikshof, op 300 m. van busstation. Leiding: J. Masuy, tel. 269.61.82. Mee te brengen: Wandelschoenen of laarzen.
- 30 Gent.** Hele dagtocht naar de duinbossen van Den Haan en Wenduine. Vertrek om 8 u. op Sint-Pietersplein (met eigen wagens). Leiding: E. van Renterghem.
- 30 Krekenland.** Dagtocht naar de Westkust. Vertrek: Markt te Assenede om 8 u. Leiding: L. Bekaert. Mee te brengen: picknick. Einde: 18 u.
- 30 Mechelen.** Excursie Ringwerk en Zangvogels. Vertrek: Station NMBS Mechelen om 8.30 u. Kerk te Park om 13.30 u. Leiding: W. Beullens. Einde: station NMBS Mechelen 17.30 u.
- 30 Netevallei.** Wandeling naar het Pelgrimhof (Wielewaal-reservaat) en naar Beerzelberg. Vertrek: 14 u. Sierschouwen De Backer. Baan Heist-Putte. Leiding: F. de Preter.
- 30 's Heerenbosch.** Boswandeling. Vertrek: boskapel om 9.30 u. Leiding: P. Polfliet.
- 31 Gent.** Tweedaagse naar Cap. Gris Nez o.l.v. W. Sierens en G. de Meulemeester. Contact opnemen met W. Sierens voor 15/10/1983.

NOVEMBER

- 4 Netevallei.** Neteling - dia avond door E. Verstraelen. om 19.30 u. Parochiezaal Hallaar.
- 5 Lier.** Uitstap naar Hoidonkse Beemden en Zoerselbos.

Vertrek: Station Lier 13.30 u. Trefpunt: boshuisje 14 u. Leiding: Y. Peeters. Mee te brengen: Kijker, stevig schoeisel. Einde: 17.30 u. Boshuisje Zoersel.

- 5 Mol.** Meeuwentelling: Slaapvluchten naar de Grote Zandput (Sas 4). Vertrek: Brug Zilvermeer (kant Mol) om 15 u. Leiding: J. Loos (014/31.87.03) Mee te brengen: Kijkers. Einde: Grote Zandput: zonsondergang.

- 5 Mortsel.** Groot Buitenschoor en de Kuifeend. Vertrek: Parking Station Oude-God 8 u. of Molen Lillo 8.30 u. Eigen wagens. Leiding: R. Deman en L. Benoy. Mee te brengen: Laarzen - Picknick.

„REUSACHTIGE ZEEREPTIELEN - 70 MILJOEN JAREN GELEDEN"

Van donderdag 8 september 1983 tot donderdag 5 januari 1984 wordt er in het Museum van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen een belangrijke tijdelijke tentoonstelling georganiseerd met als titel „reusachtige zeereptielen - 70 miljoen jaren geleden." Deze tentoonstelling kwam tot stand dank zij de samenwerking met het Natuurhistorisch Museum Maastricht.

Ongeveer 70 miljoen jaren geleden (Boven-krijt) was het huidige stroomgebied van de Maas ten noorden van Luik bedekt door een ondiepe subtropische zee. In die zee leefden er naast schelpdieren, zeeëgels, koralen, vissen, e.a., ook reusachtige zeereptielen zoals de mosasauriërs of maashagedissen. Tevens werden er in deze zee dikke krijtlagen afgezet, die nu deel uitmaken van de bodem.

In ons land werden in Henegouwen en in Limburg in de krijtlagen van het Boven-Krijt belangrijke fossiele resten gevonden van maashagedissen. Het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen te Brussel bezit dan ook één van de belangrijkste verzamelingen ter wereld van deze reusachtige zeereptielen. In de Museumzaal van de fossiele gewervelde dieren van dit instituut zijn trouwens permanent een belangrijk aantal van deze fossiele maashagedissen tentoongesteld.

Ook in Nederland (Zuid-Limburg) werden in de krijtlagen van het Boven-Krijt belangrijke vondsten gedaan van maashagedissen. In het bijzonder het Natuurhistorisch Museum te Maastricht bezit een interessante verzameling van deze zeereptielen.

In de tentoonstelling „Reusachtige zeereptielen - 70 miljoen jaren geleden" wordt o.a. aandacht besteed aan de geschiedkundige aspecten in verband met de eerste vondsten van maashagedissen en aan de bouw en de levenswijze van deze dieren.

In het bijzonder handelt de tentoonstelling over de tandwisseling bij de maashagedissen (deze dieren wisselen hun tanden voortdurend gedurende hun hele leven). Een unieke „teletandmachine" roept - in versneld tempo - een beeld op van de volgorde van tandwisseling, die een welbepaalde soort maashagedis in een ver verleden doorgemaakt moet hebben.

De fossiele geraamten van maashagedissen en van grote zeereptielen uit de zeeën van het Boven-Krijt vullen de tentoonstelling aan.

Inlichtingen:

- openinsuren: van 9.30 u. tot 12.30 u. en van 13.30 u. tot 17 u.
- inkom gratis,
- een gratis geleid bezoek aan de tentoonstelling kan aangevraagd worden bij de Nederlandstalige Educatieve Dienst van het K.B.I.N. (tel. 02/648.04.75),
- voor het bekomen van meer informatie i.v.m. deze tentoonstelling kan men zich eveneens wenden tot de Nederlandstalige Educatieve Dienst van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Vautierstraat 29, 1040 Brussel.

SPREEUWENSLAAPPLAATSEN VRAGEN EEN BEETJE GEZOND VERSTAND.

De voorbije dagen kwamen de slaappleatsen van spreeuwen alweer in de belangstelling. Zoals bekend zijn spreeuwen erg sociale vogels die soms tot 60 km per dag uitzwerven rond hun slaappleat en deze gedurende een zekere periode toch telkens opnieuw gaan opzoeken. Soms kunnen zich hierbij problemen stellen, vooral als de slaappleatsen gelegen zijn in bebouwde kommen.

De aanpak van een dergelijke slaappleat dient echter doordacht te gebeuren. Vrij primitieve reacties zoals toelaten van vangst met netten, wat vorig jaar te Oostende gebeurde, brengen nooit een oplossing. Daarom verliepen reeds tijdens mei van dit jaar besprekingen tussen schepen van leefmilieu Christiaens, het Coördinatie-Comité voor Bescherming van Vogels (CCBV) en het Station voor Toegepaste Dierkunde van Gembloux. Ook heeft het CCBV hierover reeds tijdens februari 1983 een bespreking gehad met minister Akkermans, die toegezegd heeft op vogelbeschermers beroep te zullen doen als zich nieuwe problemen stelden.

Nu de eerste slaappleatsen zich vormden in het park te Oostende en ook te Brugge werden door het CCBV heel wat stappen gezet om diervriendelijke en efficiënte oplossingen te bereiken. Dit kan in de kuststreek wellicht best bekomen worden door verstoring met gespecialiseerde middelen van de stadsslaappleatsen, terwijl de slaappleatsen in de open ruimte volledige bescherming en rust dienen te krijgen. Zolang daar stropers, jagers of jachtwachters de vogels blijven schieten, zoals dat zich meestal voordoet, zullen de spreeuwen eigenlijk naar de steden toe gedreven worden om te overnachten. En vermits de spreeuwen zeer talrijk doortrekken langs de kust, kunnen grote aantallen aansluiten bij vogels die de slaappleatsen bezoeken. Het CCBV heeft nu reeds contact opgenomen met alle betrokken autoriteiten om nu het gezond verstand te laten primeren boven brutale reacties.

Een probleem van heel andere aard stelt zich rond de fruitstreek. Dit jaar heeft de Dienst Plantenbescherming eindelijk het gebruik van dynamiet gestopt. Dit is trouwens verboden volgens de Europese richtlijn over bescherming van vogels. Maar hoewel er dit jaar overvloedig kersen waren die soms tegen lage prijzen van de hand gingen, heeft die Dienst nu tot ver buiten de fruitstreek met grote netten meer dan 50.000 spreeuwen gevangen en gedood. Een totaal overbodige slachtpartij waartegen het CCBV bij minister De Keersmaecker reeds heeft geprotesteerd. Die dienst werkt immers onder zijn politieke verantwoordelijkheid. Ook de groene telefoon van minister Lenssens ontving reeds heel wat oproepen van natuurvrienden om een natuurvriendelijke oplossing te bekomen.

persnota CCBV 28 juli 1983

TENTOONSTELLING VAN VERSE PADDESTOELEN 1 — 4 OKTOBER 1983

„Les Naturalistes belges”, hun mycologische kring, het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen en de Nationale Plantentuin, organiseren van 1 tot 4 oktober hun zevenenveertigste tentoonstelling van verse paddestoelen in het museum van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Vautierstraat 29, 1040 Brussel (nieuwe ingang) (02/648.04.75).

Het grootste gedeelte van de paddestoelen die wij in onze streken tijdens de herfst kunnen vinden zullen er tentoongesteld worden.

De paddestoelen zullen geklasseerd zijn, en naast de populaire naam zal ook de wetenschappelijke naam vermeld staan. Dit jaar werd een inspanning gedaan om via wandkaarten de karakteristieke eigenschappen van de verschillende paddestoelen aan te tonen. Hierdoor wordt het mogelijk de paddestoelen op het terrein zelf te determineren. De bezoekers zullen hun informatie kunnen aanvullen dank zij een gespecialiseerde boekenstand.

Om 9.45 u., 10.45 u., 13.45 u., 14.45 u. zullen er dagelijks Franse films van ongeveer 1/2 uur over paddestoelen voorgesteld worden in het auditorium. Er bestaan geen goede films in het Nederlands over paddestoelen. Ons boek „over Paddestoelen” van H. Bruge zal verkocht worden aan 60 F.

De tentoonstelling van verse paddestoelen is open zaterdag 1 oktober van 14 tot 17 uur en van zondag 2 oktober tot dinsdag 4 oktober van 9.30 u. tot 12.30 u. en van 13.30 u. tot 17 uur (dinsdag tot 16 u.).

TOEGANG:
40 F voor volwassenen
20 F voor jongeren

VOORNAAMSTE PUNTEN UIT HET VERSLAG VAN DE VERGADERING VAN DE RAAD VAN BEHEER, GEHOUDEN TE TURNHOUT OP ZATERDAG, 18 JUNI 1983

— In het staatsreservaat „het Zwart Water” te Lichtaart werden beheersmaatregelen genomen om het aantal broedende Kokmeeuwen te beperken. Zo andere natuurgebieden hierdoor moeilijkheden mochten krijgen, moet de Houtvesterij Turnhout hiervan verwittigd worden.

— De Wielewaal zal een stand hebben op de Nationale Natuurbeschermingsdag op 18 september aanstaande.

— Er werden 5000 nieuwe groene foldertjes van De Wielewaal gedrukt. Gratis te bekomen door de afdelingen.

— Het Dagelijks Bestuur ondertekende een gezamenlijke brief, gericht aan gemeenschapsminister Akkermans i.v.m. de jacht.

— De Raad van Beheer ontving een verzoek om de afdelingsbesturen te vragen niet meer te laten roken tijdens busuitstappen.

— De 2000 exemplaren van de brochure „Bedreigde planten en dieren” zijn zo goed als verkocht. De winst zal overgedragen worden aan het Reservatenfonds.

— Al werden de sponsorwandelingen niet talrijk bijgewoond, financieel werden ze een succes. In 1984 zouden benefietwandelingen ingericht worden op 19 en 20 mei.

— Op verzoek van afdeling Turnhout kocht De Wielewaal een perceel van 52 a. 38 ca. langs de E3 en aanleunend bij het Frans Segersreservaat.

— Op het verzoek om op 23 oktober e.k. geen activiteiten te voorzien omwille van de nationale betoging tegen de bewapeningswedloop reageerden 9 afdelingen positief. Spijtig genoeg werd het symposium van het jaarlijks congres op die dag gepland. Een week vervroegen ging niet, want dan congresseert Aves. Een of twee weken verlaten was ook moeilijk, want dan is er herfstvakantie. Begin oktober was de zaal van de K.I.H. te Oostende bovendien niet vrij. De congresdatum blijft daarom behouden op 23 oktober.

— Buitenlandse reizen 1984: tijdens de Paasvakantie de Costa de la Luz en meer speciaal de Coto Donana, inschrijving vanaf 1 oktober;

— Het Wielewaalhuis zal versierd worden met bloembakken.

— In 1983 worden weerom provinciale vergaderingen gehouden. Ze gaan door: voor de prov. Antwerpen op 19 november om 10 u. in Lier, voor de prov. Limburg op 19 november om 15 u. in Zonhoven, voor de prov. W.-Vlaanderen op 26 november om 10 u., voor de provincies Brabant en O.-Vlaanderen op 26 november om 15 u. in Aalst.

De juiste plaats wordt later meegedeeld.

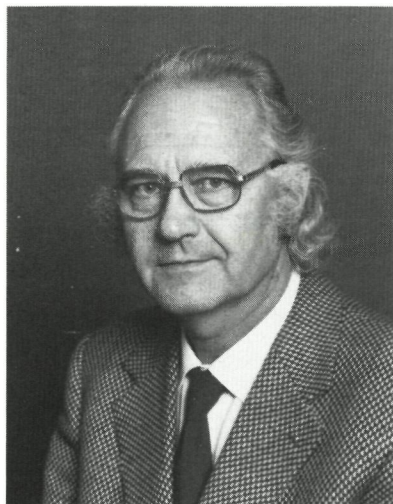
Onderwerpen: de benefiet-wandelingen, provinciale subsidies en rondvraag.

— De verzendingskosten van het maandblad zijn, vergeleken met 1982, bijna verdubbeld. De raad besliste het lidmaatschapsgeld met abonnement voor 1984 op 450 F te brengen.

— Op het voorstel tot statutenwijziging i.v.m. leden-sympathisanten hebben 27 afdelingen geantwoord: 6 waren er onvoorwaardelijk voor, 6 waren voorwaardelijk voor en 15 waren er tegen. De raad besliste daarom niet op het voorstel in te gaan.

H. Franckx

IN MEMORIAM HERMAN DELAUNOIS

Op de leeftijd van 64 jaar overleed op 6 augustus 1983 de heer Herman Delaunois, misschien wel de meest gekende en meest verdienstelijke man uit de Vlaamse natuurbeschermingsbeweging.

De burgerlijke begrafenis had plaats op het Schoonselhof te Wilrijk op zaterdag, 13 augustus. Een talrijke groep natuurvrienden kwam in de rouwkamer zijn deelneming in de rouw van de familie en zijn sympathie aan de overledene betuigen. Afgevaardigden van B.B.L.-Vlaanderen, het Nationaal Verbond voor Natuurbescherming en de Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedschoon huldigden de overledene in hun toespraken.

Van jongs af en van huis uit kreeg Herman Delaunois een grote liefde voor de natuur mee. Zijn ouders waren in 1910 de stichters van Natuur- en Stedschoon, op dat ogenblik en nog vele jaren later de enige vereniging voor natuurbescherming in Vlaanderen. In die vereniging werd Herman Delaunois eerst secretaris en daarna voorzitter. Tot op heden heeft hij zich met onuitputtelijke energie voor Natuur- en Stedschoon ingezet.

Al had hij veel begrip voor de eigenheid van de diverse later ontstane verenigingen, toch trachtte hij niettemin een hechte samenwerking te bekomen op nationaal vlak. Er is geen overkoepelende Vlaamse natuurbeweging of Herman Delaunois was er op een verantwoorde-

lijke manier bij betrokken. Zo was hij stichtend lid en voorzitter van het Nationaal Verbond voor Natuurbescherming en medestichter, oud-voorzitter en beheerder van de Bond Beter Leefmilieu-Vlaanderen. Hij was lid van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen en lid van de Hoge Raad voor Natuurbehoud. Hij zetelde in de contactcommissie met de Nederlandse natuurbeschermingsverenigingen. Hij was bestuurslid van het Centrum voor Natuurbeschermingseducatie en lesgever bij de cursus natuurgids. Tevens was hij lid van de Cultuurraad van Antwerpen en secretaris van de Bond van Toeristische Schrijvers. Al deze activiteiten voor het behoud van de natuur en de monumenten waren geen beletsel voor zijn vlekkeloze loopbaan als leraar en directeur in het stedelijk onderwijs van Antwerpen.

Op vele vergaderingen heb ik kunnen vaststellen hoe bevoegd hij was inzake milieuproblemen. Als geen ander bezat hij bovendien de gave van het geschreven en gesproken woord. Het feit dat hij ook in de praktijk zich inzette met een onverwoestbaar dynamisme maakt hem tot een onmisbaar man.

Herman Delaunois was de stuwende kracht bij de acties voor de bescherming van de Kalmthoutse Heide, van de duinen van de Westhoek en van het Peerdsbos bij Antwerpen. Hij lanceerde de idee van de landschapsparken en zette zich in bij de bestrijding van de vogelvangst en bij de verbetering van de jachtwetgeving. Ieder jaar wist hij op de nationale natuurbeschermingsdag een origineel, actueel en gloedvol betoog te houden over het thema van het jaar.

Voor zijn uitzonderlijke verdiensten op het gebied van de natuurbescherming en van de landschapsparken ontving hij in 1978 de internationale Van Tienhovenprijs.

Zijn hele leven heeft hij in dienst gesteld van het natuurbehoud. Hij overleed ook in volle natuur, plots, al wandelend in de Lüneburgerheide.

Zijn opvolgers staan voor een zware taak. Wij vragen ons terecht af wie zich zo vele jaren zal kunnen inzetten voor de natuur en het leefmilieu, volledig onbaatzuchtig, met heel zijn persoonlijkheid, met opoffering van al zijn vrije tijd en een groot deel van zijn gezinsleven. De natuurbeschermers verloren een leider, zij die hem beter kenden een goede vriend. Een edel en schoon mens is heengegaan. Zijn herinnering zal blijven naleven bij de natuurvrienden. Mevrouw Delaunois-Lacor, kinderen en familie, bieden wij in naam van De Wielewaal onze oprechte gevoelens van medeleven en deelneming aan.

H. Franckx, voorzitter De Wielewaal.

UITBREIDING VAN HET FRANS SEGERS NATUURRESERVAAT TE TURNHOUT

Onze Vereniging werd in de gelegenheid gesteld in Turnhout een perceel beemd aan te kopen van de Staat (Intercommunale E-3). Het terrein is 52 a 88 ca. groot en grenst aan de oostzijde aan het Frans Segersnatuurreserveaat, waarvan het dus een uitbreiding zal vormen. Gemakshalve noemen we het „t Eilandje” vermits het ingebed ligt tussen de Autoweg E-3, de „Aa” en de „Bossenloop” die er in de „Aa” uitmondt.

Het gaat om een lange smalle beemd (oost-west geïntendeerd) met ongeveer halfweg een grote Schietwilg *Salix alba* en enkele kleinere Zwarte Elzen *Alnus glutinosa* met Hop *Humulus lupulus* en veel Speenkruid *Ranunculus ficaria* als ondergroei. Het westelijk deel is begroeid met Riet *Phragmites australis* en nogal wat ruigtekruiden, o.a. veel Fluitekruid *Anthriscus sylvestris*. Ook heeft de Moesdistel *Cirsium oleraceum* zich hier sinds enkele jaren gevestigd en is er in uitbreiding. Het oostelijk deel was oorspronkelijk hooiland dat echter sinds de aanleg van de E-3 (nu ruim 10 jaar

geleden) niet meer gehooïd is. Er heeft zich dus een dik pakket afgestorven plantenmateriaal gevormd dat dient verwijderd te worden, om terug bloeimogelijkheden te geven aan de bloemen die gewoonlijk in zulke hooilanden te vinden zijn. Zo hopen we, door weer over te schakelen op hooilandbeheer, soorten terug te krijgen als Knolsteenbreek *Saxifraga granulata*, Pinksterbloem *Cardamine pratensis*, Dotterbloem *Caltha palustris* en misschien ook de Poelruit *Thalictrum flavum*. Momenteel is er een interessante groeiplaats van de voor onze streek zeldzame Adderwortel *Polygonum bistorta*.

Langsheen de Aa-boord zal een rij wilgenstekken gepoot worden om hier mettertijd knotwilgen te krijgen.

AVIFAUNA VAN DE DEMERVALLEI

Voor verschillende natuurliefhebbers die een voorliefde hebben voor de studie van de vogels, zal het een aangename verrassing zijn te vernemen dat er een overzichtelijke en omvattende „Avifauna van de Demervallei tussen Diest en Aarschot” bij de Federatie Leefmilieu Hageland van de pers is gekomen.

Als meest meanderende rivier in Vlaanderen is de Demer een merkwaardige verschijning. In het Hageland is dit des te meer het geval, daar deze rivier in het noorden van deze streek mee het typische karakter van het gebied opbouwt. Op verschillende plaatsen is de vallei er erg breed en hier en daar leunt ze sterk aan tegen de verschillende Hagelandse ijzerzandsteenheuvels.

Toch even het geheugen oprispen: tussen Diest en Zichem loopt de sterk meanderende rivier tussen de vele populieraanplantingen. Van Zichem tot Testelt is de vallei ronduit prachtig. Een echt juweeltje op het vlak van vogelaanwezigheid. Dit gedeelte staat bekend als het Vierkensbroek. Merken we ook op dat we hier de Kloosterbeemden en het Doodbroek aantreffen. Te Testelt loopt de Demer langs de prachtige Voortse Berg en zoekt dan via de Messelbroekse Baggelt zijn weg in de richting van Aarschot, waar wij nog het reservaat van Schoonhoven aantreffen.

De 'Avifauna van de Demervallei tussen Diest en Aarschot' geeft een overzicht van niet minder dan 185 in deze vallei voorkomende vogelsoorten waaronder 95 regelmatige broedvogels. Men vindt er talloze gegevens over de trek, de broedplaats en andere wetenswaardigheden.

De handleiding werd samengesteld door Rogier de Fraine, ornithologisch secretaris van de Wielewaal-afdeling Hageland-Zuiderkempen en wetenschappelijk ringer van het KBIN. Tevens is hij een gewaardeerd medewerker aan het tijdschrift 'Groen Land' van de Federatie Leefmilieu Hageland. Rogier de Fraine heeft met deze publikatie getracht zowel de ornitholoog-deskundige als de geïnteresseerde leek met betrekking tot het onderwerp dichter bij de natuur te brengen. Dat hij daarin geslaagd is, zal de lezer van de brochure zeker en vast niet in twijfel trekken.

De prijs bedraagt 80 F (verzendingskosten inbegrepen). De brochure kan besteld worden op rekeningnummer 230-0290705-16 van de Federatie Leefmilieu Hageland met vermelding 'Avifauna'. Men kan deze brochure rechtstreeks verkrijgen aan 70 F op het secretariaat: Amerstraat 113, 3220 Aarschot.

NATIONALE BUITENLANDSE REIS 1984: COSTA DE LA LUZ.

Na het succes van de Andalusië-reis 1983 was de raad van beheer van De Wielewaal akkoord ook in 1984 Spanje te bezoeken. Ditmaal richten wij ons naar de Costa de la Luz en meer speciaal naar het reservaat van

de Coto Donana en zijn omgeving. Deze reis vangt aan waar de vorige eindigde.

We beginnen met het waarnemen van de roofvogeltrek in Tarifa en omgeving. In dezelfde streek bezoeken we de zoutmeren van Barbate de Franco en de koereigerkolonie van Los Canos de Meca.

Vervolgens trekken we naar de zoutmeren van Chiclana, San Fernando en Cadiz. Daarna brengen we een bezoek aan de lagunen bij Jerez de la Frontera en de beroemde stad van de sherry.

In Sanlucar de Barrameda onderzoeken we de moerassen en dennenbossen bij de monding van de Guadalquivir.

We verblijven één dag in Sevilla en rijden dan door naar Torre de la Higuera, van waaruit we de omgeving exploreren: de Playa de Torre, de Lagunas del Huerte, de las Pozas en de las Madres, de Coto de los Ybarra's in de buurt van Mazagon, El Rocio en omgeving en natuurlijk het reservaat van de Coto Donana.

Ten slotte gaan we nog op tocht naar de monding van de Rio Tinto in Huelva en Palos de la Frontera.

Naast de vele soorten roof- en waadvogels, sterns en eendachtigen, reigerachtigen en zangvogels, verwachten we zeker en vast Flamingo, Purperkoet, Blauwe Ekster, Vorkstaartplevier en Witbuikzandhoen. Niet alleen zijn ontelbare trekvogels op weg naar het noorden, maar bovendien zijn in de tweede helft van april de meeste broedvogels reeds toegekomen. Gelet op de late datum van de reis, is het best mogelijk dat de Moorse Gierzwaluw, de Moorse Nachtzwaluw, de Scharrelaar, de Kuifkoekoek en de Rosse Waaiersaart reeds terug zijn. Voor de botanisten willen we opmerken dat in april de meeste planten in bloei staan en het Spaanse landschap er nog groen en fleurig uitziet.

Al is deze reis vooral ornithologisch gericht, toch worden historische en architectonische merkwaardigheden niet uit het oog verloren.

Verblijf te Tarifa, El Puerto de Santa Maria, Sevilla, Torre de la Higuera en Torremolinos. Vlucht naar Malaga en terug. In Spanje verplaatsingen per autobus. De vijftiendaagse reis gaat door van 14 (15) tot 28 (29) april 1984. Richtprijs: 35 000 F.

Inschrijving door storting van 5 000 F. op rekening 000-0319785-73 van De Wielewaal, Graatakker 11, 2300 Turnhout. Omwille van organisatorische redenen wordt de inschrijving afgesloten op 30 november 1983.

Reisleider: H. Franckx

ZATERDAG 15 OKTOBER 1983 B.N.V.R. POLDERDAG TE BRUGGE

Op de Polderdag worden aan de hand van referaten de verschillende aspecten voor het polderprobleem toegelicht. Zowel het natuurbehoud, als de recreant de wegenbouwer en de landbouwer moeten aan hun trekken komen in één en hetzelfde landschap. De keuze van de sprekers garandeert dat alle deelaspecten belicht worden. Het feit dat het publiek de discussie mag aangaan met de sprekers, zal deze laatste stimuleren om hun visie voldoende te argumenteren.

De Polderdag zelf wordt voorafgegaan door een week poldertentoonstelling. De tentoonstelling zal een beeld geven van alle facetten van de polders: hun ontstaan, de flora, de verschillende landschappen (inclusief de Scheldepolders en het krekengebied), ontgrondingen, houtwallen, bewoningshistoriek en de recente uitbatingsvormen. Na de Polderdag zal de tentoonstelling rondreizen.

De Polderdag gaat door op Zaterdag 15 oktober 1983 vanaf 9.30 u. in het concertgebouw, St. Jacobsstraat 36 te 8000 Brugge.

De Poldertentoonstelling start al op dinsdag 11 oktober

1983 en blijft gratis toegankelijk tot en met de zaterdag. De tentoonstelling gaat door in de benedenzaal in het concertgebouw, het symposium in het Auditorium.

NIEUWE ORNITHOLOGISCHE PUBLIKATIES

Te verkrijgen bij of via de Wielewaal-boekhandel, Graatdijk 11, 2300 Turnhout (014/41 22 52)

Cramp S., K.E.L. Simmons, 1983. *The Birds of the Western Palearctic*. Oxford, Oxford University Press. 4.162 F.

Gérardet P., 1982. *Limicoles, Gangas et Pigeons d'Europe*. Neuchâtel, Delachaux & Niestlé. 1.019 F.

Harrison P., 1983. *Seabirds: an identification guide*. Beckenham, Croom Helm Ltd. 1.263 F.

Ginn H.B., D.S. Melville, 1983. *Moult in Birds*. BTO-guide 19. Tring, British Trust for Ornithology. 410 F.

Bezzel E., 1982. *Vögel in der Kulturlandschaft*. Stuttgart, Verlag Eugen Ulmer.

Blümel H., 1982. *Die Rohrammer Emberiza schoeniclus*. Neue Brehm-Bücherei. Wittenberg Lutherstadt, A. Ziemsen Verlag.

Höhn E.O., 1982. *Die Seetaucher Gaviidae*. Neue Brehm-Bücherei. Wittenberg Lutherstadt, A. Ziemsen Verlag.

Voor K.H., 1983. *Birds of the Netherlands Antilles*. Zutphen, Walburg Pers. 39,50 gulden.

Elkins N., 1983. *Weather and Bird Behaviour*. Calton, T. & A.D. Poyser.

Peterson R.T., P.A.D. Hollom, G. Mountfort, 1983. *A Field Guide to the Birds of Britain and Europe*. Revised 4th Edition. London, Collins.

Bannerman D.A., W.M. Bannerman, 1983. *The Birds of the Balearics*. Beckenham, Croom Helm Ltd. £ 29.50.

Sharrock J.T.R., 1983. *The „British Birds“ Mystery Photographs Book*. Blunham, British Birds.

Flint P.R., P.F. Stewart, 1983. *The Birds of Cyprus*. B.O.U. Check-list no. 6 London, British Ornithologists' Union.

Boekema E.J., P. Glas, J.B. Hulscher, 1983. *Vogels van Groningen*. Groningen, Wolters-Noordhoff/Bouma's Boekhuis. 62,5 gulden.

Hayman P., D. Jonkers, P. van Zalinge, 1983. *Ooievaars in Nederland*. Haarlem, Grasduinen.

Patterson I.J., 1982. *The Shelduck - a study in behavioural ecology*. Cambridge, Cambridge University Press. £ 27.50

Short L.L., 1982. *Woodpeckers of the world*. Delaware Museum of Natural History Monograph Series Number 4. Cinnaminson en Dordrecht, Foris Publications. \$ 99.95.

Fuller R.J., 1982. *Bird habitats in Britain*. Calton, T. & A.D. Poyser. £ 13.

Curry-Lindahl K., 1982. *Das grosse Buch vom Vogelzug*. Berlin, Parey DM 89.

Ralph C.J., J.M. Scott, 1981. *Estimating the numbers of terrestrial birds* (Studies in Avian Biology 6). Laurence, Allan Press. \$ 20.

Sharrock J.T.R., P.J. Grant, 1983. *Birds new to Britain and Ireland*. Calton, T. & A.D. Poyser. 907 F.

Rheinwald G., 1982. *Brutvogelatlas der Bundesrepublik Deutschland*. Lenggde, Dachverband Deutscher Avifaunisten. DM. 18.00

HANDEL IN EN VERVOER VAN ROOFDIEREN VERBODEN: BELANGRIJKE STAP NAAR DOELTREFFENDE BESCHERMING VAN ROOFDIEREN

In het kader van de nieuwe jachtopeningsbesluiten 1983/84 werd in het Vlaamse Gewest door gemeenschapsminister Akkermans de handel in en het vervoer van roofdieren verboden. Dit is een belangrijke stap

naar een doeltreffende wettelijke bescherming van deze sterk bedreigde zoogdierengroep.

Tot op heden was de handel in levende en opgezette roofdieren en winstgevende zaak. Zo bracht één opgezette das al gauw zo'n slordige 5.000 F. op, terwijl een bunzig of hermelijn toch nog goed was voor een 1.500 F. Voorts werden er vaak gigantische bedragen neergeteld voor levende dieren bestemd voor dieren-tuinen. Dassen waren en zijn daarenboven nog fel gezocht voor hun vacht en vet waaraan een heilzame werking wordt toegeschreven.

Het heeft lang geduurd vooraleer de roofdieren de aandacht kregen die ze verdienden. Weliswaar werd reeds in 1972 de jacht op de otter gesloten, het zou echter nog zes jaar duren vooraleer daar ook de zeldzame boommarter, steenmarter, wilde kat en das aan toegevoegd werden. Op verzoek van de Nationale Campagne Bescherming Roofdieren werd in 1981 ook de jacht op de kleine marterachtigen - wezel, hermelijn en bunzing - gesloten.

Alle roofdieren - de vos uitgezonderd - kennen nu weliswaar een passieve bescherming, van een doeltreffende bescherming is echter nog geen sprake. Het verhandelen, vervoeren en in gevangenschap houden van roofdieren bleef verder toegelaten zodat er geen afdoende controle op de naleving van de jachtbesluiten kon worden uitgeoefend. Men moest een overtreder al op heterdaad betrappen wou er van vervolging sprake zijn.

Op aandringen van de Nationale Campagne Bescherming Roofdieren heeft gemeenschapsminister Akkermans gebruik gemaakt van zijn bevoegdheid de handel en het vervoer van roofdieren te verbieden gedurende het jachtseizoen 1983/84. Artikel 10 van de jachtwet bepaalt immers dat het verboden is grof wild, klein wild, waterwild en de door de bevoegde minister aangeduide overige wildsoorten (waaronder de roofdieren) levend of dood te vervoeren of in de handel te brengen (paragraaf 1) en het is aan eenieder verboden de genoemde wildsoorten te verbergen of zich onder zich te houden voor rekening van handelaars of trafikanten (paragraaf 4). Behoudens paragraaf 2 van vernoemd artikel wordt op deze wijze ook de handel in opgezette roofdieren aan banden gelegd.

De Nationale Campagne Bescherming Roofdieren betreurt het dat deze maatregel niet in het Waalse Gewest werd uitgevaardigd en dat zelfs niet werd overwogen de jacht op de kleine marterachtigen te sluiten naar analogie met Vlaanderen. De Nationale Campagne Bescherming Roofdieren zal de eerstkomende weken acties voeren tegen handelaars in levende en opgezette roofdieren die zich niet aan de nieuwe besluiten houden. Voorts zal strenger opgetreden worden tegen onwettelijke jagers.

Persmededeling N.C.B.R.

ONTVANGSTEN VAN DE SPONSORWANDELINGEN 1983

C.C.B.V., Brasschaat	10.000 F
Afdeling Hoogstraten	3.000 F
Hobokense Polder	386 F
Afdeling Mortsel	400 F
Afdeling Mol	13.825 F
Afdeling Kortrijk	700 F
Afdeling Mandelstreek	2.000 F
Afdeling Midden-Limburg	2.979 F
Afdeling Voorkempen	10.000 F
Afdeling Westkust	4.560 F
Afdeling Noord-Limburg	16.873 F
Afdeling Merelbeke	3.140 F
Afdeling Turnhout	30.850 F
Afdeling Oostende	9.387 F
C. Hamerlinck, Zelzate	100 F

Afdeling Klein-Brabant	5.000 F
Afdeling Bree	300 F
Afdeling Demer en Dijle	34.438 F
Afdeling Herentals	10.990 F
Afdeling Maasland	2.900 F
Kredietbank, agentschap Oostduinkerke	500 F
Afdeling Lier	20.313 F
Afdeling Mechelen	35.100 F
Afdeling Gent	11.120 F

Totaal **228.861 F**

De verworven gelden worden bestemd voor het Reservatenfonds. Al waren de sponsor-wandelaars niet erg talrijk, financieel was de actie een succes. De raad van beheer dankt oprecht al de afdelingen, die aan de nationale sponsordag hebben meegewerkt.

H. Franckx, voorzitter

RESERVATENFONDS

Dhr. G. Bellens, Herentals	5.000 F
Notaris Y. Lesseliers, Retie	2.600 F
Dhr. H. van der Vloet, Deurne	5.000 F
H.-Graf-Instituut, Turnhout	2.000 F
Dhr. Fr. Hadermann, St.-Kathelijne-Waver	500 F
Dhr. W. Laureyssens, Gent	600 F

Zodra het ministerieel besluit verschijnt, ontvangen de personen die er voor in aanmerking komen, een attest voor de belastingaangifte.

In naam van de raad van beheer, onze oprechte dank aan al de schenkers.

H. Franckx

MOGELIJKE DOORTREK VAN JONGE OOIEVAARS UIT LETLAND

In het raam van oriëntatie-studies worden in oktober 1983 jonge **Ooievaars *Clonla clonla*** vrijgelaten in Letland, meer dan een maand nadat de plaatselijke soortgenoten vertrokken zijn. Deze vogels zijn op de pluimen met een nummer gemerkt (ze dragen ook een ring). Het wordt mogelijk geacht dat sommige van deze Ooievaars door ons land trekken. Indien dergelijke vogels zouden worden waargenomen wordt dringend verzocht hiervan (met opgave van het pluimnummer) de redactie ofwel volgende persoon te verwittigen: J. Katz, Academy of Sciences of the Latvian SSR, Institute of Biology, Laboratory of Ornithology, 229 021 Salaspils, Miera, 3, T 947364, Latvian SSR (USSR).

VOORKOMEN VAN BREEDBEKSTRANDLOPER IN VLAANDEREN EN NEDERLAND

Om een beter inzicht te krijgen in het voorkomen van de **Breedbekstrandloper *Limicola falcinellus*** in Vlaanderen en Nederland, wordt men verzocht alle waarnemingen en vondsten sinds 1965 op te sturen naar H. Meeus, Langvenstraat 25, B-2300 Turnhout. Men gelieve bij toezending datum, plaats, aantal, omstandigheden, waarnemer(s) en eventuele andere gegevens te vermelden. Bij niet-beoordeelde en niet-aanvaarde waarnemingen gelieve men tevens een beschrijving op te sturen.

KRUISBEKKENINVASIE IN VLAANDEREN

L. Matthé, Snepkenshof 47, 2451 Lichtaart, verzoekt om toezending van alle waarnemingen van **Kruisbekken *Loxia curvirostra*** in Vlaanderen in 1983. Een nota over de invasie die dit jaar plaats vond werd gepland in dit tijdschrift, aansluitend bij het artikel dat hij in *Wielewaal* 47: 225-241 (1981) over eerdere invasies publiceerde.

BROEDGEVALLEN VAN DE KRAMSVOGEL IN VLAANDEREN

Om een inzicht te krijgen in het voorkomen en de uitbreiding als broedvogel van de **Kramsvogel *Turdus philaris*** in Vlaanderen wordt men verzocht alle gevallen sinds 1965 bekend te maken aan H. Meeus, Langvenstraat 25, 2300 Turnhout, vergezeld van zoveel mogelijk gegevens betreffende broedbiotoop, broedbiologie, enz... Ten gepasten tijde zal een overzicht van alle ontvangen en andere gegevens in ons maandblad verschijnen.

CAMPAGNE: „NATUUR IN DE BUURT”

Op 9 juni zijn de Koning Boudewijnstichting en de Belgische Natuur- en Vogelreservaten gestart met een campagne rond natuurbeheer. Deze campagne, die de titel draagt „Natuur in de Buurt” richt zich vooral tot de gemeentebesturen met de bedoeling hen aan te zetten een natuurbeheer in hun eigendommen en natuurrpa-trimonium toe te passen.

Het gaat hier zowel om grotere als om kleinere natuurgebieden. Deze laatste die doorgaans te weinig aandacht genieten inzake natuurbeheer, maken niettemin een belangrijk onderdeel uit van ons natuurbezit. Denken we maar aan poelen, wegbermen, dijken, spoorwegbermen, holle wegen, bomenrijen en hagen.

Het gaat er in deze campagne om deskundige adviezen te verstrekken om samen te werken met het lokale beleid en vrijwilligers-geïnteresseerden om tot afspraken te komen voor een natuurbehoudsbeleid op lange termijn. Via gemeentelijke reglementen zal tevens gepoogd worden een beter natuurbeheer te stimuleren voor terreinen in privé-bezit.

Tenslotte worden alle natuurbehoudsverenigingen, actiegroepen en vrijwilligers gevraagd hun steun aan dit project te verlenen in de vorm van informatieverlening over waardevolle gebieden en het uitvoeren van beheerswerk.

Voor alle inlichtingen kan men zich wenden tot het secretariaat van de campagne: Natuur in de Buurt, Begijnhoflaan 458, 9000 Gent, (091/24 20 70)

GEZOCHT

Lack D. *Population studies of birds.*
Tinbergen L. *Vogels in hun domein.*

Aanbieden bij de redactie, Langvenstraat 25, 2300 Turnhout na telefonische afspraak (014/41.57.58).

TE KOOP:

Statief PH, als nieuw, verkoop wegens dubbel gebruik. Zich wenden tel. 055/21.37.97

OPROEP TOT MEDEWERKING - IWRB-TELLINGEN

Zoals tijdens de voorbije winterseizoenen wordt ook nu weer ieders aandacht en medewerking gevraagd voor de maandelijkse tellingen van overwinterende water-vogels (duikers, futen, Aalscholvers en reigers, zwanen, eenden en Meerkoe) in het Vlaamse land (zie hierover de rapporten van IWRB-werkgroep ANAS, die reeds in dit blad verschenen). Het is de bedoeling tijdens het winterseizoen 1983/84 zes tellingen te organiseren van oktober tot in maart en wel tijdens de volgende weekenden:

15 en 16 oktober 1983
12 en 13 november 1983 (internationale teldag)
17 en 18 december 1983
14 en 15 januari 1984 (internationale teldag)
11 en 12 februari 1984
17 en 18 maart 1984 (internationale teldag).

Tel- en registratieformulieren kunnen op het centralisa-

tie-adres verkregen worden, evenals verdere informatie. Ook nieuwe medewerkers kunnen zich alsnog op hetzelfde adres aanbieden. Een spoedige rapportering in dit blad zal ook voor deze gegevens nagestreefd worden.

Met de meeste dank bij voorbaat aan alle medewerkers. Adres: Werkgroep ANAS, IWRB-sectie België, Laboratorium voor Oecologie der Dieren, Zoögeografie en Natuurbehoud, Rijksuniversiteit Gent, K.L.-Ledeganckstraat 35, 9000 Gent.

NIEUWS VAN DE AFDELINGEN

Netevallei

De afdeling Netevallei werd opgericht in 1978 en viert dus dit jaar haar vijfjarig bestaan.

Vijf jaar lang heeft het bestuur geijverd voor het natuurbewust maken van de plaatselijke bevolking. In 1981 nam de afdeling haar eerste natuurreservaat „De Goren” in beheer. In 1983 kwamen hier twee nieuwe reservaten bij: de „Boeckxbeemden”, bestaande uit twee vijvertjes met een zeer interessante plantengroei en het „Kerkendonske”, gevormd door een vloeiveide met rietkraag. Beide gebieden liggen in Hallaar in de vallei van de Grote Nete.

Deze nieuwe reservaatjes werden ingewandeld op zondag 4 september. Na de wandeling was er in de parochiezaal van Hallaar nog een receptie, gevolgd door een koffiemaaltijd.

In naam van de raad van beheer onze gelukwensen en oprechte dank aan het jonge maar ijverige bestuur.

Lommel

Afdeling Noord-Limburg werd opgericht in 1958 en vierde dus dit jaar haar 25-jarig bestaan.

Ter gelegenheid van dit zilveren jubileum was er op vrijdag, 9 september om 19 uur een ontvangst op het gemeentehuis van Lommel. Op zaterdag, 10 september was er een groot familiefeest met natuurzoektocht en barbecue in het domein Scoutsrally te Neerpelt. Het feest werd talrijk bijgewoond en opgeluisterd met enkele gelegenheidstoespraken.

De afdeling maakte zich vooral verdienstelijk door het behoud van de vloeiveiden te Lommel-kolonie en door het beperken van de schade, aangebracht door de A-24. Leden van de afdeling voerden beheerswerken uit in het reservaat „De Riebos” te Lommel en in de vallei van „De Zwarte Beek” te Hechtel.

Dank zij de inzet van de bestuursleden werd de streek ornithologisch grondig onderzocht, werden er vele geleide uitstappen georganiseerd, was er een bloeien-

de jongerenafdeling en worden er nauwe contacten onderhouden met de centrale.

In naam van de raad van beheer danken wij hen hiervoor oprecht.

H. Franckx, voorzitter.

JACHT

De recente jachtopeningsbesluiten blijven binnen kringen van natuur- en vogelbeschermers negatieve reacties uitlokken. Enkele weinig beoefende jachtpraktijken werden wel verboden, zoals de jacht op kievit en waterhoen, maar het vernietigen van de bescherming van de houtsnip is in brede natuurbeschermingskringen als een kaakslag ervaren. Toen minister M. Galle 4 jaar geleden deze zeldzame vogel uit onze bossen beschermde, was dit een natuurvriendelijke primeur in Europa. Deze breed geapprecieerde bescherming bracht ruim 325.000 kaarten, posters en stickers in circulatie. De houtsnip werd dan ook terecht uitgeroepen tot symbool van de Vlaamse Vogelbescherming. Hierbij is herhaaldelijk gesteld dat dergelijke nooit schadelijke vogels onze bescherming verdienen uit loutere eerbied voor wat leeft in de natuur. Het doden van dit dier voor het plezier is steeds onaanvaardbaar voor de natuurbeschermers, ook al zou het aantal vogels stijgen.

Hoewel de geraadpleegde hoogleraren uitdrukkelijk aan minister Akkermans verklaarden dat er geen voldoende wetenschappelijke gegevens voorhanden zijn voor een uitspraak over de al dan niet toename van de houtsnip, stelde de minister achteraf dat de jacht opnieuw werd geopend omdat de populatie lijkt toe te nemen.

Het falend jachtbeleid van minister Akkermans komt extra tot uiting doordat geen enkel van de voorstellen tot verbetering van de jacht, gezamenlijk ingezonden door alle nationale natuurbeschermende organisaties en de voornaamste hoogleraren biologie van elke universiteit, werd aanvaard. Ze vroegen bescherming van smienten en wintertalingen, het verfijnder omschrijven van de zones waarin op watervogels mag geschoten worden, het schrappen van de jacht bij duisternis op eenden en van de trechtereenvallen.

Het CCBV stelt hierbij dat de natuuronvriendelijke jachtpolitiek van minister Akkermans in de lijn ligt van zijn totaal natuuraftakelend beleid: vermindering van de budgetten voor aankoop van natuurgebieden met 92 %, op de lange baan schuiven van klaar liggende decreten, het uithollen van de gewestplannen, enz. Begrijpelijk dat dit toenemende wrevel opwekt in brede natuurbeschermingskringen, los van elke partijpolitiek.

persnota CCBV 3.9.83

WENSKAARTEN

Bestel nu tijdig uw wenskaarten en steun hiermee onze vereniging.

- reeks van 5 dubbele wenskaarten naar foto's van Lindepijlstaart, Kamsalamander, Gevlekte Aronskelk, Roodborsttapuit en Roodborst.
- reeks van 4 dubbele wenskaarten naar aquarellen van Koolmees, Keep, Gaai en Ekster
- reeks van 4 enkele wenskaarten met dezelfde afbeeldingen.

U gelieve het bijgevoegde overschrijvingsformulier duidelijk in te vullen.

Op zijn trek doorheen Europa is de Kleine Strandloper een soort die nauwelijks kustlijnen volgt.

Foto: H. d'Udekem d'Acoz & P. Dezutter

Minder duidelijk is de situatie tussen Wenduine en De Haan, waar de aantallen meer wisselen en er uitwisseling voorkomt met de groep tussen Wenduine en Blankenberge en wellicht ook met exemplaren van het traject De Haan - Oostende. De soort foerageert uitsluitend op het strand en is daardoor onderhevig aan sterke verstoring in het weekeinde. Dit leidt tot een onregelmatige verspreiding met veel op en af vliegende vogels. Tijdens de week is de verspreiding veel regelmatig.

Kleine Strandloper en Krombekstrandloper. Deze beide soorten kwamen vroeger soms talrijker voor op de spuikom van Blankenberge dan nu uit de strandtellingen naar voor komt.

Paarse Strandloper. Ook deze soort wordt de laatste jaren talrijker. Het aantalsverloop ervan is evenwel lang niet zo regelmatig als bij de Steenloper. De Paarse Strandloper is heel sterk aan het strand gebonden, ook wat betreft de hvp's. Deze liggen op de eerste en zevende golfbreker ten ZW van Blankenberge en op de onderste balken van de staketsels van de Blankenbergse vaargeul.

Bonte Strandloper. Tot 1972 overwinterde een

vrij grote groep op de spuikom van Blankenberge (Burggraeve & Van Gompel, in voorber.). Na het wegvallen van dit slikgebied verplaatste de populatie zich naar de vlakbij gelegen polder, vooral naar een onder water gezette weide. Het is nog steeds door de uitwisseling met deze groep dat de aantallen op het strand tussen Blankenberge en Wenduine sterk wisselen maar vrij hoog blijven. De hoogste aantallen treffen we aan in vorstperiodes. De hvp's bevinden zich in de polder. Indien er geen verstoring is, en vooral in volle winter, overtijnen enkele exemplaren op het strand.

Wulp. De soort komt slechts zelden op het strand, ze blijft in de polders. Zo tellen we in de polder van Uitkerke gewoonlijk 40 tot 60 exemplaren. Ze hebben er ook een slaapplek die in de trekperiode druk bezocht wordt. Tussen 1970 en 1975 noteerden we een maximum van 110 exemplaren in maart en van 250 exemplaren in november.

Tureluur. Ook de Tureluur was een talrijke overwinteraar op de Spuikom. De soort komt thans op het strand voor in sterk wisselende aantallen, mede doordat meerdere exemplaren zich, vooral bij vriesweer, vanuit de polder naar

het strand begeven. Ook in het voorjaar verplaatsen zich soms exemplaren vanuit de polder naar het strand. Dit zijn waarschijnlijk vogels van de plaatselijke broedpopulatie. De hvp's bevinden zich altijd in de polder op enkele welbepaalde plaatsen waar ook de Bonte Strandloper komt. De aantallen in de tabel zijn iets te hoog omdat tot 1972 de groep uit de spuikom werd meegerekend. Het aantal daalde achteraf in verhouding veel meer dan bij de Bonte Strandloper.

Steenloper. De Steenloper is in de loop van de voorbije jaren veel talrijker geworden. Dit is mede veroorzaakt door het geschikter worden van het milieu, met de aanleg van het nieuwe westerstaketsel te Blankenberge. De soort vertoont een zeer regelmatig activiteitenpatroon. Een kleine groep foerageert tussen Blankenberge en Zeebrugge, het leeuwenaandeel doet dat verspreid over de golfbrekers tussen Blankenberge en Wenduine en een laatste groep vindt men op de golfbrekers te Wenduine zelf. Al deze vogels verzamelen zich bij hoogwater op vaste hvp's, nl. op de zevende golfbreker ten ZW van Blankenberge en uiteindelijk allemaal op en nabij de hoge golfbreker naast de vaargeul. Vandaar trekken ze groepsgewijze naar de hvp in de polder. Deze ligt nabij het Blankenbergs vaartje. Wanneer er geen

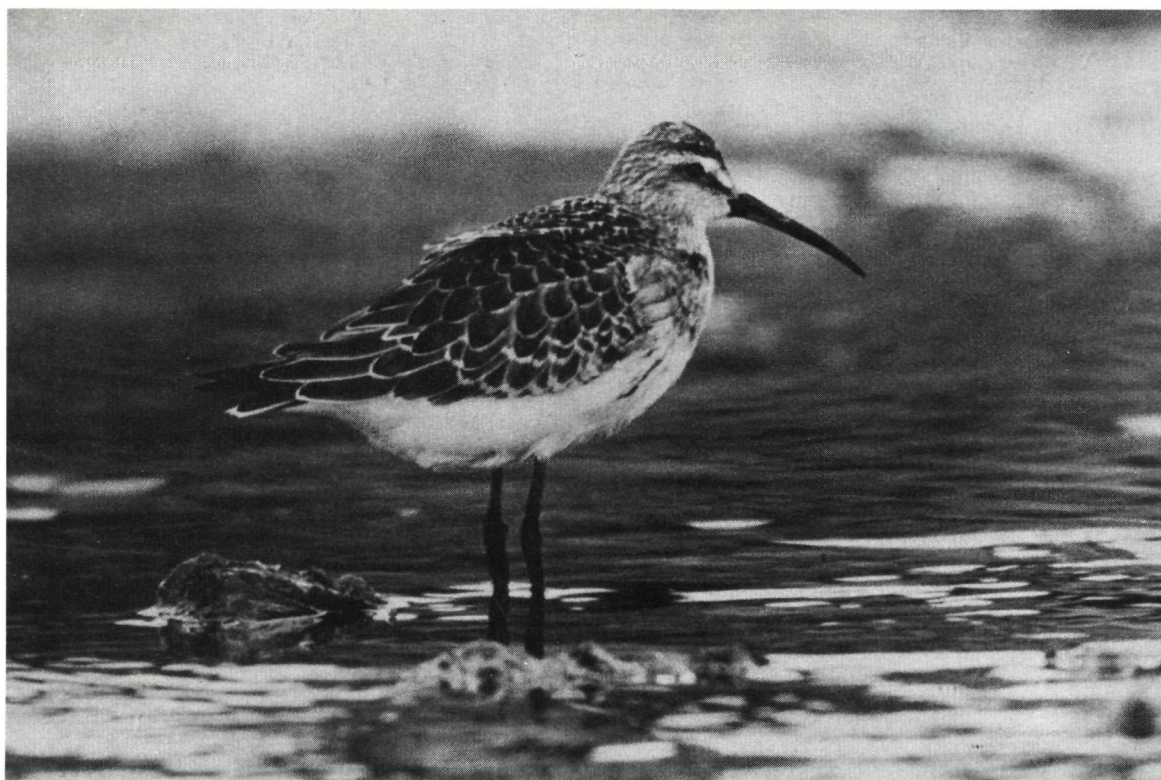
verstoring is blijven soms enkele of groepjes Steenlopers op de golfbrekers overtijen. De laagwatertrek verloopt op precies dezelfde manier, in omgekeerde richting. Soms verblijven op het strand tussen Wenduine en De Haan enkele exemplaren afkomstig van de hvp's bij Oostende. Vroeger werd enkele keren hetzelfde waargenomen tussen Blankenberge en Zeebrugge, waar enkele vogels toefden die hun hvp in de voorhaven van Zeebrugge hadden. 's Avonds verzamelen alle Steenlopers zich op een slaapplek in de polder, op dezelfde grote akker waar zich ook de hvp bevindt.

2.4. Traject 4. Het slik en de voorhaven van Zeebrugge.

2.4.1. Beschrijving van het traject.

Het hier behandelde gebied ligt op de topografische kaart N.G.I. 5/5-6 Heist - Westkapelle.

Na de voltooiing van een gebogen havenmuur in 1907 vormde zich aan de beschutte oostzijde een grote slikplaat, aanleunend tegen de oude kustlijn en in het oosten begrensd door de uitwateringen van Heist. Het gebied werd door de vaargeul van het zeekanaal gescheiden in een westelijk en een oostelijk deel, respectievelijk 35 ha en 90 ha groot. Het oostelijk deel was zandiger

Bij de Krombekstrandloper kan de omvang van de najaarstrek van jaar tot jaar sterk verschillen.

Foto: H. d'Udekem d'Acoz & P. Dezutter.

De voorhaven van Zeebrugge (1972) met vooraan een troepje Scholeksters; Steenlopers en Paarse Strandlopers gebruikten de heen en weer schommelende boeien als hoogwatervluchtplaats!

Foto: M. Becuwe.

van karakter (Kuyken, 1961). Het geheel tegenwoordigde, sinds de laatste inpoldering van het Zwin in 1872, het grootste oppervlak slik aan onze kust. Een extra aantrekkingsfactor t.o.v. het Zwin en de IJzermonding was zijn ligging: buiten de kustlijn. Het grote ornithologische belang van het gebied begon pas gekend te raken toen haar ondergang reeds getekend was.

De belangrijkste ornithologische gegevens stammen uit de periode 1965 - 1972 (Burggraave & Van Gompel, in voorber.).

In 1972 bleef nog ongeveer 40 ha slik over, de rest was een opgespoten terrein met een vijver, afgeboord door de oostelijke havendam (1965). Vanaf 1972 volgden de veranderingen mekaar in snel tempo op. Eind maart 1973 wordt de vijver leeggepompt en gedeeltelijk opgespoten. Een slikgebiedje werd van de zee afgesloten. Tot omstreeks februari 1974 hadden de oevers ervan nog aantrekkingskracht op steltlopers. Later echter werd de waterstand verhoogd en verdwenen de oevers. In februari 1975 is ook dit gebied helemaal opgespoten. Op de rest van het gebied verschijnen en verdwijnen kleinere en grotere plasjes, putten met steile, metershoge oevers en opgespoten terreinen. Eind september 1976 wordt de nieuwe zeemachtbasis officieel ingehuldigd.

De vijf telseizoenen van dit artikel liggen midden in een periode van ornithologische waardevermindering. Alleen het rotskustmilieu ontsnapte gedurende de referentieperiode aan ingrijpende veranderingen maar geraakte wel de eerstvolgende winter (1977-'78) onder de opspuitingen. Het heterogene karakter van de in de tabel opgenomen telresultaten (zie de grote afwijkingen tussen maxima en gemiddelden) volgt uit de sterke evolutie van het gebied tijdens de vijf teljaren.

Het geheel van de Zeebrugse voorhaven kon in drie grote ecologische eenheden worden onderverdeeld: de rotskust van de oostelijke havendam, het zachte en voedselrijke slik en het harde, biologisch armere Noordzeestrand. Ze hadden voor de verschillende vogelsoorten elk hun eigen functie(s). Deze zijn hieronder kort samengevat.

1. De oostelijke havendam: Hier kwamen volgende soorten regelmatig foerageren: Steenloper, Paarse Strandloper en Scholekster. Minder vaak was dat ook het geval met Wulp, Tureluur, Zilverplevier, Kanoetstrandloper. Incidenteel konden ook de overige in het havengebied toevoende vogels wel eens op de havenmuur voedselzoekend worden waargenomen. De Steenloper, Paarse Strandloper en soms ook Drieteenstrandloper overtijden op de boeien,

soms ook op de resten van afgebroken staketsels, bij stormweer tussen het grind boven op de muur. Scholekster en Wulp gebruikten de oostelijke havenmuur sporadisch als slaapplaats.

2. De slikken: Hier foerageerden Bonte Strandloper, Bontbekplevier, Tureluur, Scholekster, Wulp, Krombekstrandloper, Kanoetstrandloper en andere slikvogels. Ze overtijden op de oevers van de vijver en op de opgespoten terreinen. Vooral bij felle wind waren de beschutte broedvlakte en de noordelijke hoek van de vijver sterk in trek als hvp.

3. Het strand: Deze biotoop deed dienst als foerageerterrein voor Scholekster en Rosse Grutto, sporadisch ook voor andere soorten. Steenlopers zag men er in de vloedlijn.

2.4.2. *De resultaten van de waadvogeltellingen 1972-1977.*

Zie Tabel 4

2.4.3. *Bespreking bij enkele soorten.*

Bontbekplevier. Tijdens het seizoen 1972-1973 overwinterden een 40 tot 60 ex. Najaar 1973, met 135 ex. in september en 60 ex. in december, sluit de periode af dat de soort talrijk te noemen was.

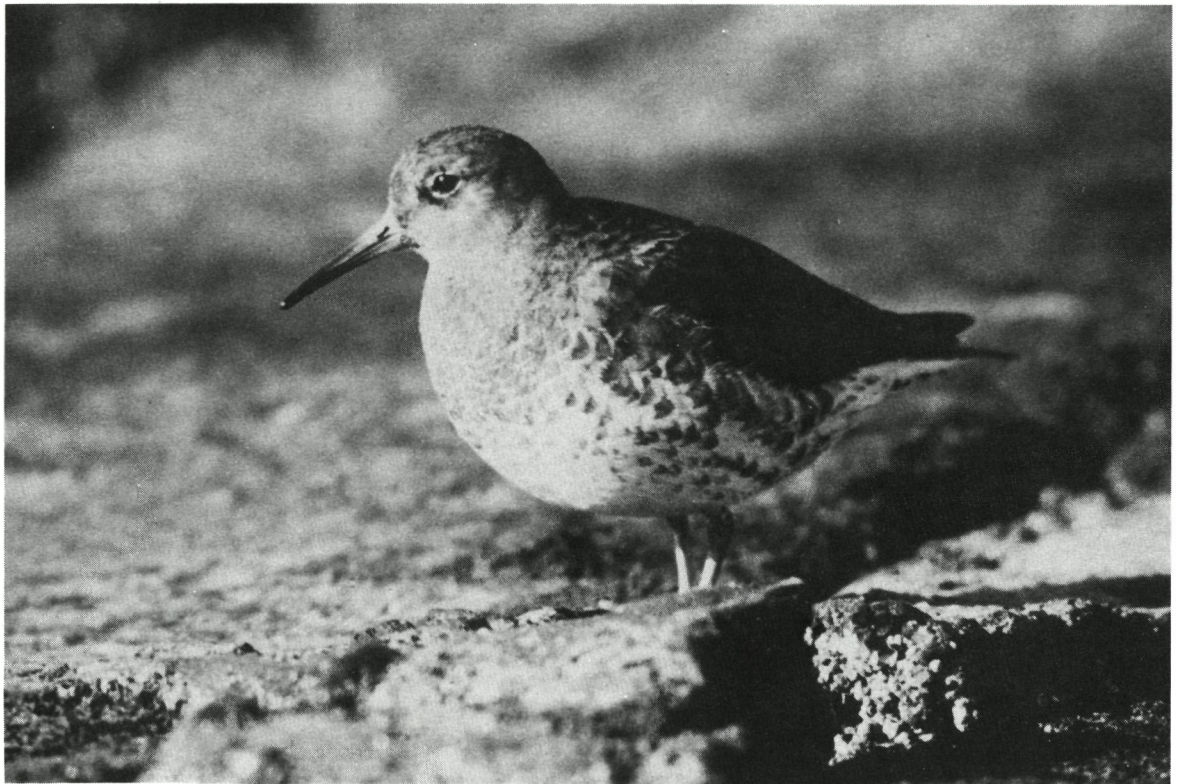
In vergelijking met de door Kuyken (1961) en Burggraave & Van Gompel (in voorber.) genoteerde aantallen, tot 245 ex., gedurende de trekmaanden maart en augustus-september is ze sterk achteruitgegaan: nu nog maximaal een 10 tot 20 vogels.

Kanoetstrandloper. In 1960 werden hier tijdens de voorjaarsstrek nog tot 60 ex. geteld en in de jaren 1965-1972 zelfs tot 180 ex.

Drieteenstrandloper. Normaal werden slechts enkelingen tot een paar tientallen vogels waargenomen. Soms bleef een relatief grote groep een of twee dagen ter plaatse.

Paarse Strandloper. In tegenstelling tot de constant gebleven aantallen Steenlopers is de populatie Paarse Strandlopers hier in vergelijking met de periode 1965-1971 (Becuwe, 1971) verdubbeld. Er was mogelijk overzomer in 1977: 1 ex. op 5 juni en 3 ex. op 5 juli; tussenin werd het gebied niet bezocht.

Bonte Strandloper. Tijdens de winter 1972-1973, van november tot maart, bleef een groep van sterk wisselende grootte ter plaatse, van 50 tot 120 ex. Sindsdien waren aantallen boven de 40 heel uitzonderlijk. Bij vorst kon het aantal Bonte Strandlopers plots zeer sterk stijgen: 177 ex. op

De Paarse Strandloper is een milieuspecialist van natuurlijke en kunstmatige rotskusten.

Foto: H. d'Udekem d'Acoz & P. Dezutter

Tabel 4: De resultaten van de waadvogeltellingen uitgevoerd tussen 1 juli 1972 en 30 juni 1977 op het traject 4, de voorhaven van Zeebrugge.

Soort		jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maa.	apr.	mei	jun.
Scholekster	M	39	50	63	54	74	100	99	95	101	93	57	55
<i>Haematopus ostralegus</i>	$\bar{x}$	19	14	15	19	23	25	36	40	40	32	18	20
Kluut	M	35	3	7	5	1	1	—	—	1	1	2	5
<i>Recurvirostra avosetta</i>	$\bar{x}$	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Kleine Plevier	M	2	2	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—
<i>Charadrius dubius</i>	$\bar{x}$	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Bontbekplevier	M	18	30	135	25	24	61	41	40	50	10	3	7
<i>Charadrius hiaticula</i>	$\bar{x}$	2	11	28	5	5	15	7	5	3	.	.	.
Strandplevier	M	65	100	150	10	—	—	—	—	2	17	+	+
<i>Charadrius alexandrinus</i>	$\bar{x}$	25	75	25	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Woestijnplevier	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Charadrius leschenaultii</i>	$\bar{x}$	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Morinelplevier	M	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Charadrius morinellus</i>	$\bar{x}$	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Goudplevier	M	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—
<i>Pluvialis apricaria</i>	$\bar{x}$	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Zilverplevier	M	—	6	3	7	7	20	12	10	8	—	2	—
<i>Pluvialis squatarola</i>	$\bar{x}$	.	.	1	2	3	4	5	3	2	.	.	.
Kievit	M	—	3	1	—	—	65	1	—	5	5	5	2
<i>Vanellus vanellus</i>	$\bar{x}$	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Kanoetstrandloper	M	4	9	30	14	—	2	3	1	2	1	6	1
<i>Calidris canutus</i>	$\bar{x}$	.	1	7	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Drieteenstrandloper	M	1	7	6	190	200	41	39	110	95	7	—	—
<i>Calidris alba</i>	$\bar{x}$	.	.	1	.	18	4	11	13	13	2	.	.
Kleine Strandloper	M	1	15	20	5	1	—	—	—	—	—	—	—
<i>Calidris minuta</i>	$\bar{x}$	.	1	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Temmincks Strandloper	M	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Calidris temminckii</i>	$\bar{x}$	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Krombekstrandloper	M	3	7	72	3	1	—	—	—	—	—	1	—
<i>Calidris ferruginea</i>	$\bar{x}$	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Paarse Strandloper	M	8	9	10	34	145	157	150	145	118	125	112	1
<i>Calidris maritima</i>	$\bar{x}$	2	6	6	14	46	68	99	71	82	75	54	.
Bonte Strandloper	M	8	70	61	16	50	120	177	65	118	40	2	—
<i>Calidris alpina</i>	$\bar{x}$	2	5	13	3	10	14	34	8	19	7	.	.
Kemphaan	M	9	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Philomachus pugnax</i>	$\bar{x}$	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Bokje	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Lymnocyrtus minimus</i>	$\bar{x}$	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Watersnip	M	—	3	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—
<i>Gallinago gallinago</i>	$\bar{x}$	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Grutto	M	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
<i>Limosa limosa</i>	$\bar{x}$	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Rosse Grutto	M	2	4	24	7	—	1	3	1	2	15	11	—
<i>Limosa lapponica</i>	$\bar{x}$	.	.	3	1	.	.	.	.	.	2	.	.
Regenwulp	M	5	8	3	—	—	—	—	1	—	1	4	—
<i>Numenius phaeopus</i>	$\bar{x}$	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.
Wulp	M	88	60	34	27	13	20	3	15	61	20	1	1
<i>Numenius arquata</i>	$\bar{x}$	.	10	5	4	1	.	.	2	.	.	.	.
Zwarte Ruiter	M	—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	1	—
<i>Tringa erythropus</i>	$\bar{x}$	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Tureluur	M	3	11	4	20	39	53	42	29	53	25	4	3
<i>Tringa totanus</i>	$\bar{x}$	1	2	.	2	5	8	7	4	4	2	1	.
Groenpootruiter	M	1	5	2	6	—	—	—	—	—	2	1	—
<i>Tringa nebularia</i>	$\bar{x}$	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Witgatje	M	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Tringa ochropus</i>	$\bar{x}$	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Bosruiter	M	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Tringa glareola</i>	$\bar{x}$	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Oeverloper	M	6	37	9	—	—	—	—	—	2	1	2	7
<i>Actitis hypoleucos</i>	$\bar{x}$	1	5	1	.	.	.	.	.	.	.	1	1
Steenloper	M	27	37	55	65	70	69	110	80	80	65	92	6
<i>Arenaria interpres</i>	$\bar{x}$	6	8	17	33	42	39	47	45	51	41	32	.
Gauwe Franjepoot	M	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1
<i>Phalaropus lobatus</i>	$\bar{x}$	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Rosse Franjepoot	M	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—
<i>Phalaropus fulicarius</i>	$\bar{x}$	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Totaal aantal tellingen		19	30	27	23	24	34	26	29	29	20	20	6

31 januari 1976. In de jaren 1959-1960 werden in de periode januari tot april nog tussen 300 en 500 exemplaren geteld (Kuyken, 1961). Van 1965 tot 1972 telde men tot 530 ex. in december en tot 800 ex. in januari (Burggraave & Van Gompel, in voorber.).

Wulp. Er liggen weinig gegevens voor omtrent de functie als slaapplek. Het geschetste beeld is dan ook erg heterogeen. Waarschijnlijk is alleen tijdens de najaarstrek (juli-augustus) en de voorjaars trek (maart), hoewel zeker niet jaarlijks, een overnachtende groep aan te treffen. De andere waarnemingen zullen meestal betrekking hebben op foeragerende vogels, die de slaapplek in het Zwin gebruiken: waarnemingen in de late namiddag van kleine groepjes die zich in oostelijke richting verplaatsen voor Heist en Knokke werden dikwijls gedaan. Ook deze soort is sterk verminderd in vergelijking met de periode 1959-1972, toen er tot 230 ex. genoteerd werden.

Tureluur. Enkel in de winterperiode 1972-1973 is overwintering van enige betekenis geconstateerd: 30 tot 50 ex. In de latere jaren werden nog zelden meer dan 10 ex. samen gezien. Ook deze soort was in de jaren zestig talrijker.

Steenloper. Op 23 januari 1977 werden uitzonderlijk 110 exemplaren genoteerd. Dit aantal was in elk geval niet toe te schrijven aan inwijking van vogels uit Knokke, toen er diezelfde dag 139 ex. verbleven. In 1976 is er mogelijk overzomerings geweest.

2.5. Traject 5. Knokke-Heist met het natuurreservaat Het Zwin.

2.5.1. Beschrijving van het traject.

De hier behandelde gebieden liggen op de topografische kaarten N.G.I. 5/5-6 Heist - Westkapelle en 5/1-2 Het Zwin. Dit traject valt uiteen in het strandmilieu enerzijds en Het Zwin anderzijds.

a. Het Noordzeestrand

Op de stafkaarten (uitgave 1969) zijn langsheen de 11 km lange kust van de gemeente Knokke-Heist 42 golfbrekers terug te vinden. Enkele ervan zijn echter volledig onder het zand bedolven en minstens één is afgebroken, zodat hier tijdens de behandelde periode 31 golfbrekers onderscheiden werden.

Van west naar oost lagen ze:

- te Heist: 1 km zonder golfbrekers, en 5 golfbrekers op 1,5 km
- te Duinbergen: 4 stuks op 1,5 km
- te Knokke: 22 golfbrekers op 5,5 km; op de 1,2 km lange kust voor het Zwin komen geen golfbrekers voor.

Het belang van dit stuk kust ligt vooral in het hoge aantal golfbrekers. Allen sluiten direct aan op het druk bezochte strand of de zeedijk van de

bloeiende badstad, zodat er veel verstoring is vanwege wandelaars en hengelaars. Belangrijke soorten zijn alleen Steenloper en Paarse Strandloper. Andere soorten kunnen gemakkelijk elders heen: naar het Slik van Zeebrugge, het Zwin of Zeeuws-Vlaanderen. Het zwaartepunt van de Steltloperbezetting ligt op de meest oostelijke golfbrekers van het Zoute en nabij het Zwin, de relatief rustigste. Afhankelijk van de verstoring zwermt de populatie uit over de westelijke golfbrekers. Op deze van Heist-Duinbergen zijn slechts zelden vogels te zien. Afhankelijk van de globale verspreiding over de golfbrekers worden ze de ene keer gerekend tot de Knokse populatie of tot die van Zeebrugge.

Een absolute grens tussen de twee groepen is op golfbrekerniveau niet te trekken. Soms hebben grote verschuivingen plaats maar meestal bestaan beide populaties tamelijk op zichzelf. De echte strandsoorten (Steenloper, Paarse Strandloper en Drieteenstrandloper) overtijen normaal gezien ook op de golfbrekers. Bij springtij en storm of bij overmatige verstoring gaan ze in het Zwin overtijen.

Na de referentieperiode, in het voorjaar van 1978, werden grootscheepse strandophoppingen doorgevoerd, waardoor de golfbrekers grotendeels onder het zand verdwenen en voor waadvogels onbruikbaar werden. Voor Drieteenstrandloper, Paarse Strandloper en Steenloper zijn de cijfers die in Tabel 5 zijn opgenomen uitsluitend afkomstig van strandtellingen. Voor alle overige soorten zijn de tellingen, op enkele na, afkomstig uit het Zwin.

b. Het Zwin

Het natuurreservaat Het Zwin heeft een oppervlakte van 150 ha waarvan 25 ha op Nederlands grondgebied. Het is een rijp schorregebied waar plaatselijk ook reeds duinvorming optreedt. Diverse beheerswerken zijn er in de loop van de voorbije 25 jaar doorgevoerd. Ze hadden tot doel de ornithologisch meest aantrekkelijke natte terreingedeelten uit te breiden. Aldus ontstonden drie grote plassen, omgeven door uitgestrekte slikken en voorzien van eilanden. De laatste jaren zijn eerder kleine ingrepen geschied die er vooral op gericht zijn het broedbiotoop van bedreigde of sterk in aantal afnemende soorten in stand te houden. Als broedende waadvogels moeten genoemd worden: Scholekster, Kluut, Bontbekplevier (1981 en 1982), Strandplevier, Kievit en Tureluur. Vooral in het winterhalfjaar fungeert het reservaat als een zeer belangrijke slaapplek voor o.a. Wulp en Kempshaan, en in het voorjaar ook voor de Regenwulp. Als recente overzichtsartikels vermelden we Lippens (1980) en Parent & Burny (1981).

2.5.2. De resultaten van de waadvogeltellingen 1972 - 1977.

Zie Tabel 5.

Tabel 5: De resultaten van de waadvogeltellingen uitgevoerd tussen 1 juli 1972 en 30 juni 1977 op het traject 5, Knokke-Heist met het natuurreservaat Het Zwin.

Soort		jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maa.	apr.	mei	jun.
Scholekster	M	168	107	130	110	95	110	350	140	88	135	100	102
<i>Haematopus ostralegus</i>	$\bar{x}$	76	78	62	65	69	78	99	82	70	77	73	69
Kluut	M	24	33	102	150	85	165	54	58	394	160	91	68
<i>Recurvirostra avosetta</i>	$\bar{x}$	15	9	19	38	34	29	21	23	107	72	68	44
Kleine Plevier	M	3	2	2	—	—	—	—	—	—	2	6	2
<i>Charadrius dubius</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bontbekplevier	M	31	70	65	60	20	7	17	55	170	65	83	35
<i>Charadrius hiaticula</i>	$\bar{x}$	13	34	31	19	6	3	6	12	50	23	17	11
Strandplevier	M	28	50	12	3	2	—	—	—	4	24	20	22
<i>Charadrius alexandrinus</i>	$\bar{x}$	16	14	5	2	1	—	—	—	2	5	11	16
Woestijnplevier	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Charadrius leschenaultii</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morinelplevier	M	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Charadrius morinellus</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Goudplevier	M	6	21	14	7	12	—	—	38	—	65	6	1
<i>Pluvialis apricaria</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zilverplevier	M	12	25	58	92	154	92	85	35	28	48	65	8
<i>Pluvialis squatarola</i>	$\bar{x}$	3	10	19	30	49	26	35	21	16	17	15	3
Kievit	M	45	70	210	310	380	600	450	850	850	40	20	72
<i>Vanellus vanellus</i>	$\bar{x}$	29	39	72	107	123	150	83	141	197	25	12	38
Kanoetstrandloper	M	6	17	54	20	15	—	27	9	5	4	90	6
<i>Calidris canutus</i>	$\bar{x}$	3	4	11	8	5	—	—	5	5	2	12	3
Drieteenstrandloper	M	—	3	7	4	8	25	11	11	4	3	18	—
<i>Calidris alba</i>	$\bar{x}$	—	1	2	1	3	8	5	4	1	1	3	—
Kleine Strandloper	M	15	18	101	50	41	38	2	2	4	10	12	3
<i>Calidris minuta</i>	$\bar{x}$	8	3	10	6	10	7	2	2	3	4	4	2
Temmincks Strandloper	M	2	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
<i>Calidris temminckii</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Krombekstrandloper	M	5	32	48	13	4	—	—	—	—	—	32	4
<i>Calidris ferruginea</i>	$\bar{x}$	2	8	12	4	—	—	—	—	—	—	8	—
Paarse Strandloper	M	6	8	22	41	79	111	153	133	105	93	81	—
<i>Calidris maritima</i>	$\bar{x}$	3	5	13	19	42	49	63	69	65	59	32	—
Bonte Strandloper	M	40	65	600	400	650	510	480	380	450	330	360	120
<i>Calidris alpina</i>	$\bar{x}$	11	22	120	130	168	192	138	150	157	140	60	4
Kemphaan	M	28	65	146	80	180	650	890	1210	450	237	140	21
<i>Philomachus pugnax</i>	$\bar{x}$	15	17	46	36	84	165	225	229	110	65	39	12
Bokje	M	—	—	—	3	3	1	2	2	2	1	—	—
<i>Lymnocyrtus minimus</i>	$\bar{x}$	—	—	—	2	1	1	2	1	1	1	—	—
Watersnip	M	—	4	17	12	8	6	6	4	8	7	—	—
<i>Gallinago gallinago</i>	$\bar{x}$	—	2	5	5	5	3	3	2	6	3	—	—
Grutto	M	18	22	3	1	—	—	1	28	35	40	2	17
<i>Limosa limosa</i>	$\bar{x}$	6	7	2	1	—	—	1	16	12	12	1	9
Rosse Grutto	M	2	12	38	7	3	1	2	1	4	95	28	18
<i>Limosa lapponica</i>	$\bar{x}$	1	4	9	3	2	1	1	1	4	26	11	2
Regenwulp	M	130	162	45	6	1	1	1	2	17	640	210	1
<i>Numenius phaeopus</i>	$\bar{x}$	15	33	15	2	1	1	1	1	6	208	65	1
Wulp	M	560	785	700	822	1120	1800	1350	1180	1204	530	80	27
<i>Numenius arquata</i>	$\bar{x}$	85	158	338	315	810	977	827	766	518	312	14	15
Zwarte Ruiter	M	2	12	5	36	3	2	1	1	11	16	4	1
<i>Tringa erythropus</i>	$\bar{x}$	1	3	2	4	1	1	1	1	2	4	2	1
Tureluur	M	169	255	110	62	50	48	65	78	135	730	91	71
<i>Tringa totanus</i>	$\bar{x}$	42	51	37	32	25	20	27	30	42	95	39	53
Groenpootruiter	M	13	32	18	7	2	—	—	—	—	15	8	2
<i>Tringa nebularia</i>	$\bar{x}$	6	15	11	3	1	—	—	—	—	3	3	1
Witgatje	M	3	6	3	1	—	—	—	—	—	2	2	1
<i>Tringa ochropus</i>	$\bar{x}$	1	2	2	1	—	—	—	—	—	1	1	1
Bosruiter	M	1	4	2	—	—	—	—	—	—	2	3	2
<i>Tringa glareola</i>	$\bar{x}$	1	2	1	—	—	—	—	—	—	1	1	1
Oeverloper	M	30	40	18	3	—	—	—	—	—	7	28	2
<i>Actitis hypoleucos</i>	$\bar{x}$	10	14	7	2	—	—	—	—	—	2	9	1
Steenloper	M	22	59	79	125	113	147	139	170	159	115	151	14
<i>Arenaria interpres</i>	$\bar{x}$	10	27	44	49	62	57	80	92	86	69	66	3
Grauwe Franjepoot	M	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
<i>Phalaropus lobatus</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rosse Franjepoot	M	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
<i>Phalaropus fulicarius</i>	$\bar{x}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal aantal tellingen		(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)

2.5.3. Bespreking bij enkele soorten.

Scholekster: In de maanden september, oktober en november vindt men op het hier behandelde traject ongeveer één derde van het gemiddeld aantal Scholeksters in Het Zwin. Gedurende de rest van het jaar zijn de aantallen aan het strand en op de golfbrekers verwaarloosbaar in vergelijking met de aantallen die in Het Zwin voorkomen. Sommige jaren is een groep niet broedende overzomeraars aanwezig.

Kluut. De zachte winters hadden een vrij hoog aantal overwinteraars tot gevolg. Er is een duidelijke doortrekkie in maart.

Bontbekplevier. Het aantalsverloop vertoont twee duidelijke doortrekkieën, namelijk maart en augustus.

Strandplevier. Deze soort broedt nog slechts in klein aantal in Het Zwin. De afname is vooral het gevolg van het verdwijnen van een duinpanne te westen van de Zwingel. Ze lag beschut achter een duinenrij die door storm- en springvloed volledig weggeërodeerd is tussen 1970 en 1976.

Morinelplevier. De gegevens uit de tabel slaan op één waarneming van 2 vogels die hier een maand verbleven. Deze soort wordt meer waargenomen in de polders dan in Het Zwin.

Zilverplevier. Recent is deze soort als overwinteraar toegenomen.

Kievit. Het aantal broedparen varieert van 4 tot 12. De hoge winteraantallen duiden op vorsttrek.

Kleine Strandloper. Wordt het jaar rond waargenomen. In de schorre is de najaarstrek belangrijker dan de voorjaarstrek; in de polders is dat net omgekeerd. Vanaf het najaar 1976 is de soort toegenomen dank zij het ophouden van een ondiepe zoutwaterplas door een dijkje waar het zeewater bij spring- en stormvloed overloopt.

Paarse Strandloper. In vergelijking met de gegevens van Becuwe (1971) blijkt dat de Paarse Strandloper hier nu twee keer zo talrijk voorkomt als op het einde van de jaren zestig. Maxima van de drie wintermaanden werden genoteerd na strenge koude; zeer waarschijnlijk betreft het telkens tijdelijke inwijking van vogels uit Zeebrugge.

Bonte Strandloper: Om dezelfde reden als de Kleine Strandloper is deze soort als overwinteraar toegenomen.

Kemphaan: De soort is geheel het jaar door aanwezig, het minst talrijk in juni. Vanaf de tweede helft van de zeventiger jaren ontwikkelde zich hier een belangrijke winterslaapplaats.

Regenwulp. De soort werd tijdens vier opeenvolgende winters waargenomen op de golfbrekers.

Wulp. Een van jaar tot jaar schommelend aantal vogels overzomert. De najaarstrek begint in de tweede week van juni.

Steenloper. In vergelijking met het einde van de zestiger jaren is de Steenloper sterk in aantal toegenomen. Men telt er nu anderhalve keer zoveel als toen. Op 26 maart 1977 werden er uitzonderlijk 350 geteld, wat zeer waarschijnlijk te wijten is aan tijdelijke westwaartse verplaatsing van de Zeeuws-Vlaamse winterpopulatie.

2.6. Traject 6. Belgisch-Nederlandse grens tot veerhaven Breskens.

2.6.1. Beschrijving van het traject.

De hier behandelde gebieden zijn terug te vinden op de Nederlandse topografische kaarten 47 H Cadzand en 48 C Vlissingen (uitgave 1972 met de toestand van 1970). De kuststrook van het Zwin tot de veerhaven van Breskens bestaat uit een 13 km lang, smal zandstrand met golfbrekers.

Het kan worden onderverdeeld in volgende 4 eenheden:

1. Belgisch-Nederlandse grens tot aan de Verdrongen Zwarte Polder: lengte 5 km, breedte 200 m, met 27 golfbrekers
2. strand ter hoogte van de Verdrongen Zwarte Polder: lengte 1 km, breedte 450 m, met 23 golfbrekers
3. van de Verdrongen Zwarte Polder tot en met Nieuwesluis: lengte 4 km, breedte 100 m, met 24 golfbrekers
4. van Nieuwesluis tot aan de westelijke strekdam van de Veerhaven van Breskens: lengte 3 km, breedte 80 m, met 17 golfbrekers.

Het meest westelijk einde van dit traject zou strikt genomen tot een vijfde eenheid kunnen gerekend worden, bestaande uit de strandjes langs de Zwinmonding en ten Westen van de Kievittepolder.

Er is toevoer van zoet water te Cadzand-Bad, in de Verdrongen Zwarte Polder en te Nieuwesluis. Behalve ter hoogte van de Verdrongen Zwarte Polder waar een - deels met *Spartina townsendii* begroeid - slik te vinden is, wordt het gehele traject gekenmerkt door een hard zandstrand. Vanaf ongeveer 2 km ten W van de veerhaven van Breskens is het strand af en toe vrij slibrijk aangetroffen.

Behalve tijdens de paas- en zomerdrukke te Cadzand-Bad en nabij de Verdrongen Zwarte Polder worden de vogels er weinig gestoord. Nergens domineert een wandelijk de zeevering. Deze bestaat uit duinen en stuifdijken van de grens tot en met de Zwarte Polder, en verder oostwaarts nagenoeg volledig uit een aarden dijk met stenen beschoeiing.

Alle kleine en in tijd en ruimte fluctuerende hyp's liggen binnendijs; enkel ter hoogte van de Verdrongen Zwarte Polder worden regelmatig vogels bij hoogtij op de hoogste slikken of in het schor waargenomen.

BEDRAG IN LETTERS IN GEVAL VAN STORTING

BCH **A**
POSTERIJENN^r

DATUM

N^r

1050

REKENING VAN DE OPDRACHTGEVER

REKENING VAN DE BEGUNSTIGDE

BEDRAG

REKENING VAN DE OPDRACHTGEVER

REKENING VAN DE BEGUNSTIGDE

BEDRAG

000-0319785-73

*

000-0319785-73

*

VAN

VOOR

„DE WIELEWAAL” - V.Z.W.

Graatakker 11 - 2300 Turnhout

VAN

VOOR

„DE WIELEWAAL” - V.Z.W.

Graatakker 11 - 2300 Turnhout

MEDEDELING

MEDEDELING

toezending wenskaarten

..... ex. 5 dubbele naar foto's

x 80 F =

..... ex. 4 dubbele naar aquarellen x 50 F =

..... + verzendkosten 15 F = TOTAAL

..... ex. 4 dubbele naar aquarellen x 80 F =

GELIEVE HIERONDER NIETS TE SCHRIJVEN: BESTEMD VOOR OPTISCH SCHRIFT

GELIEVE HIERONDER NIETS TE SCHRIJVEN: BESTEMD VOOR OPTISCH SCHRIFT

Hier vouwen

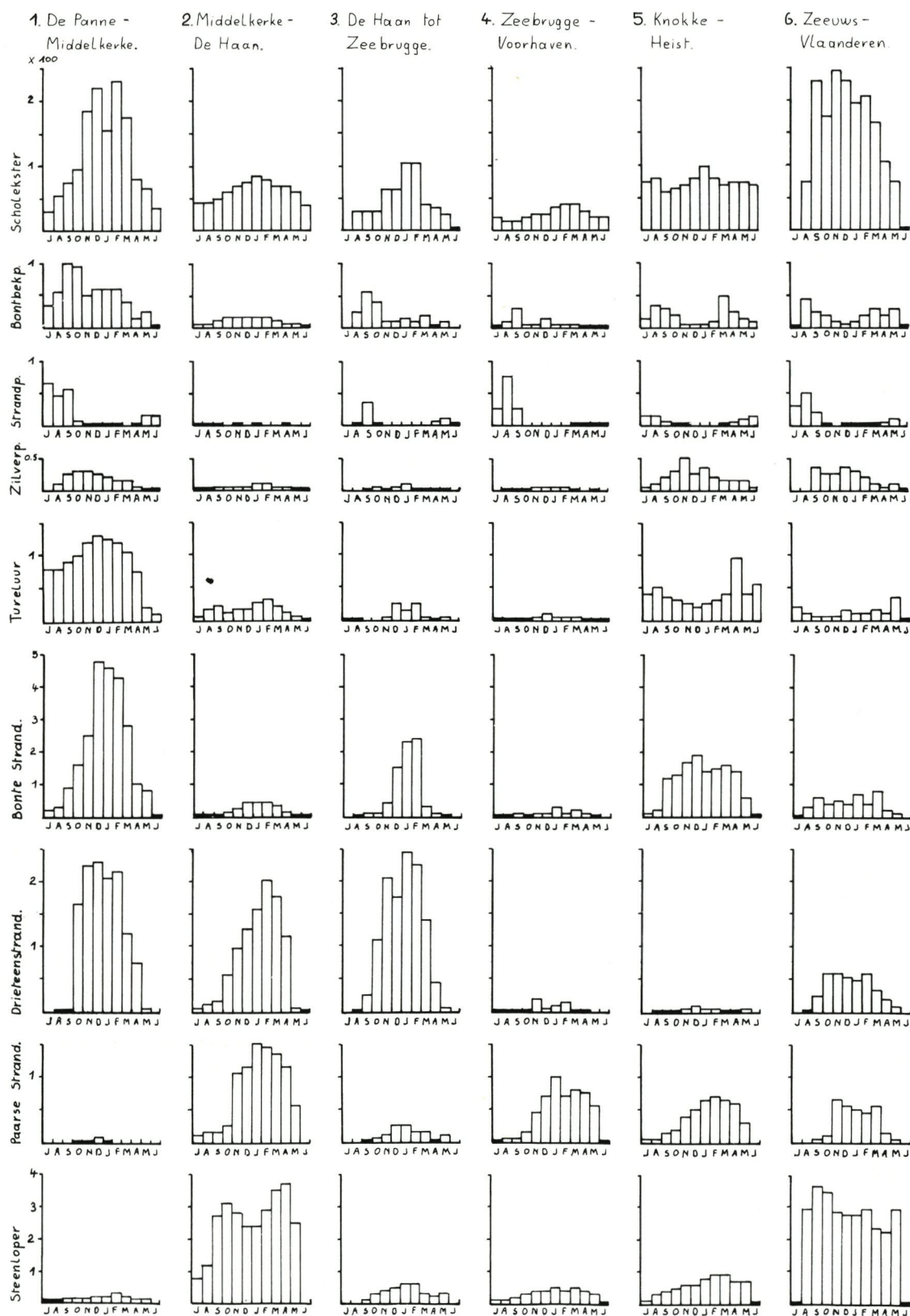

■ GELIEVE HIERONDER NIETS TE SCHRIJVEN: BESTEMD VOOR OPTISCH SCHRIFT

GELIEVE HIERONDER NIETS TE SCHRIJVEN: BESTEMD VOOR OPTISCH SCHRIFT ■

Tabel 6: De resultaten van de waadvogeltellingen uitgevoerd tussen 1 juli 1972 en 30 juni 1977 op het traject 6, Belgisch-Nederlandse grens tot de veerhaven van Breskens.

Soort		jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maa.	apr.	mei	jun.
Scholekster	M	45	83	283	260	287	254	239	296	210	130	127	3
<i>Haematopus ostralegus</i>	X	.	75	230	177	247	230	196	207	165	104	74	.
Kluut	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
<i>Recurvirostra avosetta</i>	X	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Kleine Plevier	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
<i>Charadrius dubius</i>	X	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Bontbekplevier	M	10	50	84	43	21	35	17	40	83	92	49	3
<i>Charadrius hiaticula</i>	X	.	43	24	19	12	7	10	18	30	18	29	.
Strandplevier	M	50	100	37	2	—	1	2	1	2	6	22	—
<i>Charadrius alexandrinus</i>	X	30	52	18	2	.	.	.	.	.	5	12	.
Woestijplevier	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Charadrius leschenaultii</i>	X	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Morinelplevier	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Charadrius morinellus</i>	X	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Goudplevier	M	2	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Pluvialis apricaria</i>	X	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Zilverplevier	M	—	—	74	52	39	46	58	62	28	7	32	1
<i>Pluvialis squatarola</i>	X	.	.	37	24	27	33	28	22	9	5	9	.
Kievit	M	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
<i>Vanellus vanellus</i>	X	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Kanoetstrandloper	M	—	5	47	4	16	9	28	54	1	4	47	—
<i>Calidris canutus</i>	X	.	.	17	2	8	6	10	16	1	3	15	.
Drieteenstrandloper	M	—	3	57	107	87	106	117	110	55	53	22	—
<i>Calidris alba</i>	X	.	2	23	58	59	54	52	58	37	19	8	.
Kleine Strandloper	M	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Calidris minuta</i>	X	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Temmincks Strandloper	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Calidris temminckii</i>	X	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Krombekstrandloper	M	—	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Calidris ferruginea</i>	X	.	.	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Paarse Strandloper	M	—	—	7	24	58	36	47	40	34	36	18	—
<i>Calidris maritima</i>	X	.	.	3	10	41	29	26	22	29	15	5	.
Bonte Strandloper	M	25	35	116	74	93	84	160	100	240	26	31	—
<i>Calidris alpina</i>	X	.	27	61	40	49	39	72	43	76	17	12	.
Kemphaan	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Philomachus pugnax</i>	X	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Bokje	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Lymnocyptes minimus</i>	X	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Watersnip	M	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Gallinago gallinago</i>	X	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Grutto	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Limosa limosa</i>	X	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Rosse Grutto	M	—	1	20	6	2	2	1	3	—	—	4	—
<i>Limosa lapponica</i>	X	.	.	15	5	1	.	.	2	.	.	3	.
Regenwulp	M	21	6	2	—	—	—	—	—	—	4	6	—
<i>Numenius phaeopus</i>	X	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	3	.
Wulp	M	—	5	2	10	6	17	12	16	25	2	2	—
<i>Numenius arquata</i>	X	.	.	.	3	3	4	5	5	6	.	.	.
Zwarte Ruiter	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Tringa erythropus</i>	X	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Tureluur	M	30	20	5	9	12	30	15	21	16	14	124	3
<i>Tringa totanus</i>	X	19	10	4	5	7	15	11	12	13	10	36	.
Groenpootruiter	M	1	1	6	1	—	—	—	—	—	—	11	—
<i>Tringa nebularia</i>	X	.	.	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Witgatje	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Tringa ochropus</i>	X	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Bosruiter	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Tringa glareola</i>	X	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Oeverloper	M	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—
<i>Actitis hypoleucos</i>	X	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Steenloper	M	5	336	497	451	373	365	370	369	298	319	350	4
<i>Arenaria interpres</i>	X	4	290	365	339	276	273	270	286	227	224	293	.
Grauwe Franjepoot	M	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Phalaropus lobatus</i>	X	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Rosse Franjepoot	M	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Phalaropus fulicarius</i>	X	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Totaal aantal tellingen		2	3	5	6	7	5	7	7	5	6	5	1

Figuur 2: Vergelijkend talrijheidspatroon, op basis van de gemiddelde aantallen per maand 1972 - 1977, van 9 belangrijke soorten waadvogels, ingedeeld volgens de 6 teltrajecten. Let op de afwijkende schaal voor Bonte Strandloper en Steenloper!

Er wordt bij laag tij gefoerageerd op de golfbrekers, de strekdammen van de uitwateringskanalen en de veerhaven, op het strand en op de slikjes van de Zwarte Polder.

In de winter 1973-74 werd het zacht en geleidelijk zeewaarts glooiend dwarsprofiel van het strand door hevige decemberstormen gewijzigd.

Een deel van het zand aan de voet van de dijk en duin werd zeewaarts verplaatst en kwam op de benedenhelft van de golfbrekers terecht.

Op sommige plaatsen reikte die zandbult zelfs tot voorbij het zeewaartse einde van de golfbreker, zodat men bij laag tij droogvoets tussen de golfbrekers en de zee lopen kon.

Deze situatie, die zich in de loop van de daarop volgende maanden herstelde, had een tijdelijke daling van de draagkracht van het traject voor de Paarse Strandloper en de Steenloper voor gevolg.

2.6.2. De resultaten van de waadvogeltellingen 1972 - 1977

Zie Tabel 6.

2.6.3. Bespreking bij enkele soorten.

Scholekster. Deze soort foerageert hoofdzakelijk op de golfbrekers, op de slikjes van de Verdrongen Zwarte Polder en op enkele slibrijke strandjes nabij de afwatering van Nieuwesluis.

Bontbekplevier. Deze soort foerageert op de slikken en de zandstranden.

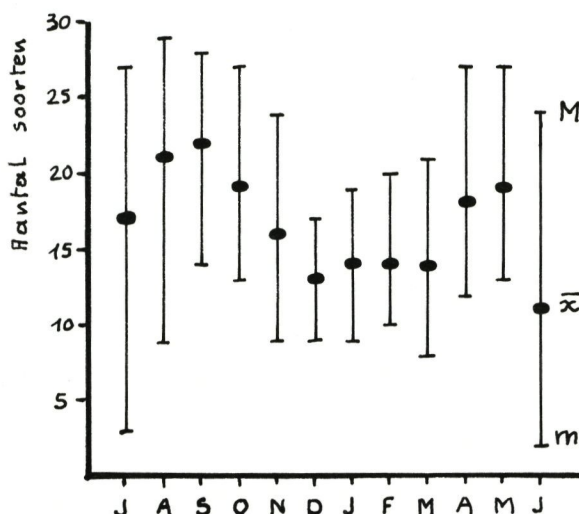
Strandplevier. Concentraties Strandpleviertjes werden vooral waargenomen op het slik van de Verdrongen Zwarte Polder. In april en mei werden steeds paartjes gezien op het strand in de oostelijke helft van het gebied.

Zilverplevier. Deze soort foerageert voornamelijk op de slikken en de zandstranden, incidenteel op een golfbreker.

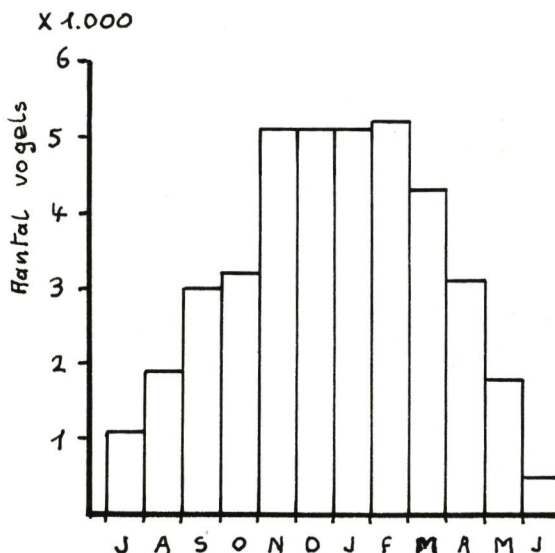
Steenloper. De Steenloper werd slechts zelden gezien op de slikken van Verdrongen Zwarte Polder. Een enkele keer ziet men een Steenloper in de hoogwaterlijn voedsel zoeken, en langs de smalle stranden ten oosten van Nieuwesluis foerageren troepjes Steenlopers en enkele Paarse Strandlopers ook op de basaltglooiingen aan de voet van de dijk.

2.7. De zes trajecten in het algemeen.

Bij het overlopen van de tabellen 1 tot 6 en figuur 2 valt het op dat de waadvogelgemeenschappen in elk van de 6 trajecten uitgesproken eigen kenmerken vertonen wat soortensamenstelling en aantalsverloop betreft. Zelfs trajecten die op het eerste gezicht goed vergelijkbaar zijn zoals Oostende, Blankenberge en Zeeuws-Vlaanderen, alle drie zandstranden met golfbrekers, verschillen opvallend. Zeeuws-Vlaanderen wordt beïnvloed door uitwisseling met vogels van de

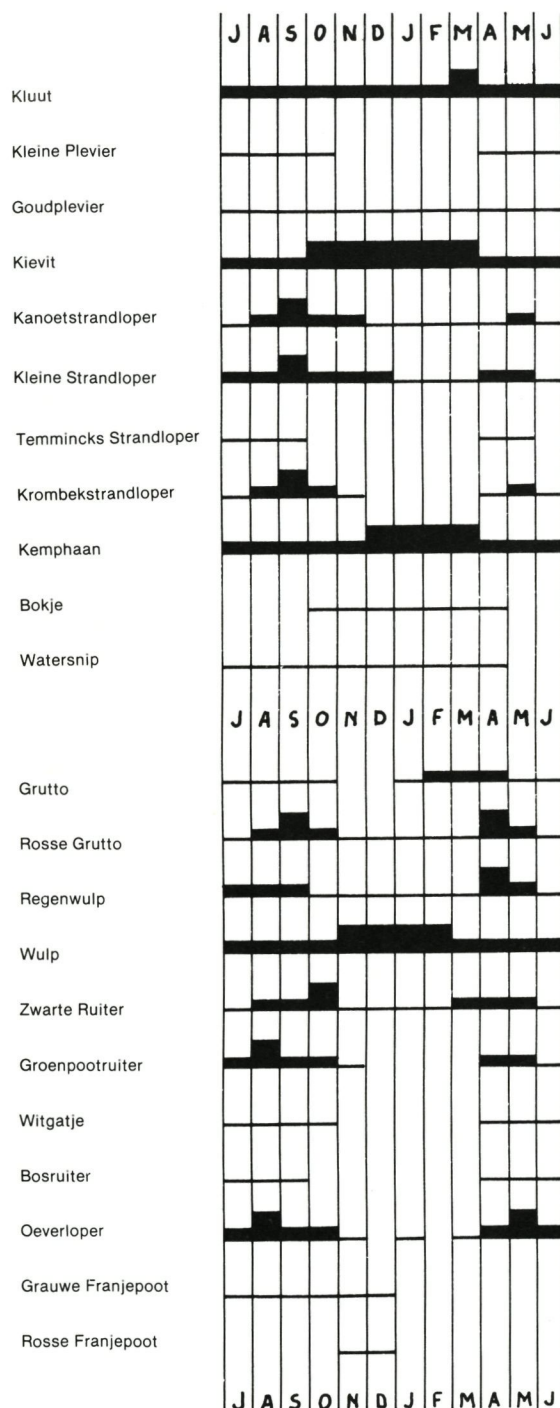

Figuur 3: Het maximum (M), het gemiddeld ($\bar{x}$) en het minimum (m) aantal soorten waadvogels per maand, berekend over de 6 trajecten voor de periode 1972-1977.

Figuur 4: Het verloop van het gemiddeld aantal waadvogels per maand tussen de Panne en Breskens voor de periode 1972 - 1977.

slikplaten van de Westerschelde. Oostende is een puur strand en golfbrekermilieu met als kensoorten, Scholekster, Steenloper en Paarse Strandloper. Blankenberge herbergt veel Drieteenstrandlopers maar is overigens kwalitatief verarmd door het wegvallen van het slik van de spuikom maar nog altijd bestaat een intense uitwisseling tussen het strand en de polder van Uitkerke waardoor zich onder andere een groep overwinterende Bonte Strandlopers kan handhaven. Nieuwpoort en omgeving herbergt voor een aantal soorten, relatief grote groepen overwinteraars uit het slikmilieu (Bontbekplevier, Tureluur en Bonte

Figuur 5: Schema van doortrek- en overwinteringspatronen van 22 soorten waadvogels in de kuststreek tussen De Panne en Breskens.

Strandloper) en op het strand (Drieteenstrandloper). Het Zwin onderscheidt zich dan weer door een opvallende soortenrijkdom en een belangrijke slaappleaatsfunctie. Voor de voorhaven van Zeebrugge was de beste waadvogeltijd helaas voorbij toen onze tellingen gestart zijn, hierdoor kregen de resultaten een fragmentair karakter.

Figuur 3 geeft een goed overzicht van de verschillen in soortenrijkdom in de loop van een jaar. De „rijke” doortrekperiodes juli - november (gemiddeld 16 tot 22 soorten) en april - mei (gemiddeld 18-19 soorten) springen in het oog evenals de „arme” wintertijd december - maart (13 - 14 soorten). Maar kan echter ook al sterke trekbewegingen te zien geven! Juni valt met 12 soorten net onder de wintertijd. Hierbij valt nog te noteren dat het Zwin, met zijn hoge waarnemingsdichtheid en gediversifieerd milieu, zonder uitzondering de maximumwaarden bezet. De Haan - Zeebrugge valt bijna volledig op de minimumwaarden terug. Globaal kwantitatief (Figuur 4) is de periode november - februari het belangrijkste met gemiddeld ruim 50.000 waadvogels tussen De Panne en Breskens.

3. DE SOORTBESPREKING

In de periode 1972 - 1979 werden 33 soorten waadvogels waargenomen. Hiervan is er 1 dwaalgast (Woestijnplevier) en 10 zoetwater-soorten waarvan het voorkomen aan de Noordzeekust niet zo representatief is. Het betreft: Kleine Plevier, Morinelplevier, Goudplevier, Kievit, Temmincks Strandloper, Bokje, Watersnip, Grutto, Witgatje en Bosruiter.

Hieronder wordt aan 22 waadvogels een soortbespreking gewijd, die in samenhang met de tabellen 1 tot en 7 en de figuren 2 en 5 moeten gelezen worden. Voor het samenstellen van deze besprekingen werd tevens gebruik gemaakt van volgende bronnen: Glutz von Blotzheim *et al.* (1975, 1977), Piersma *et al.* (1980) en Prater (1981a). Een gebied, dat maximaal een kuststrook van 25 km mag omvatten, wordt beschouwd als zijnde van internationaal belang als het minstens 1 % van de Westeuropese populatie van een bepaalde soort bevat (Prater, 1981b). Waar het toepasselijk is wordt hierop gewezen.

De opgegeven aantallen in de soortbespreking (bv. 50 - 170 ex.) zijn aantalsschattingen voor de Westvlaamse kuststrook, gebaseerd op de tabellen 1 - 5 en 7. De bovengrens van die schatting moet reeds als een uitzonderlijk maximum beschouwd worden.

3.1. Scholekster.

De Scholekster bezit een noordelijk winterareaal: ruim 90 % overwintert in de Waddenzee, de Delta en de Britse Eilanden.

De gestage toename in West-Europa in 1973-

	1975	1976	1977	1978	1979
Scholekster <i>Haematopus ostralegus</i>	(—)	682	520	497	866
Kluut <i>Recurvirostra avosetta</i>	(—)	—	15	41	4
Bontbekplevier <i>Charadrius hiaticula</i>	(—)	49	72	86	49
Strandplevier <i>Charadrius alexandrinus</i>	(—)	—	1	—	—
Zilverplevier <i>Pluvialis squatarola</i>	(—)	75	113	101	114
Kievit <i>Vanellus vanellus</i>	(—)	—	110	—	—
Kanoetstrandloper <i>Calidris canutus</i>	(—)	—	—	—	18
Drieteenstrandloper <i>Calidris alba</i>	520	307	658	701	939
Kleine Strandloper <i>Calidris minuta</i>	(—)	—	3	3	—
Paarse Strandloper <i>Calidris maritima</i>	331	315	320	299	281
Bonte Strandloper <i>Calidris alpina</i>	(—)	837	1.456	915	1.136
Kemphaan <i>Philomachus pugnax</i>	(—)	230	260	750	—
Bokje <i>Lymnocryptes minimus</i>	(—)	—	—	3	—
Watersnip <i>Gallinago gallinago</i>	(—)	—	—	7	—
Rosse Grutto <i>Limosa lapponica</i>	(—)	—	1	—	10
Wulp <i>Numenius arquata</i>	(—)	480	1.350	1.017	886
Zwarte Ruiter <i>Tringa erythropus</i>	(—)	—	1	2	1
Tureluur <i>Tringa totanus</i>	(—)	279	108	81	234
Witgatje <i>Tringa ochropus</i>	(—)	—	—	—	1
Steenloper <i>Arenaria interpres</i>	420	524	671	751	794
Totaal	(—)	3.778	5.659	5.254	5.333

Tabel 7: Resultaten van de simultane half-januaritellingen 1975 - 1979 op het Westvlaamse Noordzeestrand met inbegrip van de IJzermonding en het Zwin.

1981 werd ook op onze kust vastgesteld, het meest spectaculair aan de IJzermonding.

De Scholekster is een algemene jaarvogel waarvan het aantalsverloop een regelmatige winterpiek (500 tot 1.000 ex.) vertoont in alle trajecten. Hierbij is het verschil tussen de Westkust, met een piek van november tot maart, en Zeeuws-Vlaanderen, met een piek van september tot maart opvallend. Deze beide trajecten herbergen tevens de grootste aantallen. Het aantalsverloop van pleisterende vogels weerspiegelt geen doortrekperiodes in herfst en lente. Kunnen de zeetrekters hier meer informatie over brengen?

3.2. Kluut.

Naast de 35.000 Kluten die in West-Europa, zuidwaarts vanaf Frankrijk (Bretagne), overwinteren vindt men nog substantiële aantallen in het Middellands Zeegebied en in de noordelijke helft van Afrika. Zachte winters geven aanleiding tot het overwinteren in de Waddenzee en de Delta.

Aan onze kust is de Kluut enkel in het Zwin, het jaar rond, een regelmatige verschijning met doortrekpieken van september tot december (20 tot 175 ex.; uitzonderlijk 540 pleisterende ex. op 4 december 1970 in het Zwin) en van maart tot mei (70 tot 400 ex.). De maximale concentraties overschrijden de 1%-norm (260 vogels): het Zwin is dan van internationale betekenis voor de Kluut.

3.3. Bontbekplevier.

Alhoewel ruim 30.000 Bontbekplevieren in West-Europa overwinteren bevindt de hoofdmacht zich op het Afrikaanse continent met op Banc d'Arguin (Mauretanië), de tropische tegenhanger van de Waddenzee, alleen al 100.000 ex. De West-europese broedvogels overwinteren grotendeels in West-Europa. De hoognoordelijke populaties uit Groenland, IJsland, Scandinavië en de U.S.S.R. brengen de winter door vanaf het Iberisch schiereiland tot Zuid-Afrika.

Alhoewel de Bontbekplevieren in West-Europa uit een enorm gebied afkomstig zijn er wel degelijk enige geografische variatie optreedt wordt er naast de nominaatvorm, de Zuidelijke Bontbekplevier *C. h. hiaticula* slechts één ondersoort onderscheiden. Het gaat om de hoognoordelijke broedvogels uit Scandinavië en de U.S.S.R. die traditioneel tot de ondersoort *Charadrius hiaticula tundrae*, de Noordelijke Bontbekplevier, gerekend worden.

Aan onze kust noteren we de najaarstrek van juli tot oktober, met een hoogtepunt in augustus-september waar 200 tot 500 vogels bij betrokken zijn. Van november tot februari overwinteren tot 100 ex., het talrijkst rond de IJzermonding. Dertig jaar geleden werden als wintergast slechts enkelingen genoteerd te Nieuwpoort, Zeebrugge en het Zwin. De voorjaarstrek gebeurt in twee doortrekgolven. We vinden een eerste piek, soms in februari maar meestal in maart (100 - 300 ex.).

Deze wordt veroorzaakt door de Westeuropese overwintelaars, op weg naar hun broedgebieden vanaf de Delta tot Zuid-Scandinavië. Na een dieptepunt in april volgt een tweede doortrekgolf in mei (50 - 150 vogels) die kan doorlopen tot de eerste decade van juni. Begin juni kunnen zich aan de kust plaatselijk nog concentraties van 50 tot 70 vogels ophouden. Deze tweede voorjaarspiek weerspiegelt de rush van de Afrikaanse overwintelaars naar de broedgebieden van het hoge noorden. Het is in die tweede doortrekgolf dat men moet uitkijken naar de Noordelijke Bontbekplevier.

Het doortrekpatroon van de Bontbekplevier illustreert een trend die bij meer soorten voorkomt en waarbij de westelijke, maritiem geöriënteerde najaarstrek kwantitatief belangrijker is dan de voorjaarstrek, die sneller en oostelijker, continenter verloopt.

3.4. Strandplevier

De Strandplevier overwintert met 5.000 ex. op de Atlantische kusten van Frankrijk, Spanje en Portugal en verder in veel belangrijker aantallen in het bekken van de Middellandse Zee en in Afrika.

De najaarstrek verloopt van juli tot september (100 tot 300 ex.) met doortrekpieken die verschillen van traject tot traject en aflopend tot in oktober. In tegenstelling tot de voorgaande decennia werden in de jaren zeventig zeer regelmatig winterwaarnemingen genoteerd van november tot maart. Dit betrof telkens enkelingen en groepjes tot 5 ex. De Belgische kust vormt hiermee de noordgrens van het winterareal in West-Europa. De voorjaarstrek verloopt in april-mei met 20 tot 70 ex. De soort blijft 's zomers aanwezig als broedvogel in Nieuwpoort, Zeebrugge, het Zwin en sporadisch te Blankenberge.

3.5. Zilverplevier

Tussen de Waddenzee en Portugal overwinteren ruim 50.000 Zilverplevieren. Daarnaast verblijven aanzienlijke aantallen op het Afrikaanse continent. Alle vogels zijn afkomstig uit de broedgebieden uit het noorden van de U.S.S.R.

De tellingen van pleisterende vogels op onze kust laten niet toe om de doortrekperiodes aan te geven. De aantallen lopen gestadig op vanaf juli - augustus tot een maximum in november (100 tot 250 ex.) waarna de winterpopulatie (50 tot 170 ex.) langzaam afneemt tot in mei. De beste plaatsen voor de Zilverplevier zijn de Westkust, het Zwin en Zeeuws-Vlaanderen. In vergelijking met de zestiger jaren is deze soort toegenomen, wat in overeenstemming is met de Westeuropese trend.

3.6. Kanoetstrandloper

De Kanoetstrandloper overwintert in West-

Europa, voornamelijk op de Britse Eilanden, met 350.000 ex. Ruim even zoveel worden aangetroffen op Banc d'Arguin, terwijl tot in Zuid-Afrika groepen overwintelaars aanwezig zijn. Pas in de jaren zeventig heeft men de geografische herkomst van deze Kanoeten kunnen achterhalen. Het blijkt dat de Westeuropese wintergasten broedvogels zijn uit Groenland en arctisch Canada terwijl de vogels in Afrika afkomstig zijn uit Siberië. Tijdens de trek kunnen in West-Europa dus vogels uit beide continenten voorkomen.

De Kanoetstrandloper vertoont op onze kust een zeer constant patroon in zijn voorkomen. Hij trekt zuidwaarts vanaf juli tot in november met een zeer duidelijk hoogtepunt in september (60 tot 170 ex.). Van december tot april zijn de aantallen onbeduidend, met uitzondering van Zeeuws-Vlaanderen waar de invloed speelt van de overwinterende populatie op de Hoge Platen in de Westerschelde die maximaal 2.800 vogels omvat (Beyersbergen *et al.*, 1979). Tenslotte wordt in mei zeer duidelijke terugtrek naar het noorden waargenomen (20 tot 130 ex.).

3.7. Drieteenstrandloper

Deze soort overwintert op de Atlantische kusten vanaf de Noordzee tot Zuid-Afrika, zeer sterk verspreid over de zandstranden. De Westeuropese wintergasten zijn afkomstig uit Spitsbergen en de Aziatische broedgebieden terwijl de Afrikaanse vogels in de broedtijd op Groenland thuishoren. In West-Europa telde men 20.000 vogels, waarvan de helft in Groot-Brittannië te vinden is.

Vanaf juli komt de najaarstrek op gang, maar tot september blijven de aantallen doorgaans zeer laag. Van oktober tot maart is een grote groep overwintelaars aanwezig met een mid-winter maximum van 500 tot 900 ex. voor de hele West-vlaamse kuststrook. Dit vertegenwoordigt 2,5 tot 4,5 % van de Westeuropese winterpopulatie. Geen enkele andere waadvogel haalt in onze regio zo'n hoge score! De twee talrijke centra, Koksijde - Raversijde en Bredene - Blankenberge zijn elk op zich van internationaal belang (1 % - norm bedraagt 150 ex. voor de winterperiode). In april zijn de aantallen reeds sterk gedaald om in mei helemaal weg te smelten. Het is zeer opmerkelijk dat noch in het najaar, noch in het voorjaar doortrekpieken van pleisterende vogels zijn aan te geven. Nochtans moet er in die periodes sterke passage van Drieteentjes zijn. Hier opnieuw zou beroep kunnen gedaan worden op de zeetrekters om meer informatie te brengen.

3.8. Kleine Strandloper

De Kleine Strandloper trekt, vanaf zijn arctische broedgebieden, in een breed front over Europa.

De kustlijnen worden nauwelijks gevolgd. Hij overwintert vanaf het Middellands Zeegebied en is verder in heel Afrika zowel in het binnenland als aan de kust aan te treffen. Het is een soort met een brede ecologische amplitude en niet zeldzaam in zoute of brakke milieu's. Alhoewel het winterareaal een uitgesproken Midderraan-Afrikaans karakter draagt komen van Frankrijk tot Portugal toch nog 3.000 kleine Strandlopers voor met verder noordelijk nog enkelelingen aan de Belgische kust en in Groot-Brittanië.

Alleen in het Zwin is de Kleine Strandloper een zeer regelmatige en talrijke gast met een najaarstrek vanaf juli, culminerend in september (10 tot 100 ex.) en uitdeinend tot november - december. De voorjaarsdoortrek in april - mei (5 - 10 ex.) is veel minder opvallend.

3.9. Krombekstrandloper

De Krombekstrandloper heeft het jaar rond, een nadrukkelijk oostelijk aspect in zijn verspreiding. Deze soort overwintert op het Afrikaanse continent, vrijwel uitsluitend ten zuiden van de Sahara. Het is overwegend op de najaarstrek dat de Krombek in West-Europa verschijnt, in het voorjaar trekken ook deze vogels via de veel belangrijker oostelijke route naar de broedgebieden ten oosten van de Oeral. In jaren met een zeer geslaagd broedseizoen en bepaalde weersomstandigheden boven Noord-Europa trekken grote aantallen juvenielen westelijker waardoor de omvang van de najaarstrek in West-Europa van jaar tot jaar sterk kan verschillen.

De herfst van 1969 droeg zo'n invasieachtig karakter (Kuyken & Burggraave, 1971). Op onze kust beleven we de najaarstrek van juli tot november met als hoogtepunt september (20 tot 130 ex.). De lentedoortrek in mei is beduidend zwakker (10 tot 30 vogels).

3.10 Paarse Strandloper

De Paarse Strandloper is buiten de broedtijd een milieuspecialist van natuurlijke en kunstmatige rotskusten. Deze biotoop is voor waadvogels meer winterhard dan slik omdat ook bij vorst de invertebratenfauna als voedsel bereikbaar blijft. In het slik graven prooidieren zich dieper in en worden onbereikbaar voor waadvogels. Bovendien valt een slikplaat bij eb uren droog en kan er ijsvorming optreden. Bij rotskusten overheerst vaak een verticaal element met een voortdurend inslaande branding die ijsvorming voorkomt. Rotskustbewonende waadvogels kunnen daardoor véél noordelijker blijven overwinteren dan slikbewonende soorten, zelfs in streken met gemiddelde januari-temperaturen tussen 0° en -10° C! Dit is in de Stille Oceaan het geval met *Haematopus bachmani*, *Aphriza virgata*, *Calidris ptilocnemis* en *Arenaria melanocephala* die vanaf de Aleoeten en Alaska blijven overwinteren. In de

Atlantische Oceaan wordt die niche slechts ingenomen door één enkele soort: de Paarse Strandloper. Ze komt voor vanaf Zuidwest-Groenland en de Moermanskusten (U.S.S.R.) en in zeer aanzienlijke aantallen op IJsland en in Noorwegen en reeds minder talrijk op de Britse Eilanden. Bretagne (Frankrijk) vormt al de zuidgrens van het winterareaal.

Op onze kuststrook komt de Paarse Strandloper ieder jaar aan in juli, maar tot half-oktober lopen de aantallen nauwelijks op. Samenhangend met dat uitgesproken noordelijk winterareaal stellen we dus een sterk verlate aankomst vast in het Noordzeebekken. Van november-december tot half-april zijn de grootste aantallen aanwezig met een midwinterpiek van 280 tot 330 vogels. Van half-april tot eind-mei vindt de wegtrek plaats. Juni-waarnemingen zijn uiterst zeldzaam. De Paarse Strandloper is op de Westvlaamse Noordzeekust toegenomen van 100-180 ex. in 1968-1970 tot 280-330 ex. in 1975-1979.

3.11 Bonte Strandloper

Ondanks de dalende trend is de Bonte Strandloper nog altijd overduidelijk de talrijkste waadvogel in de Atlantische trekroute. In West-Europa overwinteren ruim 1.200.000 vogels en op Banc d'Arguin, het zuidpunt van het winterareaal, nog een 800.000. De Bonte Strandloper is een van de zeldzame waadvogelsoorten met een uitgesproken geografische variatie: in het bijna aaneengesloten broedgebied doorheen Eurazië en Noord-Amerika worden bijna uitsluitend 5 ondersoorten onderscheiden, waarvan niet minder dan 3 in West-Europa voorkomen.

In België komt zowel de Noordelijke Bonte Strandloper *C. a. alpina* als de Zuidelijke Bonte Strandloper *C. a. schinzii* voor, doch de overwintelaars bestaan bijna uitsluitend uit de eerstgenoemde ondersoort. De mid-winterpiek van december tot februari schommelt tussen de 800 en de 1500 vogels met de IJzermonding, Blankenberge en het Zwin als herkenbare talrijkeheidscentra doch met sterk verschillend aantalsverloop. Bij vorstvlucht in volle winter kunnen de aantallen plots nog gevoelig stijgen. Datzelfde fenomeen kunnen we ook bij de Tureluur waarnemen, maar het ontbreekt bij de Steenloper en de Paarse Strandloper.

3.12 Kemphaan

De Kemphaan overwintert in Afrika vanaf de Sahelzone, waar enorme concentraties voorkomen, tot de Kaapprovincie. In West-Europa zijn dan nauwelijks 3.000 tot 4.000 vogels aanwezig. De Kemphaan zou als zoetwatersoort in dit verhaal over kust-waadvogels nauwelijks ter sprake komen, ware het niet dat het Zwin een zeer belangrijke winterslaapplaats herbergt die van 200 tot 900 vogels omvat en die in Westeuropes

verband duidelijk van internationale betekenis is! De 1%-norm bedraagt 50 vogels (winterperiode).

3.13. Rosse Grutto

In West-Europa overwinteren 100.000 Rosse Grutto's naast ruim een half miljoen op Banc d'Arguin. Dit is een kustgebonden soort die evenals de Kanoetstrandloper sterk geconcentreerd voorkomt in welbepaalde geschikte wadgebieden en estuaria maar tussenin over grote afstanden afwezig kan zijn. Vandaar dat beide soorten als wintergast op onze kust, van december tot maart praktisch ontbreken. De doortrekperiodes zijn bij deze soorten dan wel des te scherper af te lijnen.

De Rosse Grutto trekt door van juli tot november met een hoogtepunt in september (20 tot 180 vogels). In het voorjaar is er zeer sterke terugtrek in april (40 tot 300 ex.), aflopend in mei. Dit is, samen met o.m. de Regenwulp, een van de zeer weinige soorten waarbij de groep pleisterende vogels in de lente belangrijker is dan in de herfst.

3.14. Regenwulp

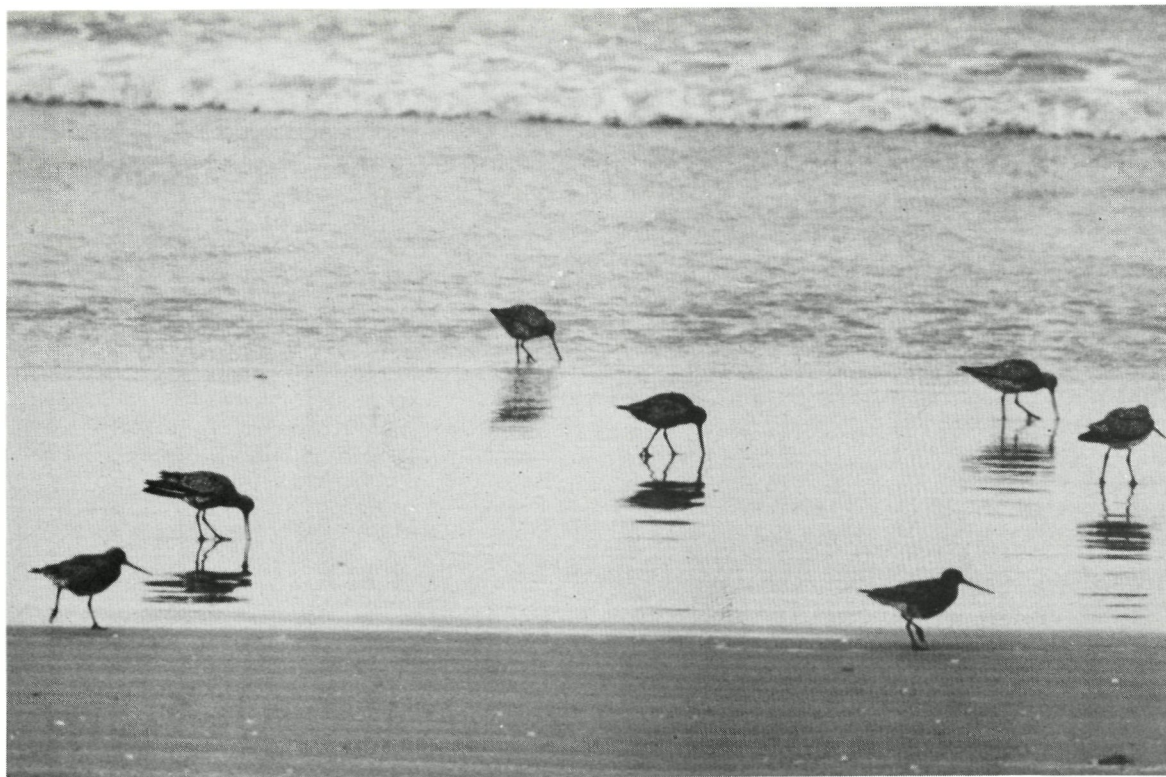
De voornaamste winterkwartieren van de Regenwulp vinden we terug ten zuiden van de Sahara, nogal kustgebonden tussen Mauretanië en Zuid-

Afrika. Kleine aantallen overwinteren noordelijker, met enkelingen tot in het Noordzeebekken toe.

Aan onze kust start de najaarstrek onmiddellijk op volle sterkte in juli - augustus (40 tot 200 ex.) en aflopend in september met nakomers in oktober. Van november tot februari worden incidenteel 1 of 2 ex. gemeld. In maart krijgen we de eerste tekenen van terugtrek die in april een optimum bereikt met 220 tot 700 ex. en uitloopt tot in mei. De slaapplek in het Zwin weegt zeer zwaar door in deze cijfers. Deze site is duidelijk van internationaal belang vermits de 1%-norm voor de doortrekperiodes 500 ex. bedraagt.

3.15. Wulp

Net als de Scholekster heeft de Wulp een noordelijk winterareaal met bijna 300.000 vogels in de Waddenzee, het Deltagebied en de Britse Eilanden en nog slechts kleinere aantallen zuidelijker, tot op het Afrikaanse continent toe. Op het Noordzeestrand komen het jaar rond, incidenteel, groepen voor tot maximaal 70 ex., maar alleen in de IJzermonding, de voorhaven van Zeebrugge en het Zwin kon de soort regelmatig voedselzoekend worden aangetroffen. Het overgrote deel van de Wulpen verkiest tijdens de dag de polders om te foerageren en

Bij massale trek over zee kunnen kortstondig groepen Rosse Grutto's op het strand worden waargenomen.

Foto: H. d'Udekem d'Acoz & P. Dezutter.

concentreert zich 's avonds op de slaappleatsen rond de IJzermonding, de polder van Uitkerke, de voorhaven van Zeebrugge en het Zwin. Van begin mei tot half-juni zijn zeer weinig Wulpen in de kuststreek aanwezig. Half-juni start de vroeg-zomertrek die overgaat in echte herfsttrek, overwintering en voorjaarstrek, zonder dat hierin duidelijke periodes zijn af te bakenen.

Terwijl aan de Westkust de grootste aantallen aanwezig zijn van juli tot december (500 tot 1.000 ex.) vertoont de Zwinslaappleats zijn mid-winterpiek van november tot februari (800 tot 1.800 ex.). Het grootste aantal simultaan getelde Wulpen in de kuststreek bedroeg 2.470 ex. op 13 januari 1980 (Becuwe, 1981).

3.16 Zwarte Ruiter

Terwijl een 500 Zwarte Ruiters in West-Europa overwinteren vinden we de hoofdmacht terug tussen de Sahel en het Evenaarsgebied.

De najaarstrek verloopt van juli tot november met in het Zwin een hoogtepunt in oktober (40 ex.). Die oktober-piek vinden we ook terug aan de Oosterschelde (Wolff, 1973) en in de Viconia-Kleiputten te Stuivekenskerke-Diksmuide (Debruyne *et al.*). Van december tot februari worden

enkelingen waargenomen. De voorjaarstrek verloopt van maart tot mei, met een hoogtepunt in april (20 ex.).

3.17. Tureluur

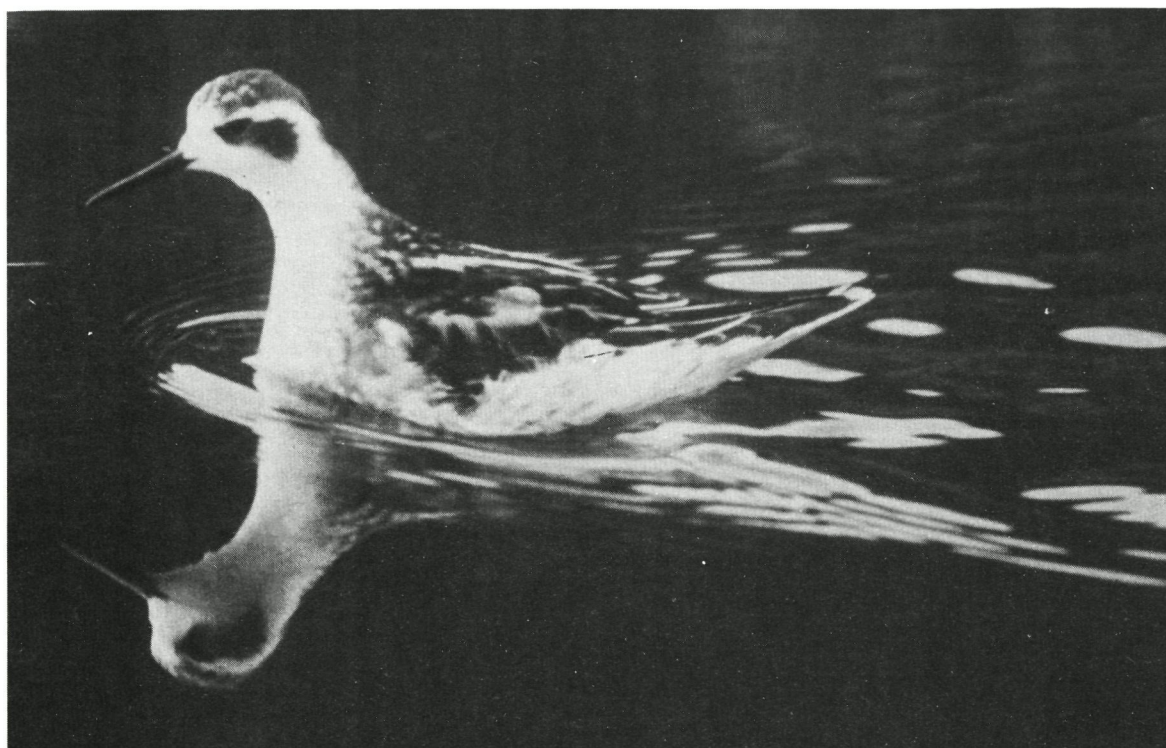
Het winterareaal strekt zich uit van IJsland tot Noordwest-Afrika met ca 150.000 vogels in West-Europa en o.a. tot 100.000 ex. op Banc d'Arguin. Naast de Bonte Strandloper is de Tureluur een tweede soort waarvan de geografische variatie zeer complex is.

De IJslandse Tureluur *T. t. robusta*, overwintert op IJsland, de Britse Eilanden en op de continentale kusten van Denemarken tot Noord-Frankrijk. De winterkwartieren van de West-Europese broedvogels *T. t. totanus* strekken zich uit van de Britse Eilanden en Denemarken tot Noord-Afrika terwijl de Tureluurs uit Scandinavië (eveneens *T. t. totanus*) tot de Evenaar trekken. De Tureluur kan het jaar rond worden vastgesteld, het talrijkst in de IJzermonding en het Zwin. Meestal worden de hoogste aantallen waargenomen van november tot maart, maar in het Zwin zijn augustus en april piekmaanden. Ons cijfermateriaal laat niet toe duidelijke doortrekperiodes aan te wijzen. Het mid-winterbestand op onze kust bedraagt 100 tot 300 vogels.

De kuststrook van Oostende tot Zeebrugge is van internationale betekenis voor de Steenloper.

Foto: M. Becuwe.

Grauwe Franjepoot: zeldzame doortrekker van juli tot december.

Foto: H. d'Udekem d'Acoz & P. Dezutter

3.18. Groenpootruiter

De Groenpootruiter trekt net als de andere *Tringa*-soorten in een breed front over het vasteland maar laat zich toch ook duidelijk stuwten langsheen de kustlijn en het komt, als bij de Zwarte Ruiter, ook tot concentraties in het zoute milieu. De Groenpootruiter heeft een veel zuidelijker winterareaal dan de Zwarte Ruiter, vermits hij overwintert tot in Zuid-Afrika. In West-Europa is hij, met de ca. 1.000 ex. in het ongerepte jaargetijde, nochtans iets talrijker dan de Zwarte Ruiter.

De najaarstrek loopt van juli tot november met een piek in augustus (45 ex.). Van december tot maart ontbreekt de soort volledig. In het voorjaar noteren we doortrek in april en vooral in mei (25 ex.).

3.19. Oeverloper

De Oeverloper overwintert — op weinig Europese uitzonderingen na — massaal in Afrika, ten zuiden van de Sahara.

Alhoewel de Oeverloper tot de uitgesproken zoetwatersoorten behoort kunnen wij in het zoutwatermilieu zeer goed het bekende trekverloop volgen. De najaarstrek verloopt van juli tot oktober met een hoogtepunt in augustus (130 ex.). Er liggen 1 november-, 1 januari- en 2

maartwaarnemingen voor. In de kustpolders wordt de soort wel regelmatig waargenomen — in zeer klein aantal — tijdens de wintermaanden. In het voorjaar verloopt de trek in april en vooral in mei (45 ex.).

3.20. Steenloper

De Steenloper overwintert reeds in klein aantal vanaf IJsland en Midden-Noorwegen en massaal vanaf het Noordzeebekken tot Zuid-Afrika.

De 40.000 Westeuropese wintergasten zijn overwegend broedvogels uit Groenland en Noordoost-Canada terwijl de Afrikaanse wintergasten thuishoren in de Euraziatische broedgebieden. Het is bij uitstek een soort met een uitgesproken kleinschalig verspreidingspatroon in veel verschillende kusttypes.

De aantallen lopen op van juli tot oktober om, al dan niet na een kleine daling rond de jaarwisseling, door te stoten naar een jaarmaximum van februari tot april (420 - 800 ex.). De wegtrek vindt plaats in mei en er zijn geregeld juni-waarnemingen. De kuststrook tussen Oostende en Zeebrugge (25 km) haalt net de 1%-norm die 500 vogels bedraagt en is dus van internationaal belang. Deze soort is op de Westvlaamse kust toegenomen van 325-370 ex. in 1968-1970 tot 420-800 ex. in 1975-1979.

Onafhankelijk van het aantalsverloop van pleisterende Steenlopers aan de kust stelde men vast dat de doortrek in het binnenland en aan de Beneden-Schelde plaatsvindt van juli tot september met een piek tussen 21 augustus en 10 september en in het voorjaar in april en vooral mei (Becuwe, 1971). De doortrekpieken betreffen wellicht vooral Euraziatische broedvogels. Aan de kust worden die pieken verdoezeld door de gestage opbouw en afbouw van de Groenlands-Canadese overwinterende populatie.

Aan de Belgische kust is de Steenloper dus een jaargast die globaal talrijker is in de tweede winterhelft wanneer golfbrekers een aantrekkelijker foerageermilieu zijn dan slikken (Becuwe, 1973). Het aantalsverloop in Zeeuws-Vlaanderen kan echter niet ingepast worden in deze interpretatie. We noteren hier een najaarspiek in september, globaal lagere aantallen in de tweede winterhelft en een doortrekpiek in mei. Ook de Scholekster is in Zeeuws-Vlaanderen een langere periode van het jaar talrijk aanwezig. Misschien speelt ook hier de invloed van uitwisseling met het slikmilieu van de Westerschelde die we ook bij de Kanoetstrandloper reeds aanstipten.

3.21. Grauwe Franjepoot

De enige waadvogelsoort die niet in de Atlantische trekroute overwintert maar dwars door het continent naar de Arabische Zee (Golf van Aden) trekt!

Aan onze kust is de Grauwe Franjepoot signaleerd van juli tot december, steeds als enkeling.

3.22. Rosse Franjepoot

De Rosse Franjepoot trekt zuidwaarts tot in de winterkwartieren op zee, voor de westkust van Afrika.

Deze soort werd herhaaldelijk waargenomen in november (1 - 3 ex.) en éénmaal in december.

Samenvatting

Dit artikel presenteert de resultaten van de intensieve waadvogelobservaties 1972 - 1979, uitgevoerd in de kuststreek tussen De Panne en Breskens. Dit gebied werd ingedeeld in 6 teltrajecten (Figuur 1) en voor elk traject afzonderlijk vindt men de resultaten in de Tabellen 1 tot 6. De simultane half-januaritellingen 1975 - 1979 zijn in Tabel 7 weergegeven.

Het valt op dat elk van de 6 trajecten uitgesproken eigen kenmerken vertoont met soortensamenstelling en aantalsverloop betreft. Kwantitatief is de periode november-februari het belangrijkste met gemiddeld ruim 5.000 waadvogels tussen De Panne en Breskens. Vervolgens wordt aan 22 soorten een aparte bespreking gewijd die de waarnemingen in een breder kader plaatsen. De Westvlaamse kuststrook blijkt voor de Kluut, de

Drieteenstrandloper, de Kemphaan, de Regenwulp en de Steenloper van internationaal belang te zijn.

Bibliografie

- Becuwe M., 1967. Steenlopers in Oostende. *Aythya* 6 (5): 18 - 26.
- Becuwe M., 1971. Het voorkomen van de Steenloper, *Arenaria interpres*, en de Paarse Strandloper, *Calidris maritima* in België en Zeeuws-Vlaanderen (Nederland). *Gerfaut-Giervalk* 61: 175 - 223.
- Becuwe M., 1973. Een ecologische interpretatie van het seizoenale talrijkeidspatroon van de Steenloper, *Arenaria interpres*, in België. *Gerfaut-Giervalk* 63: 281-290.
- Becuwe M., 1975. Het reservaat De IJzermonding te Nieuwpoort als doortrek- en overwinteringsgebied voor waadvogels. *Biol. Jb. Dodonaea* 43: 63 - 77.
- Becuwe M., 1981. De verspreiding en het gedrag van de Wulp, *Numenius arquata*, in de Westhoek. *Wielewaal* 47: 117 - 122.
- Beyersbergen R., J. de Zwart, B. Langeveld, 1979. De Hoge Platen - refugium voor watervogels in ons laatste open estuarium. *Watervogels* 4: 192 - 201.
- Burny J., 1973. *Waarnemingen in het Zwin (Knokke). Proeve van ecologische schets van zijn avifauna*. Verhandeling J. Kets - prijs: (153 pp.) Ongepubliceerd.
- Cramp S., K.E.L. Simmons (eds.), 1983. *The Birds of the Western Palearctic*, Vol. III. Oxford, Oxford University Press.
- Debruyne R., M. Espeel, S. Catteeuw, 1981. Avifauna van de kleiputten te Stuivekenskerke (West-Vlaanderen). *Wielewaal* 47: 101 - 115.
- De Roo A., P. Houwen, 1959. Bijdrage tot de kennis van het voorkomen der watervogels aan de IJzermonding. *Wielewaal* 25: 193 - 206.
- Duvigneaud J., J. Lambinon, 1963. Flore et végétation halophiles de la rive droite de l'estuaire del'Yser entre Lombardsyde et Nieuport. *Lejeunia* 17: 1 - 59.
- Glutz von Blotzheim U.N., K.M. Bauer, E. Bezzel, 1975. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*. Band 6. *Charadriiformes* (1 Teil). Wiesbaden, Akademische Verlagsgesellschaft.
- Glutz von Blotheim U.N., K.M. Bauer, E. Bezzel, 1977. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*. Band 7. *Charadriiformes* (2. Teil). Wiesbaden, Akademische Verlagsgesellschaft.
- Goetghebeur P., 1976. De vegetatie van de slikken en de schorren langs de IJzermonding te Nieuwpoort (Prov. West-Vlaanderen, België) van 1900 tot heden. *Biol. Jb. Dodonaea* 44: 163 - 177.
- Kuyken E., 1961. *Avifauna ten Noorden van Brugge*. Verhandeling J. Ketsprijs. Ongepubliceerd.
- Kuyken E., G. Burggraave, 1971. Een Krombekstrandloper (*Calidris ferruginea*) met twee weken teruggemeld op de Kleine Antillen (Am.). *Gerfaut-Giervalk* 61: 162 - 163.
- Lippens L., 1954. *Les oiseaux d'eau de Belgique*. Sint-Andries-Brugge, E. Vercruyssen - Vanhove.
- Lippens L., 1980. *De vogels van het Zwin en van Knokke-Heist*. Knokke-Heist, Compagnie Het Zoute.
- Meininger P.L., 1977. Resultaten van een vogeltelling langs de Nederlandse en Belgische Noordzeekust in januari 1977. *Watervogels* 2: 79 - 84.
- Meininger P.L., M. Becuwe, 1979. Resultaten van drie vogeltellingen langs de Nederlandse en Belgische Noordzeekust in het seizoen 1977/78. *Watervogels* 4: 162 - 169.
- Parent G.H., J. Burny, 1981. Esquisse écologique de la réserve naturelle du Zwin (Knokke-Heist, Belgique): Evolution dynamique du tapis végétal et relations entre l'avifauna et la végétation. *Les naturalistes belges* 62: 49 - 86, 201 - 231

- Piersma T., M. Engelmoer, W. Altenburg, R. Mes, 1980. Wad- en watervogels op Banc d'Arguin (Mauretanië). *Watervogels* 5: 180 - 185.
- Prater A.J., 1976. Wader Research Group. *I.W.R.B. Bulletin* 41/42: 60 - 65.
- Prater A.J., 1977. Wader Research Group. *I.W.R.B. Bulletin* 43/44: 47 - 50.
- Prater A.J., 1981 a. Wader Research Group Report. *I.W.R.B. Bulletin* 47: 74 - 78.
- Prater A.J., 1981b. *Estuary Birds of Britain and Ireland*. Calton, Poyser.
- Rodts A., 1954. Vogelrijke plaatsen in onze kuststreek. *Bulletin Belgische Vogelreservaten* 1954: 55 - 61.
- Saeijs H.L.F., H.J.M. Baptist, 1977. *Vogels in de Deltawateren van Zuidwest-Nederland*. Rijkswaterstraat, Deltadienst afd. Milieuonderzoek, nota 77-34.
- Van Gompel J., 1969a. Veerse Meer Stentor. *Stentor* 7: 1 - 59.
- Van Gompel J., 1969 b. *Avifauna van het haven- en spuikomgebied te Blankenberge*. Verhandeling J. Ketsprijs. Ongepubliceerd.
- Voet H., M. Becuwe, 1977. Resultaten mid-wintertellingen 1975 - 1977 van waadvogels aan de Belgische kust en aan de Beneden-Schelde. *Wielewaal* 43: 265-270.
- Voet H., H. Meeus, P. Maes, 1982. Broedvogelinventarisatie van de steltlopers in Vlaanderen 1981. *Wielewaal* 48: 201 - 218.
- Wolff W.J., 1973. Resultaat van vijf jaar steltloper-tellingen op Schouwen. *Limosa* 46: 21-41.

Résumé

La répartition dans le temps et dans l'espace des limicoles le long des plages de la Mer du Nord en Flandre-Occidentale et en Flandre-Zélandaise de 1972 à 1979.

L'article donne les résultats des recensements intensifs de limicoles effectués de 1972 à 1979 le long du bord de mer entre La Panne et Breskens. La zone étudiée a été divisée en 6 trajets (voir fig. 1). Les résultats sont résumés séparément pour chacun d'eux dans les tableaux 1 à 6. Les oiseaux observés dans le chenal de l'Yser à Nieuport et au Zwin à Knokke, y sont inclus. Les recensements simultanés sur l'ensemble de la zone étudiée, tenus à la mi-janvier de 1975 à 1979, se trouvent résumés au tableau 7. On notera que les résultats diffèrent sensiblement d'un trajet à l'autre, tant en ce qui concerne le spectre des espèces présentes que la fluctuation numérique des oiseaux. C'est de novembre à février que nos plages hébergent le plus grand nombre d'échassiers: à cette époque il y en a environ 5.000 de La Panne à Breskens. Un commentaire séparé, visant à situer nos observations dans un cadre

géographique plus large, est donné pour 22 espèces. Le littoral de Flandre-Occidentale est d'importance internationale pour l'Avocette, le Sanderling, le Chevalier combattant, le Courlis corlieu et le Tournepipe.

Summary

The distribution and numbers of coastal waders along the North Sea coast of Belgium and the adjoining part of the Netherlands south of the river Scheldt, 1972 - 1979.

This paper deals with the results of the extensive wadercounts between 1972 and 1977 along the North Sea coast of Belgium (67 km) and the adjoining part of the Netherlands south of the river Scheldt (15 km).

The area was divided in six parts (Fig. 1) of which the results are to be found respectively in the Tables 1 to 6. Part 1 includes a very broad sandy beach with virtually no break-waters and a small and Belgium's only estuary, the IJzer. The parts 2, 5 and 6 are extremely rich in the number of breakwaters, while part 3 is somewhat intermediate. Part 5 also holds the famous saltmarsh nature reserve 'het Zwin'. Part 6 is more silty than the others, due to its position near the mouth of the river Scheldt. Part 4, including the mudflats and jetties at Zeebrugge, suffered great loss in the period considered due to new harbour constructions.

Each part shows its own characters of species composition and numbers present (e.g. Fig. 2).

The simultaneous mid-January counts 1975-1979 are presented in Table 7. The period November-February is the most important, with some 5.000 waders on the North Sea coast between the French border and the river Scheldt.

Twenty-two species are discussed in a broader context. The Belgian coast proves to be of international importance for the Avocet (part 5), Sanderling (part 1, combined parts 2-3), Ruff (part 5), Whimbrel (part 5) and Turnstone (combined parts 2-4).

M. Becuwe, *Laboratorium voor Oecologie der Dieren, Zoögeografie en Natuurbehoud, Rijksuniversiteit Gent, K.L. Ledeganckstraat 35, B-9000 Gent.*

G. Burggraave, *Hoekestraat 84, B-8390 Knokke-Heist.*

J. Burny, *de Gerlachestraat 9/8, B-3500 Hasselt.*

P. Lingier, *Dorpstraat 128, B-8401 Bredene.*

G. Rappé, *Cootveld 3, B-9131 Beervelde.*

Dr. J. van Gompel, *J. de Troozlaan 53, B-8370 Blankenberge.*

ontvangen op 4 mei 1983

AANWIJZINGEN VOOR DE AUTEURS

Het maandblad *Wielewaal* publiceert in principe alle artikels waarvan de inhoud strookt met de doelstelling van de Vereniging De Wielewaal: de kennis en de bescherming van de natuur en in het bijzonder van de in het wild voorkomende vogels. De redactie behoudt zich nochtans het recht voor te beslissen welke artikels of bijdragen worden geplaatst.

Kopij moet in drievoud in machineschrift worden ingeleverd bij de hoofdredacteur. Uiterlijk twee maanden na het insturen van de kopij ontvangt de auteur bericht of zijn artikel al dan niet zal worden opgenomen. Eventueel kan de auteur gevraagd worden wenselijke veranderingen aan te brengen.

De auteurs zijn persoonlijk verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikels.

Elk artikel wordt gevolgd door het volledig adres van de auteur(s).

De redactie dringt er op aan om artikels en belangrijke bijdragen te doen volgen door een samenvatting in de Nederlandse, Franse, Duitse en Engelse taal. Op verzoek van de auteur zal de „résumé”, „Zusammenfassung” en „summary” door de redactie worden opgesteld.

In het maandblad wordt de voorkeurspelling toegepast. Nederlandse vogelnamen beginnen steeds met een hoofdletter (bv. Witte Kwikstaart). Groepsnamen (bv. steltlopers) beginnen niet met een hoofdletter. Dezelfde schrijfwijze geldt voor namen van planten, insecten, enz... De eerste vermelding in een tekst van een soort wordt steeds gevolgd door de Latijnse geslachts- en soortnaam, onderstreept.

In datumvermeldingen dienen de namen van de maanden bij voorkeur voluit geschreven. Het gebruik van afkortingen dient vermeden te worden.

Referenties in de tekst worden aldus vermeld: (Segers, 1948); bij meerdere referenties: (Segers, 1948; Grootaers, 1958); en verwijzen naar een alfabetisch gerangschikte bibliografie. Deze bibliografie wordt als volgt opgesteld:

- voor een artikel: Auteursnaam, initialen van de voornamen, jaar. Volledige titel. *Naam van het tijdschrift*, jaargang: eerste pagina van het artikel - laatste pagina.
bv. Grootaers F., 1958. Glanskop (*Parus palustris*) en Matkop (*Parus atricapillus*). *Wielewaal* 24: 1 - 16.
- voor een boek: Auteursnaam, initialen van de voornamen, jaar. *Volledige titel*. Stad van uitgifte, naam van de uitgever.
bv. Segers F., 1948. *Broedvogels in de Kempen*. Antwerpen, Nederlandsche Boekhandel.

Als er meerdere auteurs zijn: Lippens L., H. Wille, 1972. *Atlas van de vogels in België en West-Europa*. Tielt, Lannoo.

In de bibliografie worden slechts die titels vermeld waarnaar in de tekst wordt verwezen. Alle literatuurgegevens moeten bij hun oorspronkelijke bron gecontroleerd worden.

Ter illustratie van bijdragen kunnen in aanmerking komen: zwart-wit- en kleurenfoto's, diapositieven, zwart-wit-tekeningen. Grafieken, tabellen en kaarten dienen met zwarte inkt op wit papier getekend.

Aan de auteur van een artikel (of aan één van hen indien er meerdere zijn) zullen 5 exemplaren van het maandblad worden verzonden. Meer exemplaren (tot maximum 30) kunnen bekomen worden, indien de hoofdredacteur hierom verzocht wordt bij het inzenden van het artikel.

De hoofdredacteur zal graag eventuele bijkomende inlichtingen of adviezen verstrekken aan mogelijke auteurs.

Wij ontvangen wisselnummers van *Ardea*, *Limosa*, *Vogeljaar*, *Vogels*, *Aves*, *Gerfaut-Giervalk*, *Mens en Vogel*, *l'Homme et l'Oiseau*, *Falke*, *Regulus*, *Ornithologische Mitteilungen*, *Vogelwarte*, *Ornithologische Beobachter*, *Milu*, *Egretta*, *Héron*, *Ciconia*, *Tijdingen van de Vrienden van Heverlee-bos en Meerdaalwoud*, *Natuurreservaten*, *Wetenschappelijke Mededelingen KNNV*, *Parcs Nationaux*, *Hautes Fagnes*, *Natuurhistorisch Maandblad*, *Natura*, *Natuurbehoud*, *Mededelingenblad Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedschoon*.

WIELEWAAL

JAARGANG 49 - OKTOBER 1983

- J. VAN IMPE, G. BULTEEL. De Bonte Strandloper *Calidris alpina schinzii* een nieuwe
broedvogel voor België. 333
- C. STEEMAN. Nieuwe broedgevallen van Bonte Strandloper *Calidris alpina schinzii* op
linker Scheldeoever in 1983. 338
- M. BECUWE, G. BURGGRAEVE, J. BURNY, P. LINGIER, G. RAPPÉ, J. VAN GOMPEL.
De verspreiding en het aantalsverloop van pleisterende waadvogels op de
Westvlaamse en Zeeuwsvlaamse Noordzeekust 1972-1979. 341

Titelblad: Oeverloper *Actitis hypoleucos* — Foto: M. Sloodmaekers